

แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือ
ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและ
เส้นทาง (The Belt and Road Initiative)
ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดย

พลตรี ทนงศักดิ์ รongทิม
รองเจ้ากรมข่าวทหาร
กองบัญชาการกองทัพไทย

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย พลตรี ทนงศักดิ์ รongทิม **หลักสูตร** การป้องกันราชอาณาจักร **รุ่นที่** ๖๐

เอกสารวิจัยฯ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบต่อไทย เพื่อศึกษาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย และเพื่อเสนอแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน ในห้วงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นเฉพาะข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ที่สามารถนำมาแสวงประโยชน์ในการดำเนินนโยบายของไทยด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ (๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยการศึกษารายละเอียดและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและชาวจีนที่เกี่ยวข้องในมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ใน ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติภาครัฐและเอกชน และ กลุ่มนักวิชาการ ทั้งนี้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นโยบาย The Belt and Road Initiative (BRI) ของจีนได้ส่งผลกระทบต่ออาเซียนและประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศศูนย์กลางของภูมิภาคควรแสวงประโยชน์จากนโยบาย BRI นี้ และการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย ปัจจุบันถือเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลและกระทรวงกลาโหมที่สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และการพัฒนานวัตกรรมของประเทศที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งในแง่การผลิตเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้า และการพัฒนาผลผลิตไปสู่การส่งออกในด้านอาวุธ ยุทโธปกรณ์ เชิงความมั่นคงและเชิงพาณิชย์ (Dual Use Technology) นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังได้จัดทำข้อเสนอแนวทางการดำเนินนโยบายของไทยให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ด้วยการแสวงประโยชน์จากนโยบาย BRI ของจีน ด้วยรูปแบบ (Model) การบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมที่เรียกว่า “โมเดลต้นแบบของความสำเร็จ” ซึ่งมีองค์ประกอบ ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับการบริหารจัดการและประสานงาน และ ระดับปฏิบัติ ซึ่งแต่ละระดับประกอบด้วย หน่วยหรือคณะต่างๆ ที่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยให้มีความสอดคล้องประสานระหว่างองค์ประกอบ ๓ ระดับ และผู้เสนอความต้องการกับผู้ผลิต เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำผลการวิจัยฯ ไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ABSTRACT

Title Thailand's policy on building defence industry cooperation through the belt and road initiative of the people's republic of China.

Field Politics

Name Maj.Gen. Tanongsak Rongtim **Course** NDC **Class** 60

This research paper aims to study the Belt and Road Initiative of the People's Republic of China (PRC) and its impact on Thailand. It also aims to study the defence industry of Thailand, and to propose ways to implement Thailand's policies to build defence industry cooperation through PRC's appropriate Belt and Road Initiative. Using qualitative research method, the researcher studied the current relationship between Thailand and the PRC by focusing on the Belt and Road Initiative (BRI), which can be exploited in the Thai defence industry. Data collection is divided into two parts; (1) Secondary data collection: the study and collection of information from academic papers, research papers, articles, publications, and electronic media; (2) Primary data collection by in-depth interviews with three groups of qualified professionals and experts from both Thai and Chinese involved in international relations and defence industry comprising policy maker group, public and private sector practitioner group, and academic group.

The results of this study conclude that the PRC's BRI policy has a direct impact on ASEAN, and Thailand, as the center of the region, should seek benefits from this policy. Furthermore, the defence industry development of Thailand, which is currently the main policy of the government and the Ministry of Defence, is consistent with the policy of Thailand 4.0 and the innovation development of the country in term of production in order to reduce dependence on imported military equipments while developing dual-used products and technologies for export.

In addition, the results of the research have provided a guideline for the policy implementation for Thailand to benefit the development of defence industry by exploiting the PRC's BRI policy utilizing a tangible management model called the "prototype model of success". The guideline consists of 3 levels namely, policy level, management and coordination level, and operations level, whereas each level involves agencies, or working groups, that can drive Thai defence industries by using guideline of all 3 levels and the proponents of the requirement to the manufacturer. Finally, I do hope that the results of the research can be implemented to further develop the defence industry of the Ministry of Defence to truly achieve tangible results.

คำนำ

เอกสารวิจัยฯ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบต่อไทย เพื่อศึกษาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย และเพื่อเสนอแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน ในห้วงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นเฉพาะข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ที่สามารถนำมาแสวงประโยชน์ในการดำเนินนโยบายของไทยด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ (๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยการศึกษาศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ทั้งชาวไทยและชาวจีนที่เกี่ยวข้องในมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ใน ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติภาครัฐและเอกชน และ กลุ่มนักวิชาการ โดยมุ่งเน้นจะเสนอแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้กองทัพไทย ตลอดจนถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้รับองค์ความรู้ รวมถึงแนวทางและตัวแบบสำคัญในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง ไปพัฒนาองค์กรและประเทศชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน นอกจากนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์กับรัฐบาลที่กำลังให้ความสนใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยรวมต่อไป

พลตรี

(ทงศักดิ์ รongทิม)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๗
ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ	๙
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับอำนาจ	๑๐
ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของ	
สาธารณรัฐประชาชนจีน	๑๔
แนวคิดและพัฒนาการของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ	๒๖
เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๙
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๒
สรุป	๕๓
บทที่ ๓ ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)	
 ที่มีผลกระทบต่อไทยและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย	๕๕
ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) และ	
ผลกระทบที่มีต่อไทย	๕๗
อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ	๖๐
สรุป	๖๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔	
การวิเคราะห์แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้าง ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่ม แถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)	๗๐
BRI กับนโยบายของไทยที่สอดคล้องกัน	๗๐
สรุป	๗๘
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๑
สรุป	๘๑
ข้อเสนอแนะ	๘๖
บรรณานุกรม	๙๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๖

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “มหาอำนาจ” (หัสไชยญ มั่งคั่ง, ๒๕๕๕ : ๘๓ – ๘๔) จะต้องมีการมีประเทศมากกว่า ๑ ประเทศในโลกที่เป็นประเทศมหาอำนาจ และเมื่อจัดลำดับกำลังอำนาจของประเทศต่างๆ ทั่วโลกแล้ว ประเทศเหล่านี้จะอยู่ในลำดับต้นๆ ของโลก และที่สำคัญประเทศมหาอำนาจจะต้องได้รับการยอมรับจากประเทศอื่นๆ ทั่วโลกว่ามีสิทธิและหน้าที่พิเศษบางประการ (Hedley Bull, ๑๙๗๘ : ๒๐๐ – ๒๐๒) ต่อเสถียรภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ เช่น นโยบายการรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเลระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ประเทศมหาอำนาจจะมีอิทธิพลต่อระเบียบระหว่างประเทศ เนื่องจากอำนาจของประเทศต่างๆ มีไม่เท่าเทียมกันในระบบระหว่างประเทศ การจัดการปัญหาความมั่นคงขนาดใหญ่ระดับโลก เช่น การแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ เคมี ชีวะ หรือการก่อการร้ายสากล ต้องอาศัยขีดความสามารถของประเทศมหาอำนาจในการจัดการ ดังนั้น ธรรมชาติของประเทศมหาอำนาจจึงไม่ใช่การดำเนินยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของตนเองเท่านั้น แต่ยังพิจารณาเสถียรภาพของระบบระหว่างประเทศ ในฐานะผลประโยชน์สำคัญอีกประการหนึ่งด้วยเช่นกัน ดังนั้น หลังจากพิจารณากำลังอำนาจลำดับต้นๆ ของประเทศต่างๆ ทั่วโลกแล้ว อาจกล่าวได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีน เข้าข่ายการเป็นประเทศมหาอำนาจ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทฤษฎีภูมิ ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎีดุลอำนาจ (Balance of Power) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับอำนาจ (Power) รวมทั้ง เอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน และแนวคิดและพัฒนาการของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ดังนี้

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีหลายแนวคิด ซึ่งแต่ละแนวคิดต่างมีหลักการสำคัญของตนเอง ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่น่าสนใจ ได้แก่ แนวคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) และแนวคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างสลับซับซ้อน (Complex interdependence) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence)

จูลซีฟ ชินววรรณโณ (๒๕๓๐ : ๒ – ๓) กล่าวว่าแนวคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในทศวรรษ ๑๙๗๐ ว่าการพึ่งพาอาศัยกันและกันในฐานะลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีอายุยืนยาวที่สุดของระบบรัฐก็คือ ระบบพันธมิตร จึงเป็นที่ชัดเจนว่ากิจกรรมการหาพันธมิตร และการสร้างระบบสัมพันธมิตรเป็นเครื่องหมายของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยระดับการพึ่งพาอาศัยกันของระบบพันธมิตรนั้นขึ้นอยู่กับว่า ประเทศพันธมิตรเหล่านั้นมีความจำเป็นต่อกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งในเวลาต่อมาการยอมรับในความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกันและกันในประเด็นการทหาร และความมั่นคงได้ขยายไปสู่แนวความคิดความมั่นคงร่วมกัน โดยระบอบนี้ได้กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาพันธมิตรมากยิ่งขึ้น และเกิดความพยายามแสวงหาแนวทางในการก่อตั้งระบบความมั่นคง ซึ่งจะมีการจัดองค์กรดีกว่าระบบพันธมิตรแบบเก่า ปัจจุบันแนวคิดการพึ่งพาอาศัยกันและกันจะเน้นความสำคัญในประเด็นทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและสวัสดิการเป็นลำดับแรก โดยการพึ่งพาอาศัยกันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสังคมกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม และมีการใช้ความทันสมัย ซึ่งระบบการค้าถือเป็นรูปแบบตัวอย่างของกระบวนการพึ่งพาอาศัยกันและกันทางเศรษฐกิจ (พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา, ๒๕๕๖ : ๒๕)

แนวคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างสลับซับซ้อน (Complex Interdependence)

สมพงษ์ ชูมาก (๒๕๔๒ : ๔๑ – ๔๒) ได้สรุปแนวคิดดังกล่าวไว้ว่า Complex Interdependence ถูกนำมาใช้โดย Keohane และ Nye ในหนังสือที่พิมพ์ในปี พ.ศ.๒๕๒๐ โดยผู้เขียนมีความตั้งใจให้ Complex interdependence เป็นรูปแบบอุดมคติ และสะท้อนให้เห็นภาพของความจริงสมัยใหม่ ในฐานะเป็นรูปแบบหนึ่งของการอธิบายเกี่ยวกับการเมืองโลก เชื่อว่ามีการติดต่อหลายช่องทางระหว่างสังคมต่างๆ ไม่มีการจัดลำดับความสำคัญระหว่างประเด็นปัญหาต่างๆ และการไม่ใช้กำลังทหารหรือใช้กำลังทหารให้น้อยที่สุด แนวคิดนี้เน้นว่าการเมืองโลกทั้งตัวแสดง (Actors) สภาวะแวดล้อม (Environments) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการ (Processes) และผลลัพธ์ (Outcomes) ต่างไม่มีความแน่นอน และมีความสลับซับซ้อนมากกว่าที่จะเป็นเอกภาพและคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงอย่างเช่นแนวคิดสังคมนิยม (Realist Approach) ซึ่งแนวคิดสังคมนิยมนี้ได้ให้ความสำคัญกับความเป็นจริงที่กำลังเกิดขึ้นหรือสิ่งที่กำลังเป็นอยู่มากกว่าสิ่งที่ควรจะเป็น โดยจะวิเคราะห์ปัจจัยอำนาจ (Power) และผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจ เพื่อให้อำนาจปกป้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐ

กล่าวโดยสรุปแล้วการนำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างสลับซับซ้อนมาใช้ในงานวิจัยนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมขบวนใน BRI ของประเทศต่างๆ เป็นการดำเนินการเพื่อพึ่งพาอาศัยกันโดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจที่หากข้อริเริ่มฯ ดังกล่าวมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางบกและทางทะเลเชื่อมต่อกันแล้ว ก็จะส่งผลให้ระบบโลจิสติกส์สามารถลดต้นทุนการค้าและร่นระยะเวลาในการขนส่งได้มาก อันเป็นประโยชน์ของประเทศที่เข้าร่วมในแถบและเส้นทางนี้ ทั้งนี้ หากไทยจะใช้ประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ในเส้นทางนี้สำหรับขนส่งสินค้าจากอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย หรือแม้แต่ว่าพึ่งพาอาศัย

เกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากประเทศที่อยู่ในเส้นทางที่มีเทคโนโลยีด้านการป้องกันประเทศที่ทันสมัย ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อประเทศไทยที่ควรตระหนักและแสวงหาแนวทางอย่างเป็นรูปธรรม

ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power)

สุภิญญา เอ็มอีเอ็มธรรม (๒๕๕๙ : ๗ - ๙) กล่าวว่าทฤษฎีดุลแห่งอำนาจมีหลักการสำคัญคือถ้ารัฐหรือกลุ่มรัฐมีพลังอำนาจเท่าเทียมกัน การรุกรานจะเกิดขึ้นได้ยาก จึงควรมีหลายชาติเกี่ยวข้องและมีชาติที่ทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจ

ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากสำนักสังคมนิยม (Realist School) นักวิชาการบางคนเห็นว่าตามประวัติศาสตร์ยุโรป ซึ่งถูกนำมาใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๖๔๘ จนถึงช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปมีความสงบสุขถึง ๒๖๖ ปี ทั้งนี้ ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจที่นำมาใช้ได้ผลดี เนื่องจากในขณะนั้นประเทศในยุโรปส่วนใหญ่ไม่มีประเทศใดเพียงประเทศเดียวที่เป็นมหาอำนาจ ดังนั้นทฤษฎีดุลแห่งอำนาจจึงเป็นหลักการหรือกลไกจัดระเบียบยุโรปในสมัยนั้น เป็นแนวทางการรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศที่สำคัญ และยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน โดย A. E. Campbell กับ Richard Dean Burns อธิบายว่าการเริ่มต้นของดุลแห่งอำนาจเป็นเพียงหลักการง่าย ๆ ว่าหากประเทศในกลุ่มมีความสมดุลจริง (Just Equilibrium) ก็จะทำให้แต่ละประเทศมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะแสดงความต้องการที่แท้จริงของตน อย่างไรก็ตาม แนวทางของสมดุลแห่งอำนาจคือการพยายามรักษาให้กลุ่มหรือฝ่ายที่เป็นอริกันนั้นมีอำนาจเท่าเทียมกัน หากมีฝ่ายใดที่มีกำลังอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน ประเทศที่แต่เดิมเป็นกลางก็จะต้องหันไปสนับสนุนฝ่ายที่กำลังตกเป็นเบี้ยล่าง อาจเรียกประเทศดังกล่าวว่าเป็นผู้รักษาสมดุล (Keeper of the balance) ผลคือต่างฝ่ายต่างไม่ทำสงครามต่อกันเพราะรู้ว่าไม่อาจมีชัยในสงคราม ดังนั้น จึงไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวร แต่ต้องถ่วงดุลเพื่อไม่ให้ประเทศใดประเทศหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล้าก่อสงคราม (ชาญชัย คุ้มปัญญา, ๒๕๕๙ : ๑)

ทั้งนี้ ดุลอำนาจเป็นการลดความเสี่ยงของการถูกโค่นล้มอำนาจจากกลุ่มที่มีอำนาจมากกว่า ในขณะที่กลุ่มประเทศด้อยอำนาจจะมีสิทธิ์เลือกหรือกระทำการกิจกรรมต่างๆ เพียงเล็กน้อยตามอำนาจของตนโดยการชักนำของประเทศมหาอำนาจ มีเพียงประเทศมหาอำนาจเท่านั้นที่จะยอมเสี่ยงกับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น แทนที่จะรักษาทรัพยากรของตนไว้เพื่อความมั่นคงแห่งชาติและสร้างความร่วมมือต่างๆ ระหว่างพันธมิตร เพื่อกลุ่มประเทศที่มีความสัมพันธ์ร่วมกัน (Jack Donnelly : ๒๐๐๕)

ในขณะที่ ศิริโรตม์ ภาคสุวรรณ (๒๕๕๕ : ๑) กล่าวว่าทฤษฎีดุลแห่งอำนาจได้ถูกนำมาเพื่ออธิบายการแบ่งกำลังอำนาจอย่างทัดเทียมกันระหว่างชาติหรือกลุ่มชาติที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน โดยแต่ละชาติหรือกลุ่มชาติจะพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาหรือเพิ่มอำนาจ ชื่อเสียง ความมั่งคั่ง ความสมบูรณ์ ความมั่นคงปลอดภัยของตน เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ หรือกลุ่มชาติของตนไว้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ ๒ ประการ คือ ประการที่ ๑ จะต้องมีความหลากหลายชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละชาตินอกจากจะมีกำลังอำนาจที่แตกต่างกันแล้ว ต่างก็พยายามหาโอกาสที่จะเพิ่มกำลังอำนาจของตนให้มากขึ้นจนทำให้เสียดุลยภาพ จะมีแนวโน้มให้เกิดดุลยภาพในประชาคมโลกเมื่อชาติหลายชาติหรือกลุ่มชาติหลายกลุ่มรวมตัวกันในลักษณะที่ไม่มีชาติใดหรือ

กลุ่มชาติใดมีกำลังอำนาจเข้มแข็งเหนือกว่า เมื่อไรก็ตามมีรัฐที่มีอำนาจเหนือกว่ารัฐอื่นๆ รัฐนั้นจะถูกถ่วงดุลจากชาติหรือกลุ่มชาติที่เป็นปรปักษ์ トラบไคที่กำลังอำนาจของชาติในแต่ละค่ายทัดเทียมกัน ดุลยภาพแห่งอำนาจจะเกิดขึ้น ผลที่ตามก็คือโลกจะมีสันติภาพ และเอกราชของชาติเล็กๆ ก็เป็นที่ไว้วางใจได้ว่าจะไม่ถูกละเมิดจากชาติมหาอำนาจได้ง่ายๆ และประการที่ ๒ จะต้องมีการมีชาติที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่วงอำนาจ (Balancers) ในกรณีที่กำลังอำนาจอีกด้านหนึ่งของตาชั่งได้เพิ่มมากขึ้นจนทำให้เสียดุลยภาพ จำเป็นต้องมีผู้ถ่วงดุลเข้าร่วมทางด้านที่มีกำลังด้อยกว่าเพื่อรักษาดุลยภาพของโลกไว้ มิฉะนั้นโลกจะเสียดุลยภาพอันจะเป็นอันตรายต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

สำหรับการรักษาดุลยภาพนั้น เปรียบเสมือนการทำให้ตาชั่งไม่เอียงไปทางใดทางหนึ่ง ทั้งนี้ เมื่อใดก็ตามหากกำลังอำนาจของชาติใดหรือกลุ่มชาติใดทางด้านหนึ่งของตาชั่งมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น มากจนกระทั่งตาชั่งเสียดุลไป ชาติหรือกลุ่มต่างๆ ที่อยู่อีกด้านหนึ่งของตาชั่ง จะมีทางออกอยู่ ๒ ทาง คือ เพิ่มกำลังของตนเองให้มีขนาดทัดเทียมกับอีกฝ่ายหนึ่งหรือหาทางลดกำลังอำนาจของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ลงมาทัดเทียมกับตน ซึ่งวิธีการรักษาดุลยภาพให้คงอยู่มี ๗ วิธี ได้แก่ ๑) การเพิ่มกำลังอาวุธ ๒) การลดกำลังอาวุธ ๓) การเข้ายึดครองดินแดน ๔) การจัดตั้งรัฐกันชน ๕) การจัดตั้งพันธมิตรร่วม ๖) การแทรกแซงกิจการภายในของชาติอื่น และ ๗) การแบ่งแยกดินแดนและเข้าครอบงำ (ชยพล ศรีวิลาศ, ๒๕๕๕ : ๑)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การนำทฤษฎีดุลอำนาจมาใช้ในการวิจัยนี้เพื่อยืนยันถึงการเข้าร่วมใน BRI ของประเทศต่างๆ จะเปรียบเสมือนการที่กลุ่มชาติทางด้านหนึ่งได้เข้าเพิ่มน้ำหนักตาชั่งของฝ่ายจีนให้สามารถถ่วงดุลกับสหรัฐได้โดยใช้มิติทางเศรษฐกิจ สະທ້ອນให้เห็นได้จากการที่ประเทศในเส้นทางต่างกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมเป็นหนึ่งในโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของโลก อย่างไรก็ตามทฤษฎีดังกล่าวได้ส่งผลให้เราคำนึงถึงการรักษาดุลยภาพระหว่างการเข้าร่วมในข้อริเริ่ม BRI กับจีน และความสัมพันธ์อย่างยาวนานที่ไทยมีต่อสหรัฐด้วย

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับอำนาจ

ความหมายของอำนาจ

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง จะเห็นได้ว่าการกำหนดนโยบายของประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่จะอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ โดยอำนาจในทัศนะของนักวิชาการที่สำคัญ อาทิ ศาสตราจารย์ Joseph S. Nye ได้ให้ความหมายของ “อำนาจ” หมายถึงความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่พวกเขาไม่อยากทำ (Joseph S. Nye, 2017 : 1)

แนวคิดเรื่องอำนาจนั้นถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่กว้างขวาง ยากแก่การให้คำจำกัดความ ดังนั้น มุมมองในเรื่องของอำนาจจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งในบางครั้งอาจให้คำจำกัดความตามลักษณะของการใช้อำนาจนั้นๆ สำหรับการชี้วัดระดับของอำนาจนั้นค่อนข้างทำได้ยาก โดยระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้มีความพยายามในการวัดระดับขีดความสามารถของอำนาจของประเทศต่างๆ เช่น การใช้ดัชนีทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี ความสามารถของรัฐบาล เป็นต้น เป็นตัวชี้วัด โดยอำนาจ (Power) เป็นความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ เช่นเดียวกับ

ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอื่นตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งอำนาจอาจเสื่อมถอยหรือเปลี่ยนแปลงไปได้หากสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไป หรือในอีกนิยามหนึ่ง อำนาจหมายถึงการมีความสามารถหรือทรัพยากรที่มีอิทธิพลทำให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

ประเภทของอำนาจ

อำนาจอาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ Hard Power และ Soft Power ซึ่งอธิบายได้โดยสรุปดังนี้

๑. Hard Power หมายถึง การชักนำหรือการคุกคามจากประเทศที่มีศักยภาพทางทหารและเศรษฐกิจ ซึ่ง Hard Power ยังคงเป็นสิ่งสำคัญของรัฐในการรักษาสถานะของตนเอง จากคำนิยามของ Nye แหล่งที่มาของ Hard Power จะมาจากศักยภาพด้านการทหาร การเมือง และเศรษฐกิจ รวมทั้งยังระบุอีกว่า Hard Power เป็นหลักในการคุกคาม การบังคับ และความรุนแรง รวมทั้งการให้ผลประโยชน์ในการชักจูงให้ได้สิ่งที่ต้องการ

๒. Soft Power หมายถึง ความสามารถในการดึงดูด โน้มน้าว (Persuasive Power) สร้างการมีส่วนร่วมมากกว่าการบังคับ สร้างความชอบโดยใช้ความเสน่ห์และชื่อเสียงในการสร้างอิทธิพลต่อความคิด ในปัจจุบันใช้ในความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงและสร้างอิทธิพลต่อความคิดของสังคมและประชาชนในประเทศอื่น โดยอาศัยทรัพยากรพื้นฐาน ๓ ประการ ได้แก่ (Joseph S. Nye, 2017 : 84) (๑) วัฒนธรรม (Culture) ถ้าวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของประเทศอื่นๆ โอกาสที่วัฒนธรรมดังกล่าวจะกลายเป็น Soft Power ของประเทศนั้นจะมีมากขึ้น ช่องทางที่ทำให้วัฒนธรรมของประเทศหนึ่งเป็นที่รู้จักในประเทศอื่นๆ มีหลากหลาย เช่น การค้า การเยี่ยมเยือน การติดต่อสื่อสาร และการแลกเปลี่ยน เป็นต้น (๒) ค่านิยมทางการเมือง (Political values) ถ้าประเทศหนึ่งมีค่านิยมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประเทศอื่นๆ Soft Power ของประเทศนั้นจะเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันถ้าค่านิยมของประเทศดังกล่าวขัดกับค่านิยมของประเทศอื่นๆ อย่างชัดเจน Soft Power ของประเทศนั้นก็จะลดลง ตัวอย่างเช่น การที่สหรัฐอเมริกาในทศวรรษ ๑๙๖๐ ยังคงมีการแบ่งแยกสีผิว (Racial Segregation) ทำให้ Soft Power ของสหรัฐานทวีปแอฟริกันมีน้อย เป็นต้น และ (๓) นโยบายต่างประเทศ (Foreign Policy) ถือเป็นปัจจัยสำคัญ อย่างยิ่งต่อความอยู่รอดของชาติ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย ดังนี้ เจ. ดี. บี. มิลเลอร์ (J. D. B. Miller) ให้คำจำกัดความว่า นโยบายต่างประเทศ หมายถึง พฤติกรรมของรัฐที่เป็นทางการต่อกิจการภายนอก รัฐ เค. เจ. โฮลสติ (K. J. Holsti) ได้ให้ความหมายว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างประเทศหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะนโยบาย หมายถึง การตัดสินใจต่างๆ ที่มีเป้าหมาย เพื่อการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายนั้นๆ ดังนั้น นโยบายต่างประเทศจึงเป็นการกระทำต่างๆ ของรัฐภายใต้การตัดสินใจและนโยบายเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกัน เคลาส์ คเนอร์ (Klaus Knorn) อธิบายว่า การที่รัฐใช้ทรัพยากรต่างๆ ของตนในการสัมพันธ์กับรัฐอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ และ ที. บี. มิลลาร์ (T. B. Millar) กล่าวว่า นโยบายต่างประเทศเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของประเทศหนึ่งกับประเทศอื่นๆ ซึ่งจากความหมายที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้น สามารถสรุปได้ว่า นโยบายต่างประเทศ หมายถึง “วิธีดำเนินการเพื่อการนำไปปฏิบัติที่มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือ

การตัดสินใจของประเทศอื่นๆ เพื่อประโยชน์ของประเทศตน การกระทำเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” (ปณต แสงเทียน, ๒๕๕๗ : ๗ – ๙)

โดยสรุปทั่วไป ความหมายของพลังอำนาจ (Power) ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะหมายถึง “ความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นกระทำตาม หรือทำให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่ไม่อยากจะทำ” ตามแนวความคิดของ Nye พลังอำนาจจะสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ Hard Power และ Soft Power รูปแบบของพลังอำนาจทั้ง ๒ ประเภท มีความแตกต่างกันในการใช้ทรัพยากรปกติที่มีอยู่ดำเนินการให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ตนเองต้องการ สำหรับ Hard Power เป็นการใช้มาตรการทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ เพื่อให้ประเทศอื่นปรับพฤติกรรมตามความต้องการของตน ในขณะที่ Soft Power เป็นพลังอำนาจที่ไม่จำเป็นต้องใช้การบังคับหรือใช้มาตรการต่างๆ ให้ผู้อื่นกระทำตาม แต่ใช้การสร้างควมพอใจในการดึงดูดให้ผู้อื่นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการยอมรับอย่างพร้อมใจ แม้ว่าความหมายและลักษณะของพลังอำนาจแต่ละประเภทจะแตกต่างกัน แต่การใช้อำนาจทั้งสองประเภทยังคงถูกใช้ควบคู่กันอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามการได้มาซึ่งอำนาจนั้นผันแปรไปในแต่ละยุคของการพัฒนาของโลกเนื่องจากทรัพยากรที่ทำให้เกิดอำนาจเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือในยุคเก่าการได้อำนาจอาจจะเป็นการใช้อาวุธ แต่ปัจจุบันการได้อำนาจอาจจะเป็นการใช้ข้อมูลข่าวสาร (สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๕๗ : ๑)

การใช้อำนาจของประเทศมหาอำนาจ

จะเห็นได้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สองประเทศมหาอำนาจ คือ สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ต่างให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างกำลังทางทหาร และการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เพื่อนำกลับมาเสริมสร้างกำลังทหารของตน ทั้งนี้ ปัจจุบันมีการใช้หรือพึ่งพาอำนาจและความแข็งแกร่งทางการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคือสิ่งที่เรียกว่าการใช้ Hard Power แต่อย่างไรก็ตาม หลังศตวรรษที่ ๑๙๙๐ เป็นต้นมา เมื่อความตึงเครียดทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจทั้งสองลดน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ประกอบกับการปฏิวัติทางเทคโนโลยีและโทรคมนาคม ซึ่งทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วก่อให้เกิดกระบวนการโลกาภิวัตน์ หรือ Globalization จึงทำให้มีแนวโน้มของการใช้ Soft Power เข้ามาในการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างประเทศมากขึ้น (อสิ ม้ามณี, ๒๕๕๕ : ๑)

ในขณะที่ในห้วงสามทศวรรษที่ผ่านมาจีนมีนโยบายทางด้าน การทูตและการต่างประเทศแบบเปลี่ยนยุทธศาสตร์และนโยบายจากรูปแบบที่เป็น Hard Power มาเป็น Soft Power มากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น นโยบายเพื่อนบ้านที่ดี (Good Neighboring Policy) ในห้วงทศวรรษที่ ๘๐ การทูตของมหาอำนาจ (Great Power Diplomacy) ในศตวรรษที่ ๙๐ และอีกหลายนโยบายในศตวรรษที่ ๒๑ อาทิ การทูตเชิงพลังงาน (Energy Diplomacy) นโยบายการพัฒนาอย่างสันติ (Peaceful Development) รวมทั้งใช้หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน (Non - Interference) หลักการได้รับผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (Win-Win) หรือการให้ความช่วยเหลือแบบไม่กำหนดเงื่อนไข ซึ่งเป็นการสร้างมาตรฐานและหลักนิยมใหม่ในเวทีระหว่างประเทศ ที่เดิมถูกรอบงำโดยแนวความคิดของชาติตะวันตก จึงถูกท้าทายด้วยแนวความคิดแบบใหม่ที่ผสมผสานความเป็นตะวันออกของจีน ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การใช้ Soft Power ของจีนตามหลักการดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

โดยนอกจากจะทำให้ประเทศจำนวนมากได้มีทางเลือกใหม่ๆ และหันมาชื่นชมจีนมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาที่อาจจะยังไม่มีความสามารถกระทำตามมาตรฐานของประเทศตะวันตกได้ เช่น ในสมัยที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบกับวิกฤติทางการเงินเมื่อ ปี ๒๕๔๐ จีนตัดสินใจไม่ลดค่าเงินหยวนทั้งที่การลดค่าเงินจะเป็นประโยชน์ต่อจีนและจีนสามารถกระทำได้ แต่จีนกลับเลือกที่จะไม่ซ้ำเติมปัญหาของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความเชื่อมั่นและเป็นมิตรกับจีนมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้จีนเป็นประเทศที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจในภูมิภาคที่ประเทศต่างๆ ต้องพึ่งพามากขึ้นด้วย (ปณต แสงเทียน, ๒๕๕๗ : ๑๐ – ๑๑)

การใช้ Soft Power เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินยุทธศาสตร์การต่างประเทศของจีนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและผลประโยชน์แห่งชาติของจีน มีการใช้กิจกรรมและเครื่องมือในการดำเนินการหลายรูปแบบ โดยสามารถจำแนกเป็น ๕ ประเภท (Kalathil, Online, 2011) ได้แก่

๑. การลงทุนให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสำคัญของจีนในการขยายอิทธิพล โดยรูปแบบการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแบบไม่มีเงื่อนไขของจีน ได้รับการตอบรับอย่างดีกับประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะภูมิภาคแอฟริกา เอเชีย และ อเมริกาใต้ เนื่องจากรูปแบบการให้ความช่วยเหลือของประเทศตะวันตกมีเงื่อนไขที่ประเทศผู้รับความช่วยเหลือปฏิบัติตาม เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ซึ่งเป็นการบีบบังคับมากกว่ารูปแบบของจีนที่แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมและความอ่อนโยน อันนำมาซึ่งความดึงดูดของประเทศเหล่านั้น รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของจีนในเวทีโลกด้วย

๒. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการรักษาสันติภาพ โดยปกติแล้วการใช้ทรัพยากรทางทหารมักถูกมองว่าเป็น Hard Power แต่ในยุคปัจจุบันทหารสามารถปฏิบัติการกิจที่สร้าง Soft Power ได้เช่นกัน โดยผ่านทางปฏิบัติการที่ไม่ใช่ทางทหาร (Military Operations Other Than War : MOOTW) เป็นการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และปฏิบัติการสันติภาพในประเทศที่ประสบภัย ซึ่งเป็นบรรทัดฐานในสังคมโลกปัจจุบันที่พึงกระทำกัน อีกทั้งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความอ่อนโยน และความรับผิดชอบของประเทศในฐานะสมาชิกหลักของประชาคมโลก ทั้งนี้ในปัจจุบัน จีนได้ส่งกองกำลังรักษาสันติภาพไปปฏิบัติการกิจต่างๆ หลายที่ในโลก รวมทั้งส่งหน่วยแพทย์ไปช่วยเหลือประเทศที่ประสบภัยพิบัติต่างๆ ด้วย

๓. โครงการแลกเปลี่ยนด้านภาษาและวัฒนธรรม การใช้วัฒนธรรมโดยปกติจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือการใช้ Soft Power แต่กิจกรรมทางวัฒนธรรมและภาษาส่วนใหญ่จะไม่สามารถสร้าง Soft Power ได้โดยตรง แต่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ผ่านเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือ การนำวัฒนธรรมประเพณีที่เชื่อมโยงกัน ที่จะนำความงาม ความอ่อนโยน และความรุ่งเรือง ให้แปรเปลี่ยนเป็น Soft Power โดยในปัจจุบันจีนมีโครงการในลักษณะกิจกรรมจำนวนไม่น้อย รวมทั้ง BRI ที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันด้วย

๔. การทูตและการมีส่วนร่วมในเวทีต่างประเทศ การทูตเป็นกิจกรรมที่เป็นช่องทางโดยตรงในการสื่อถึง Soft Power ซึ่งการทูตแนวใหม่ของจีนจะยึดหลักการไม่แทรกแซงในกิจการภายในของประเทศอื่น ทำให้จีนได้รับความนิยมและการสนับสนุนมากขึ้นจากประเทศต่างๆ รวมทั้งทำให้จีนสามารถเข้าถึงประเทศเหล่านั้นได้มากขึ้น โดยเฉพาะประเทศคู่กรณีหรือประเทศที่มีปัญหา กับประเทศตะวันตก นอกจากนี้จีนยังเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมสัมมนาและประชุมระหว่างประเทศ

เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในการเป็นผู้นำที่ดีที่ได้รับการสนับสนุน อีกทั้งสร้างภาพลักษณ์เชิงการทูตด้วยการเยือนระหว่างผู้นำหลายระดับอีกด้วย

๕. ความร่วมมือพหุภาคี การดำเนินนโยบายต่างประเทศระหว่างรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบพหุภาคีเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่รัฐจะส่งสัญญาณให้เกิด Soft Power ได้ เนื่องจากเวทีระหว่างประเทศจะประกอบด้วยสมาชิกจากหลายชาติ ต้องดำรงซึ่งกฎหมายระหว่างองค์กรและความเคารพต่อสมาชิกอื่นๆ และต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิกอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งเสมือนเป็นการแสดงออกต่อการใช้ Soft Power ในลักษณะร่วมกัน ดังนั้นการอยู่ภายใต้กรอบหรือกฎระเบียบขององค์กรระหว่างประเทศจะทำให้ประเทศต่างๆ ต้องดำเนินการรักษาผลประโยชน์ของตนให้อยู่ภายในระบบ และไม่ใช้วิธีการก้าวร้าวรุนแรงที่เป็นภัยต่อรัฐอื่น ทั้งนี้ในปัจจุบันจีนเป็นศูนย์กลางขององค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กร มีบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศในระดับพหุภาคี รวมทั้งสถาปนาก่อตั้งความร่วมมือองค์กรระหว่างประเทศใหม่ในระดับภูมิภาค เช่น องค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ และความร่วมมือจีนแอฟริกา เป็นต้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการนำทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจมาใช้ในงานวิจัยนี้ รวมทั้งยกตัวอย่างให้เห็นถึงการใช้ Soft Power ของจีนทำให้ไทยควรตระหนักว่าโลกยุคปัจจุบันแต่ละประเทศมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและยังคงคำนึงถึงความมั่นคง แต่อาจจะระอากับแนวคิดการใช้ Hard Power แบบยุคที่ผ่านมามุ่งพัฒนาอาวุธและมีการนำไปสู่สถานการณ์สงคราม ทำให้การยก BRI ของจีนขึ้นสู่เวทีโลกกลายเป็นเรื่องที่ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ขานรับ อีกทั้งการใช้ Soft Power ของจีนในการเปิดประตูของเส้นทางสายไหมใหม่ยังกล่าวอ้างถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนานของจีน ที่มีเพียงการขนส่งสินค้าและการเผยแพร่วัฒนธรรมระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศต่างๆ ในเส้นทางไม่อาจปฏิเสธสภาพความเจริญทางเศรษฐกิจที่จีนवादขึ้นโดยมีประเทศตนอยู่ในสภาพแวดล้อมด้วยได้ ซึ่งสำหรับไทยเองก็ควรชูประเด็นหลักด้าน Soft Power ในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่รวมถึงเชิงพาณิชย์สำหรับลดการนำเข้า และพัฒนาไปสู่การส่งออกโดยใช้จุดแข็งทางกายภาพของการเป็นประเทศศูนย์กลางอาเซียน และเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์อันดีและเป็นทางผ่านของจีนสู่ทะเล ในการพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศของจีนและใช้เป็นแนวทางนำไปสู่การแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในเส้นทางสายไหมใหม่นี้

ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความเป็นมา

เส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลมีการกล่าวถึงในหลายชื่อ เช่น ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative) หรือ BRI หรือ หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง (One Belt, One Road) ที่ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง มักใช้คำเรียกโดยรวมในภาษาจีนว่า “yi dai yi lu” เป็นการบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการขยายการค้าในระดับภูมิภาค ซึ่งการประชุมสุดยอด The Belt and Road Forum for International Cooperation เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ กรุงปักกิ่ง ที่มีผู้นำจาก

ประเทศที่อยู่ในเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลเข้าร่วมจำนวนมาก ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้กล่าวเปิดการประชุมฯ ด้วยการกล่าวถึง BRI ว่ามีรากฐานมาจากอดีตนับสองพันกว่าปีที่จีนได้ริเริ่มเปิดเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ที่เรียกว่า เส้นทางสายไหม รวมทั้งการสร้างเส้นทางเดินเรือเชื่อมโยงตะวันออกกับตะวันตก ที่เรียกว่า เส้นทางสายไหมทางทะเลด้วย

BRI ถือเป็นกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพหุภาคีของจีน อันประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่ Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางบก) และ Maritime Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางทะเล) ที่รู้จักกันดีในชื่อ “21st Century Maritime Silk Road” หรือเส้นทางสายไหมด้านเศรษฐกิจทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งนี้ การเชื่อมโยงทางบกแบ่งออกเป็น ๓ แถบ ได้แก่ ๑) จากจีน ไปสู่เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป ๒) จากจีน เข้าเอเชียกลาง เอเชียตะวันตก เพื่อไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และ ๓) จากจีนเข้าเอเชียอาคเนย์ เอเชียใต้ ออกสู่มหาสมุทรอินเดีย โดยเส้นทางที่ลงมาด้านใต้จะมีจุดเชื่อมต่อที่ไทย นอกจากนี้ยังมีการฟื้นฟูเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการพัฒนาต่อจากเส้นทางเดิมหลายร้อยปีก่อน โดยออกจากทางตะวันออกของจีน ลงทางทะเลจีนใต้ สู่มหาสมุทรอินเดีย ไปยุโรป จึงทำให้มีประเทศที่อยู่บนเส้นทาง BRI เป็นจำนวน ๖๕ ประเทศ ประกอบด้วย เอเชีย ๑๐ ประเทศ มองโกเลีย ๑ ประเทศ เอเชียตะวันตก ๑๘ ประเทศ เอเชียใต้ ๘ ประเทศ เอเชียกลาง ๕ ประเทศ ยุโรป ๗ ประเทศ ตะวันออกกลาง ๑๐ ประเทศ และอีก ๖ ประเทศในทวีปแอฟริกา ซึ่งเมื่อรวมกับประเทศจีนผู้ริเริ่ม เป็น ๖๖ ประเทศ (ไซสตีส์ ต้นตยะกุล, ออนไลน์, ๒๕๖๐) อันถือเป็นการเชื่อมโยงการคมนาคมขนาดใหญ่ และเป็นการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลก ที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าโลก

สำหรับ Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางบก) และ Maritime Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางทะเล) นี้ ได้มีการกล่าวถึงอย่างละเอียดขึ้นดังนี้

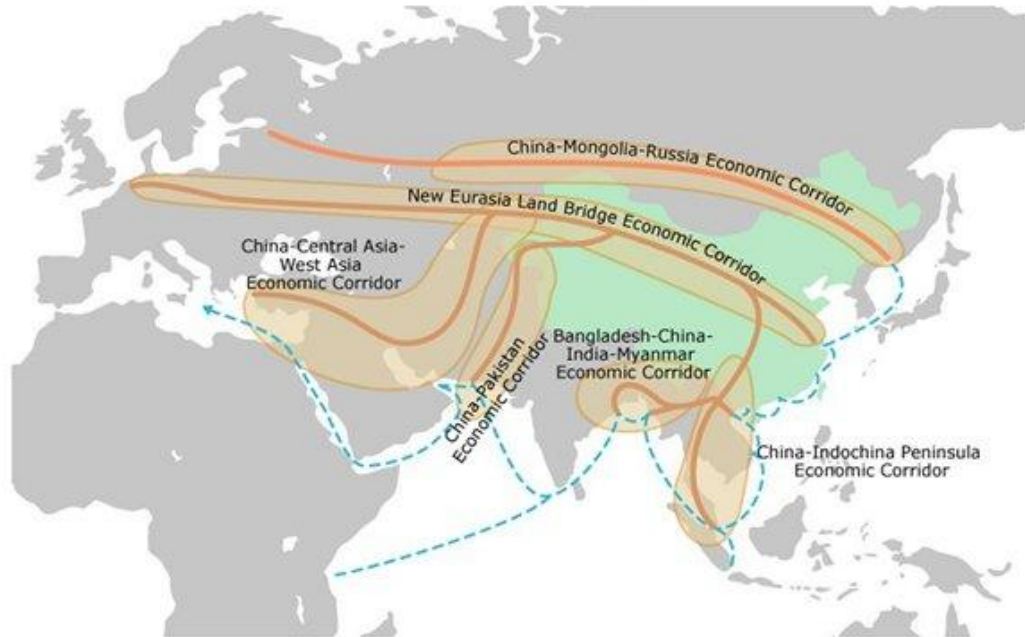
แผนภาพที่ ๒ - ๑ Silk Road Economic Belt และ 21st Century Maritime Silk Road

ส่วนที่ ๑ คือ Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางบก) หรือ หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง จีนผิง ได้ประกาศอย่างเป็นทางการครั้งแรกในขณะที่เดินทางไปเยือนประเทศ คาซัคสถาน โดย Silk Road Economic Belt เป็นการเชื่อมโยงเส้นทางบก (ถนน, รถไฟความเร็วสูง, สนามบิน ฯลฯ) เริ่มต้นจากเมืองซีอาน (ฉางอานในบันทึกโบราณ) ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของ ประเทศจีน มุ่งหน้าไปยัง อูรุมชี (อุหลู่มู่ฉี) เมืองเอกของเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ จากนั้น จึงข้ามเอเชียกลาง ไปยังตอนเหนือของอิหร่าน เลาะเส้นทางตะวันตกไปถึง อิรัก ซีเรีย และตุรกี แล้วข้ามช่องแคบบอสฟอรัส ในกรุงอิสตันบูล เข้าแผ่นดินใหญ่ยุโรปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือถึง รัสเซีย คู่มือการค้าของจีน เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ แล้ววกลงใต้สิ้นสุดเส้นทางที่เมืองเวนิส ทางตอนเหนือของประเทศอิตาลี (ไชลิตีร์ ต้นตยกุล, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

แผนภาพที่ ๒ – ๒ The Belt and Road Initiative : Six Economic Corridors Spanning Asia, Europe and Africa

The Belt and Road Initiative: Six Economic Corridors Spanning Asia, Europe and Africa

สำหรับส่วนที่ ๒ คือ Maritime Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางทะเล) หรือหนึ่งเส้นทาง ที่รู้จักกันดีในชื่อ “21st Century Maritime Silk Road” หรือเส้นทางสายไหม ด้านเศรษฐกิจทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีการพูดถึงเป็นครั้งแรกในการกล่าวปาฐกถาของ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ระหว่างการเยือนอินโดนีเซียเป็นทางการ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ เป็นการ เชื่อมโยงทางทะเล (ท่าเรือ คลังสินค้า ศูนย์โลจิสติกส์ ฯลฯ) เริ่มต้นจากเมืองเฉียนโจวในมณฑล ฝูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) ซึ่งเป็นเมืองท่าใหญ่ที่สุดของจีนในสมัยราชวงศ์ถังเมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๗ และได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในท่าเรือใหญ่ที่สุดของโลกสมัยราชวงศ์ซ่งหรือซ้อง (ค.ศ.๙๖๐ – ๑๒๗๙) จนถึง ยุคราชวงศ์หยวน (ค.ศ.๑๒๗๙ – ๑๓๖๘) เริ่มจากเมืองเฉียนโจว โดยเส้นทางจะบายหน้าลงใต้ไปยัง

ช่องแคบมะละกา แล้วขึ้นเหนือเข้า อินเดีย ข้ามมหาสมุทรอินเดียไปทางตะวันตกถึงไนโรบี เมืองหลวงของเคนยา จากนั้นขึ้นเหนืออ้อมคาบสมุทรโซมาลี ข้ามทะเลแดงไปยังทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เข้าบรรจบกับเส้นทางสายไหมทางบกที่เมืองเวนิส (ไซลิทรี ต้นตยกุล, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

เป้าหมายของBRI

BRI เป็นการริเริ่มในเรื่องของการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลกที่จะมีส่วนช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าโลก การริเริ่มโครงการนี้ จีนมีเป้าหมายทั้งด้านภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ประการแรก ในปัจจุบันเศรษฐกิจจีนเติบโตลดลงต่ำกว่าร้อยละ ๘ ขณะเดียวกัน กำลังการผลิตต่างๆ ของประเทศมีล้นเกิน จีนจึงต้องการตัวช่วยใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่ง BRI นี้จะช่วยระบายกำลังการผลิตของจีน ประการที่ ๒ BRI จะช่วยสนับสนุนความต้องการด้านพลังงานของจีน เช่น โครงการท่อก๊าซในเอเชียกลาง โครงการทำเรื่อน้ำลึกในเอเชียใต้ และประการที่ ๓ คือ เป้าหมายของจีนด้านภูมิรัฐศาสตร์ จีนต้องการอาศัยการพัฒนาเศรษฐกิจมาสร้างเสถียรภาพในเอเชียกลางซึ่งเป็นภูมิภาคที่เต็มไปด้วยความแปรปรวนทางการเมือง ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในบรรดาประเทศตามระเบียงเส้นทางทางบกที่ประกอบด้วย ๑) เส้นทางยูเรเชีย (Eurasia) จากตะวันตกจีนถึงตะวันตกรัสเซีย ๒) เส้นทางจีน - มองโกเลีย - รัสเซียตะวันออก ๓) เส้นทางตะวันตกจีน - เอเชียกลาง - ตุรกี ๔) เส้นทางจีน - แหลมอินโดจีน - สิงคโปร์ ๕) เส้นทางจีน - ปากีสถาน ๖) เส้นทางจีน - พม่า - บังกลาเทศ - อินเดีย น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะป้องกันความขัดแย้งในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้ การดำเนิน BRI รวมทั้งการจัดตั้งธนาคารการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) และกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) แสดงให้เห็นว่า จีนพร้อมที่จะมีบทบาทเต็มทีในระดับโลกและภูมิภาค

อาจกล่าวได้ว่าที่ผ่านมาจีนมีฐานะเป็นประเทศที่เป็นฝ่ายรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แต่ BRI ได้แสดงให้เห็นว่าจีนกำลังเปลี่ยนฐานะกลายเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ในต่างประเทศ โดยจะเห็นทิศทางการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขนส่งจากจีนไปยังประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ตามระเบียงเส้นทางสายไหมอีกด้วย ซึ่งทำให้จีนได้รับประโยชน์ในด้านการลงทุนต่างประเทศของบริษัทจีนที่จะถูกยกมาตรฐานให้สูงขึ้น เช่น โครงการปรับปรุงท่าเรือกวนตัน (Kuantan) ตะวันออกในมาเลเซีย ซึ่งถือเป็นการปรับปรุงท่าเรือตามเส้นทางสายไหมทางทะเลที่รวมถึงการลงทุนสร้างนิคมอุตสาหกรรม (Malaysia - China - Kuantan Industrial Park : MCKIP) อันเป็นการร่วมทุนระหว่างเอกชนและรัฐบาลมาเลเซียกับบริษัทจีน Guangxi Beibu International Port Group โดยนิคมนี้อยู่ห่างจากท่าเรือกวนตัน ๕ กิโลเมตร นอกจากนี้ ในส่วนของประเทศลาว ได้เกิดโครงการรถไฟความเร็วสูงจีน-ลาว ระยะทาง ๒๖๐ ไมล์ ที่ใช้เงินลงทุนจำนวนมหาศาลถึง ๖ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เทียบได้กับร้อยละ ๕๐ ของเศรษฐกิจลาว ที่ปีหนึ่งมีมูลค่าแค่ ๑๒ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยลาวมีส่วนลงทุน ๘๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยกู้เงินจากธนาคารของจีนด้วย อย่างไรก็ตาม BRI ก็ได้มีแต่ประเทศที่แสดงท่าทีสนับสนุน ยกตัวอย่างเช่น เมียนมาที่ประสบกับปัญหาความเสี่ยงที่มาจากความซับซ้อนทางการเมืองของประเทศที่คนท้องถิ่นต่อต้านโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของจีน เช่น การสร้างเขื่อน Myitson ทางภาคเหนือของเมียนมา หรือรัฐบาลเมียนมาเลือกบริษัท CPG ของสิงคโปร์ให้มาดำเนินงานท่าเรื่อน้ำลึก Kyaukphyu และเขตเศรษฐกิจพิเศษที่อยู่ติดท่าเรือ จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าข้อริเริ่มแถบและเส้นทางได้เข้ามา

มีบทบาทสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจโลกโดยกลายเป็นนโยบายหนึ่งในการยกระดับและเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจจีน ด้วยการให้กู้เงินทุนของจีน รวมทั้งการส่งออกสินค้าของจีนผ่านเส้นทาง เช่น รถไฟความเร็วสูง เป็นต้น (ปรีดี บุญซื่อ, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

การบริหารจัดการของBRI

BRI ไม่ใช่สถาบันและไม่ได้ดำเนินการด้วยการประสานงานขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่เป็นโครงการที่ขับเคลื่อนโดยรัฐบาล และอยู่ภายใต้การดูแลของกลุ่มผู้นำเพื่อความคืบหน้าการพัฒนา โครงการ OBOR (The Leading Group for Advancing the Development of One Belt One Road) ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลเป็นสมาชิก โดยจาก เกาหลี รองประธานาธิบดีประเทศจีน และสมาชิกคณะกรรมการประจำกรมการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นประธาน กลุ่มๆ โดยที่กลุ่มดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนเป็นที่รับรู้ แต่กลับมีความสำคัญสะท้อนให้เห็นจากบรรดาสมาชิกกลุ่มนั่นเอง ทั้งนี้ เอกสารวิสัยทัศน์ OBOR หรือ BRI ระบุว่า การพัฒนาแถบ และเส้นทางเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่นแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่และมีจีนทำหน้าที่ประสาน ประเทศต่าง ๆ ตลอดเส้นทางเพื่อหาข้อสรุปเรื่องตารางเวลา แผนที่นำทาง และความสอดคล้องกับ โครงการพัฒนาระดับชาติและแผนความร่วมมือระดับภูมิภาค ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาแล้วจะพบว่า น่าจะดึงดูดหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานรัฐบาลจีนที่รับผิดชอบด้านการลงทุนต่างประเทศ หน่วยงานระดับชาติหรือรองลงไปของบรรดาประเทศในแถบและเส้นทาง ผู้บังคับใช้กฎหมาย บริษัท สัญชาติจีน บริษัทร่วมลงทุนที่ไม่ใช่สัญชาติจีน สถาบันการเงินทั้งรัฐและเอกชน เป็นต้น ทั้งของจีน และประเทศต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในแถบและเส้นทางนี้

จากการที่มีหลากหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ขั้นตอนดำเนิน BRI ไม่มีมาตรฐาน หรือแนวทางที่ชัดเจนในการประยุกต์การดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือด้านอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีพันธะผูกพันที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบภายในประเทศ เช่นเดียวกับ พันธะต่อนโยบายและมาตรการคุ้มครองของบรรดาสถาบันเงินทุนและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องในแต่ละ โครงการ ยกตัวอย่างเช่น หากธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) ให้การสนับสนุน BRI กรอบมาตรการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของ AIIB ก็จะถูกนำมาใช้เช่นเดียวกัน ธนาคารเฉพาะด้านของจีนอย่างธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออก ก็จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายภายในของแต่ละท้องถิ่นหรือประเทศในแถบและเส้นทาง

การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินผ่านสถาบันการเงินของจีน

การดำเนินโครงการ BRI มีความต้องการเงินหลายพันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเงินทุน เหล่านี้จะมาจากหลากหลายแหล่ง โดยเฉพาะธนาคาร AIIB ที่จีนจัดตั้งขึ้นสำหรับให้ความช่วยเหลือ ประเทศสมาชิกในการลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ อาทิ โครงการพื้นฐานด้าน พลังงาน คมนาคม และสื่อสารโทรคมนาคม เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญ ต่อการขยายตัวและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตามธนาคาร AIIB จะกลายมาเป็น ธนาคารภูมิภาคแห่งใหม่เทียบเท่ากับธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) ที่ริเริ่มโดยญี่ปุ่น โดยที่การจัดตั้ง AIIB ของจีนนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญในประเด็นการเมืองระหว่างประเทศ และระบบการเงินของโลก ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าสถาบันการเงินระดับโลก อาทิ ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF)

มีประเทศตะวันตกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหรัฐฯ มีบทบาท และอิทธิพลสูงมาก ในสถาบันการเงินดังกล่าว หรือแม้กระทั่ง ADB ที่มีญี่ปุ่นเป็นประเทศริเริ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจีนมีความพยายามในการที่จะยกสถานะ และบทบาทของตนในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเงิน

ทั้งนี้ นอกจากธนาคาร AIIB แล้ว จีนยังมีสถาบันการเงินอีกหลายแห่งที่พร้อมให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานแก่ประเทศสมาชิก BRI ยกตัวอย่างเช่น ธนาคารเฉพาะกิจ ของจีนรวมถึงธนาคารเพื่อการพัฒนาจีนได้ให้การสนับสนุนการเงินกับหลายโครงการ ซึ่งปัจจุบันเป็นโครงการอยู่บนแถบและเส้นทางของ BRI มานานกว่าทศวรรษแล้ว โดยธนาคารพาณิชย์ของจีนต่างมีบทบาทในหลายประเทศตลอดเส้นทาง เช่นเดียวกับกองทุนรวมตราสารทุนและบริษัทด้านการลงทุนของจีนจำนวนมาก ซึ่งนับแต่เปิดตัว BRI องค์กรเหล่านี้ได้มีการตั้งกองทุนขึ้นใหม่ และรับเงินสนับสนุนเพิ่มจากรัฐบาล โดยหลายกองทุนตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการสนับสนุนการเงินเฉพาะแก่ BRI ที่รู้จักกันดีก็คือ กองทุนเส้นทางสายไหม จีนยังได้ประกาศอีกว่ามีแผนจะพิจารณาการขยายโครงการเงินช่วยเหลือต่างประเทศ ที่เน้นสนับสนุนโครงการด้านการคมนาคม พลังงาน และโทรคมนาคม ในประเทศตามเส้นทางของ BRI

หากพิจารณาจากวิสัยทัศน์ BRI จะเห็นว่ามีการให้ความสำคัญกับศักยภาพของการขยายความร่วมมือและการลงทุนเพื่อผลประโยชน์ของจีน และของบรรดาประเทศที่ระบบโครงสร้างพื้นฐานยังอยู่ในระดับด้อยพัฒนา การเพิ่มขึ้นของแหล่งเงินทุนเพื่อโครงสร้างพื้นฐานจะได้รับการต้อนรับอย่างดีจากบรรดาประเทศตลอดเส้นทาง BRI อย่างไรก็ตาม เพื่อให้โครงการนี้สามารถบรรลุพันธะสัญญาที่จะพัฒนาแบบ “ได้กันทั้งสองฝ่าย” (WIN - WIN) นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่การไหลเวียนของเงินโครงการจะต้องมีความยั่งยืน ไม่ก่อผลกระทบอันตราย และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการนั้น ๆ ใน BRI

เส้นทางรถไฟความเร็วสูงในอาเซียน : โครงสร้างพื้นฐานสำคัญของ BRI

โครงการรถไฟความเร็วสูงเป็นหนึ่งในโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จีนร่วมลงทุนกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน โดยอาศัยเงินทุนจากธนาคาร AIIB ซึ่งแผนแม่บทการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานของอาเซียนจะสอดคล้องกับ BRI ของจีนทั้งในแง่แนวคิด เป้าหมาย และแผนงาน

จีนมีโครงการในการเชื่อมเส้นทางรถไฟจากเมืองคุนหมิง โดยมีปลายทางคือประเทศสิงคโปร์ ซึ่งจะผ่านประเทศไทย โดยมีโครงการที่จะเข้ามาลงทุนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งจะใช้เป็นจุดเชื่อมต่อโดยจะแยกสายรถไฟอีกด้านหนึ่งของประเทศมาสู่แหลมฉบัง และในอนาคตจะก่อสร้างจนถึงประเทศสิงคโปร์ ดังรูปภาพที่ ๒ - ๓

แผนภาพที่ ๒ – ๓ โครงการเชื่อมต่อภูมิภาคด้วยรถไฟความเร็วสูงจีน – อาเซียน

นับตั้งแต่จีนเสนอ BRI จีนยังมีความเคลื่อนไหวน้อยในอาเซียน เพราะรู้ว่าอาเซียนมีโครงการความเชื่อมโยงอยู่แล้ว จีนใช้วิธีการอาศัยสถาบันด้านคลังสมอง สถาบันศึกษาจัดสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งหมดนี้เป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบ

สำหรับข้อกังวลของจีนต่อความสำเร็จใน BRI นี้ คือปฏิบัติการของประชาชนในแต่ละประเทศ ซึ่งแสดงความกังวลผ่านเวทีต่างๆ ว่าบริษัทจีนไปแย่งส่วนแบ่งของบริษัทท้องถิ่นในประเทศนั้นๆ เช่น การแข่งขันขอสัมปทานสร้างทางรถไฟ ซึ่งในอนาคตจะเห็นจีนเร่งดำเนินนโยบายการทูตด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยอาจผ่านทางพลเมืองเชื้อสายจีนเพื่อสร้างความเข้าใจและให้แน่ใจว่าโครงการสำเร็จและเสริมการทะยานขึ้นเป็นมหาอำนาจของจีนด้วย (สมปอง สงวนบรรพ์, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

BRI กับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจีน

ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา ระเบียบโลก (World Order) ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นระบบหลายขั้ว (Multi – Polar) ซึ่งจะเห็นได้จากการที่มีประเทศที่เป็นตลาดใหม่ (Emerging Countries) ที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาก้าวขึ้นมามีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจโลกท้าทายขั้วอำนาจเก่าอย่างสหรัฐฯ และยุโรปเพิ่มมากขึ้น เช่น จีน รัสเซีย บราซิล แอฟริกาใต้ และอินเดีย นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มทางอนุภูมิภาค เช่น อาเซียน และ BRICS ที่ขึ้นมาท้าทายและถ่วงดุลอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองสหรัฐฯ และยุโรป เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ และประเทศในสหภาพยุโรปเผชิญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจและการเงิน ส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจ เปลี่ยนถ่ายจากภูมิภาคตะวันตกมาสู่ภาคตะวันออกอย่างเด่นชัด จนเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า Global Economic Shift from West to East ซึ่งถือได้ว่าจีนเป็นประเทศที่มีส่วนสำคัญและบทบาทสูงในปรากฏการณ์ดังกล่าว

จีนมีความพยายามในการที่จะยกระดับสถานะและบทบาทของตนในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการเงิน โดยการจัดตั้ง AIIB สามารถที่จะนำไปสู่การใช้สกุลเงินหยวนของจีนในภูมิภาคเอเชียได้ในอนาคต รวมถึงการที่มีประเทศสมาชิกหลักของ EU ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมใน AIIB ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ EU ให้ความสำคัญในเรื่องของการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชียเพื่อเชื่อมต่อไปยัง EU ตามแนวเส้นทางของ BRI เช่นกันและจากรายงานเรื่อง Global Investment Trends Monitor (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม) ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๗ ของ UNCTAD เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๘ ระบุว่าในปี พ.ศ.๒๕๕๗ จีนได้แซงหน้าสหรัฐฯ ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้รับเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Recipient of FDI) มากที่สุดในโลก ประมาณ ๑๒๘ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (รวมการลงทุนทั้งในภาคการเงินและไม่ใช่การเงิน) ทั้งนี้ การที่นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนในจีนเพิ่มมากขึ้นนั้น เนื่องจาก จีนมีตลาดขนาดใหญ่ (Economy of Scale) และเป็นประเทศที่ไม่มีกฎระเบียบที่เข้มงวดกับนักลงทุนต่างชาติมากนัก อย่างไรก็ตาม การดำเนิน BRI ของจีน ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้จีนมีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ (Geographic Advantages) มากกว่าประเทศผู้รับการลงทุนอื่นๆ ในการเป็นฐานการลงทุนที่สำคัญของนักลงทุนต่างชาติ เช่น กรณีการจัดทำนโยบายในการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Free Trade Zone) ที่มีการกำหนดและให้หลักประกันแก่นักลงทุนต่างชาติ ในเรื่องการลงทุนที่จะมีความเสรี และได้รับความคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น

ความคืบหน้าการดำเนินนโยบาย BRI

ปัจจุบันการดำเนินนโยบาย BRI มีความคืบหน้าไปมากโดยคณะมนตรีแห่งรัฐ (State Council) ของจีน (คลังปัญญา, ๒๕๕๙) ได้นำเสนอ BRI โดยได้แพร่ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘ เพื่อยืนยันว่าการเดินทางของนโยบายที่สำคัญที่สุดของการต่างประเทศจีนในปัจจุบันมีความคืบหน้ามากขึ้นเพียงใด ดังนี้

กันยายน ๒๕๕๖ เริ่มต้นนโยบาย โดยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง กล่าวถึง The Silk Road Economic Belt เส้นทางบก ในการปราศรัย ณ มหาวิทยาลัย Nazarbayev ระหว่างการเยือนประเทศคาซัคสถาน โดยกล่าวว่าจีนกับเอเชียกลางควรร่วมมือกันในการสร้าง BRI สายบกนี้ โดยการเลือกมากกว่าที่คาซัคสถานคงจะเป็นการส่งสัญญาณว่าจีนให้น้ำหนักกับเอเชียกลางมากที่สุด

ตุลาคม ๒๕๕๖ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง กล่าวในการปราศรัยที่รัฐสภาอินโดนีเซียให้จีนกับอาเซียนสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และกล่าวถึงแนวทางในการสร้างเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Maritime Silk Road) หรือเส้นทางทะเล นอกจากนี้ยังเสนอให้ตั้ง Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) เพื่อเป็นแหล่งทุนในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนการเชื่อมโยงกันในภูมิภาค พร้อมทั้งการรวมตัวทางเศรษฐกิจตามเส้นทาง BRI

พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน ครั้งที่ ๓ สมัชชา ๑๘ มีมติให้เร่งการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานในประเทศเพื่อนบ้านของจีนสำหรับเป็นพื้นฐานรองรับนโยบาย BRI

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง และประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูตินเห็นพ้องกันในการก่อสร้าง และการเชื่อม BRI เข้ากับทางรถไฟสาย Euro – Asia ของรัสเซีย

มีนาคม ๒๕๕๗ นายกรัฐมนตรี หลี่เค่อเฉียง เรงรัดการก่อสร้างเส้นทางสายไหมทางบก และทางทะเล ในการรายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล และในรายงานดังกล่าวยังเรียกร้องให้มีการพัฒนาที่สมดุลในระเปียงเศรษฐกิจบังกลาเทศ - จีน - อินเดีย - เมียนมา และระเปียงเศรษฐกิจ จีน - ปากีสถานด้วย

พฤษภาคม ๒๕๕๗ เริ่มก่อสร้างเฟสแรกของสถานีศูนย์กลางการขนส่งที่ทำเรือเมือง Lianyungang ในมณฑลเจียงซู ชายฝั่งตะวันออกของจีน โดยเป็นการก่อสร้างร่วมกันของจีนกับ คาชัคสถาน สถานีขนส่งนี้จะเป็ศูนย์กลางการขนส่งสินค้าจากเอเชียกลางออกสู่ทะเล

ตุลาคม ๒๕๕๗ ประเทศต่างๆ ๒๑ ประเทศ ร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจก่อตั้งธนาคาร AIIB

พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ประกาศว่าจีนจะสนับสนุนเงินทุน ๔ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ก่อตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) สำหรับเป็แหล่งทุนเพื่อการลงทุนและการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน ความร่วมมือทางการเงิน และโครงการอื่นๆ บนเส้นทาง BRI

ธันวาคม ๒๕๕๗ Central Economic Work Conference ระบุให้การขับเคลื่อน BRI ในทางปฏิบัติเป็นวาระสำคัญของปี ๒๕๕๘ และในเดือนนี้เอง ประเทศไทยได้อนุมัติร่างบันทึกความเข้าใจความร่วมมือเรื่องรถไฟไทย - จีน

มกราคม ๒๕๕๘ จำนวนสมาชิกก่อตั้ง ธนาคาร AIIB เพิ่มเป็ ๒๖ ประเทศ ภายหลัง นิวซีแลนด์ มัลดีฟส์ ซาอุดีอาระเบีย และทาจิกิสถาน เข้าร่วมเป็สมาชิกก่อตั้งอย่างเป็นทางการ

มีนาคม ๒๕๕๘ รัฐมนตรีต่างประเทศจีน หวัง อี้ ออกมาตอบโต้การนำ BRI ไปเปรียบเทียบกับแผนการมาร์แชลของสหรัฐฯ ที่ใช้กับยุโรปในยุคนสงครามเย็น โดยกล่าวว่า One Belt One Road (หรือ BRI) เป็ผลของความร่วมมือที่เปิดกว้างสำหรับทุกฝ่าย ไม่ใช่เครื่องมือของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ และไม่สมควรถูกมองด้วยโลกทัศน์ที่ล้าหลังแบบสงครามเย็น และกล่าวว่า การทูตจีนในปี ๒๕๕๘ จะให้น้ำหนักกับการสร้างความก้าวหน้าแก่ BRI เป็สำคัญ (คลังปัญญา, ๒๕๕๘, หน้า ๕,๖) และเมื่อถึงสิ้นเดือนมีนาคม คณะกรรมาธิการการพัฒนาและปฏิรูปประเทศ (National Development and Reform Commission) กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงพาณิชย์จีนได้ร่วมกันเผยแพร่แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ฉบับเต็มของ BRI ออกสู่สาธารณชนทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษตามคำสั่งของคณะมนตรีแห่งรัฐ ความคืบหน้าของนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมเหล่านี้ถือเป็จุดหมายอย่างเป็นทางการที่เผยแพร่โดยทางการจีนที่ควรใช้เป็พื้นฐานในการตามดูความคืบหน้าของ BRI รวมทั้งยังทำให้เห็นองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของจีนในกระบวนการกำหนด และผลักดันนโยบายนี้ด้วย ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการศึกษาทศวรรษการปกครอง และการบริหารประเทศจีนไปในตัว

ในปี ๒๕๕๙ ได้มีการประเมินผลความคืบหน้าในเชิงผลงานของ BRI โดย Chongyang Institute for Finance Studies (คลังปัญญา, ๒๕๕๙, หน้า ๖) โดยจีนได้จัดทำรายงานเรื่อง Belt and Road อย่างเป็นทางการครั้งแรกหลังจากดำเนินการในข้อริเริ่มนี้ได้สามปี และมีการจัดสัมมนา นำเสนอรายงานที่มณฑลซีอานเมื่อ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๙ รายงานนี้จัดทำโดยทีมงานวิจัยของสถาบันวิจัย Chongyang Institute for Finance Studies ของมหาวิทยาลัยเหียนหมินซึ่งมีประเด็นความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นบนเส้นทาง Belt and Road ที่โดดเด่นตามเป้าหมายหลัก ๕ ประการดังนี้

๑. การประสานระดับนโยบายเพื่อเป็นการแสดงบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุน BRI ตลอดช่วงสามปีที่ผ่านมาจีนได้สร้างกลไกประสานนโยบายในระดับต่างๆ กับประเทศที่ตั้งบนเส้นทาง โดยเมื่อปลายเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ จีนได้ออกคำแถลงและข้อเสนอโครงการร่วมกับ ๕๖ ประเทศ และองค์การระดับภูมิภาคเกี่ยวกับความร่วมมือทวิภาคีเพื่อดำเนินการตาม BRI โดยลงนามข้อตกลง และ MOU ในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ซึ่งในช่วงระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๕๖ – สิงหาคม ๒๕๕๙ พบว่า ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้เยือน ๓๗ ประเทศ โดยมีเอเชีย ๑๘ ประเทศ ยุโรป ๙ ประเทศ แอฟริกา ๓ ประเทศ ลาตินอเมริกา ๔ ประเทศ และโอเชียเนีย ๓ ประเทศ ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่ได้เดินทางไปส่งเสริมแนวคิดการสร้าง Belt and Road อย่างเป็นทางการเพื่อริเริ่มความร่วมมือ

๒. การเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญของ BRI ในระหว่างที่ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง กำลังผลักดันความคิดนี้ วิสาหกิจ เช่น China Railway Group Limited และ Communications Construction Company Limited ได้ลงนามในสัญญาก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ ๓๘ โครงการ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมครอบคลุม ๒๖ ประเทศ และเน้นในเส้นทางหลักที่สำคัญ มีความร่วมมือด้านท่าเรือ และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ กำลังพัฒนา วิสาหกิจของจีนยังเข้าร่วมโครงการก่อสร้างด้านพลังงาน ๔๐ โครงการ รวมทั้งโรงงานผลิตไฟฟ้า ระบบส่งกระแสไฟฟ้า ท่อก๊าซ และน้ำมัน ซึ่งครอบคลุม ๑๙ ประเทศ ตามเส้นทาง BRI ขณะเดียวกันผู้ให้บริการการสื่อสารโทรคมนาคมของจีน เช่น China Unicom, China Telecom และ China Mobile กำลังเร่งโครงการส่งคลื่นข้ามแดนในประเทศที่ตั้งตามเส้นทาง Belt and Road เพื่อขยายโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างประเทศด้วย

๓. การค้าขายที่ไม่มีข้อจำกัด เป็นอีกส่วนที่สำคัญมากในการสร้าง Belt and Road ในช่วงสามปีแรกจีนกับประเทศต่างๆ บนเส้นทาง BRI ได้ทำงานร่วมกันเพื่อเอื้อประโยชน์ในด้าน การค้าและกิจกรรมการลงทุน ในช่วงสามปีนี้จีนได้บันทึกข้อมูลการค้าสินค้าโภคภัณฑ์คิดเป็นมูลค่า ๓.๑ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ บนเส้นทาง BRI ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๖ ของปริมาณการค้าทั้งหมด และ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ ยังพบว่าจีนได้ลงทุนทั้งหมด ๕๑.๑ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในประเทศ เหล่านี้ คิดเป็นร้อยละ ๑๒ ของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีนในช่วงเวลาเดียวกัน และได้เริ่มเปิดดำเนินการ ๕๒ เขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการค้าใน ๑๘ ประเทศตามเส้นทาง BRI พร้อมด้วยการลงทุนทั้งหมด ๑๕.๖ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

๔. การบูรณาการทางการเงิน เป็นการหนุนเสริมสำหรับดำเนินการตาม BRI ให้ประสบผลสำเร็จ ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ ธนาคารเพื่อการพัฒนาของจีน (China Development Bank) ได้จัดตั้งระบบรวมโครงการ Belt and Road ที่เกี่ยวข้องกัน พบว่ามีมากกว่า ๙๐๐ โครงการ จากมากกว่า ๖๐ ประเทศ ทั้งด้านการคมนาคมขนส่ง พลังงาน ทรัพยากรและด้านอื่นๆ นอกจากนี้ ธนาคารส่งออกและนำเข้าของจีน (Export – Import Bank of China) ยังมียอดคงค้างชำระมากกว่า ๑,๐๐๐ โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาถนน รถไฟ ท่าเรือ ทรัพยากรพลังงาน ท่อก๊าซ การสื่อสาร และเขตอุตสาหกรรมใน ๔๙ ประเทศ ตามเส้นทาง BRI ทั้งนี้ ธนาคารส่งออก – นำเข้าของจีนยังลงนามอีกมากกว่า ๕๐๐ โครงการ นอกจากนี้การใช้สกุลเงินหยวนได้ขยายเข้าไปในด้านการลงทุน และการค้าข้ามแดนอีกด้วย ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ แหล่งที่มีการใช้เงินหยวนทำการค้า

ข้ามแดนระหว่างจีนกับประเทศ และภูมิภาคต่างๆ ตามเส้นทาง Belt and Road คิดเป็นมูลค่ามากกว่า ๒.๖๓ ล้านล้านหยวน

๕. การสื่อสารของประชาชนต่อประชาชน เป็นการสนับสนุนภาคประชาชนในการดำเนินการ BRI ตั้งแต่มีการประกาศความคิดริเริ่มนี้ ในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา จีนได้พัฒนาความร่วมมือในด้านการศึกษาและวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพ และบริการทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการแลกเปลี่ยนระหว่างเยาวชน พรรคการเมือง รัฐบาล และองค์กรหรือปัจเจกที่ไม่ใช่รัฐบาลในประเทศ และภูมิภาคตามเส้นทาง BRI นอกจากนี้เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปักกิ่ง รายงานว่า คณะรัฐมนตรีจีนได้อนุมัติการจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีเพิ่มเติมในมณฑล/นครต่างๆ ของจีน จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ มณฑลเหลียวหนิง มณฑลเจ้อเจียง มณฑลเหอหนาน มณฑลหูเป่ย์ มณฑลส่านซี มณฑลเสฉวน และนครฉงชิ่ง โดยถือเป็นการจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีกลุ่มที่ ๓ ภายหลังจากจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีนครเซี่ยงไฮ้ (กลุ่มที่ ๑) และที่มณฑลกว่างตุ้ง มณฑลฝูเจี้ยน และนครเทียนจิน (กลุ่มที่ ๒) (กระทรวงการต่างประเทศ, ออนไลน์, ๒๕๕๙) ทั้งนี้ เขตทดลองการค้าเสรีทั้ง ๗ แห่ง จะมีลักษณะและแนวทางการพัฒนาที่ต่างกัน ได้แก่

๑. มณฑลเหลียวหนิง จะเน้นการปฏิรูป และพัฒนาการแข่งขันของภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ และการกระจายสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodities) ไปประเทศต่าง ๆ

๒. มณฑลเจ้อเจียง จะเน้นการค้า และกระจายสินค้านำเข้าระหว่างประเทศสำหรับสินค้าประเภทสินค้าเทกอง (Bulk Commodities) ที่ไม่ได้บรรจุเป็นหีบห่อ

๓. มณฑลเหอหนานและมณฑลส่านซี จะเน้นการเชื่อมโยง BRI โดยมณฑลเหอหนาน จะเน้นการพัฒนาระบบขนส่งคมนาคมและโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงภาคเหนือกับภาคใต้และภาคตะวันออกกับภาคตะวันตกของจีน ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมภายใต้ BRI และมณฑลส่านซีจะเน้นการปฏิรูปพื้นที่ตอนในของจีนและพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้ากับประเทศตามเส้นทาง BRI

๔. มณฑลเสฉวนและนครฉงชิ่ง จะเป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนาพื้นที่ตอนในของจีน เพื่อดึงดูดการค้าและการลงทุนมาพื้นที่ตอนในของจีน

๕) มณฑลหูเป่ย์ จะพัฒนาเป็นฐานรองรับการเคลื่อนย้ายภาคอุตสาหกรรมบางส่วนจากภาคตะวันออกของจีน รวมทั้งจะพัฒนาเป็นฐานอุตสาหกรรมนวัตกรรมใหม่และฐานสำหรับแถบเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง

อนึ่ง ในปี ๒๕๕๙ มี ๒๑ มณฑล/นคร ของจีนที่ขออนุมัติจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีจากรัฐบาลกลางจีน ซึ่งในครั้งนี้มี ๗ มณฑล/นคร ที่ได้รับการอนุมัติ ทำให้ขณะนี้จีนมีการจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีแล้วจำนวน ๑๑ แห่ง ภายในระยะเวลา ๓ ปี และนับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลจีนอนุมัติให้จัดตั้งเขตทดลองการค้าในพื้นที่ตอนในของประเทศซึ่งจะเน้นการพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางการค้า คมนาคม และโลจิสติกส์ระหว่างจีนกับประเทศในยุโรปและเอเชียตามยุทธศาสตร์ของ BRI

ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง กับผลกระทบต่อไทย

เส้นทางสายไหมคือเส้นทางที่ทำให้ภูมิภาคเอเชียสามารถเชื่อมต่อกับภูมิภาคอื่นๆ ของโลกได้ โดยเส้นทางสายไหมทางทะเลน่าจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประเทศในอาเซียน และจีนก็หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้ประโยชน์จากเส้นทางคมนาคมเส้นนี้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างจีนและอาเซียนภายใต้ ๔ แนวคิดสำคัญ ได้แก่ แนวคิดที่หนึ่งคือ การสนับสนุนระบบเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคซึ่งปัญหาระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการคมนาคมถือเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือภายในอาเซียนเอง และระหว่างอาเซียนกับจีน ดังนั้นในฐานะที่จีนมีความพร้อมมากกว่า ทั้งทางด้านการเงินและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียน จึงมีแนวคิดที่จะผลักดัน การเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวนี้ สำหรับแนวคิดที่สองคือการส่งเสริมและพัฒนาทุน ระหว่างอาเซียนและจีน ทั้งนี้ อาเซียนต้องการเงินลงทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ต่ำกว่า ๖ แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณกว่า ๒๐ ล้านล้านบาท ซึ่งเงินตรระหนักถึงความต้องการ ในส่วนนี้จึงได้จัดตั้ง ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) ขึ้นสำหรับปล่อยเงินกู้ให้กับประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำไปลงทุนก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเนื่องจากจีนต้องการส่งเสริม ให้เกิดการใช้จ่ายเงินหยวนในอาเซียน และผลักดันให้หยวนเป็นอีกหนึ่งสกุลเงินหลักในเวทีการค้าโลก ดังนั้น AIIB จึงเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการยกระดับทั้งบทบาทและ สถานะของจีนในเวทีระหว่างประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจการเมืองและการเงิน ในส่วนของแนวคิด ที่สามคือการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน นั้นจัดได้ว่าเป็น เขตการค้าเสรีที่มีมูลค่าสูงที่สุดในโลก จากสถิติปี ๒๕๕๗ มูลค่าการลงทุนระหว่างอาเซียน - จีน มีมูลค่า สูงถึง ๑ แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ ๓.๕ ล้านล้านบาท และสำหรับแนวคิดที่สี่คือการส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนและจีนทางด้านสังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของ BRI ด้วยการกระทำผ่านการศึกษาและการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทั้งนี้ จากแนวคิดต่างๆ ดังกล่าวของ BRI ทำให้ประเมินได้ว่า จีนให้ความสำคัญกับอาเซียนซึ่งมีไทยเป็นประเทศศูนย์กลาง ส่งผลให้ไทยน่าจะ ได้รับผลประโยชน์จากข้อริเริ่มดังกล่าวในหลายด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ที่ไทยมีจุดแข็งของการเป็น ประเทศศูนย์กลางอาเซียนที่มีความได้เปรียบในเรื่องของระบบเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะ การคมนาคมขนส่ง ดังนั้นไทยจึงควรอาศัยความได้เปรียบนี้ผลักดันตนเองให้เป็นศูนย์กลางด้าน คมนาคมขนส่งและเป็นศูนย์กลางของการกระจายสินค้าระหว่างอาเซียนกับจีนรวมถึงภูมิภาคอื่นๆ นอกจากนี้การไม่มีข้อพิพาทใดๆ กับจีนยังอาจมีส่วนช่วยให้ไทยสามารถแสวงประโยชน์กับข้อริเริ่มนี้ ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งการจัดตั้ง AIIB ของจีนยังเป็นการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการ ผลักดันให้สกุลเงินหยวนเป็นอีกหนึ่งเงินสกุลหลักในเวทีการค้าระหว่างประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อไทย ในแง่ของความหลากหลายในตลาดเงินระหว่างประเทศซึ่งถือเป็นการลดต้นทุนและกระจายความ เสี่ยงในตลาดเงิน และสำหรับด้านสังคม วัฒนธรรมนั้น ไทยและจีนถือได้ว่ามีความเกี่ยวโยงด้าน เชื้อสายและวัฒนธรรมที่มีความผูกพันอันดีต่อกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งน่าจะส่งผลกระทบต่อไทยในด้าน อุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมภาพยนตร์ อุตสาหกรรมด้านความบันเทิง รวมถึงอุตสาหกรรมด้านการศึกษาที่ไทยน่าจะได้รับผลทางบวกจาก

การที่รัฐบาลจีนมีนโยบายสนับสนุนชาวจีนให้เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ ซึ่งการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยถือเป็นแหล่งที่ชาวจีนให้ความสำคัญในอันดับต้น (วิชญ วงศ์สินศิริกุล, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

จากข้อมูลเรื่อง BRI ที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าไทยควรแสวงประโยชน์จากความได้เปรียบทางกายภาพที่เป็นศูนย์กลางของประเทศในอาเซียนในการสร้างความร่วมมือกับจีนและประเทศในแถบและเส้นทางในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจ อันจะส่งผลประโยชน์แก่ประเทศไทยต่อไป

แนวคิดและพัฒนาการของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

เป็นที่ทราบกันดีว่าในปัจจุบันอุตสาหกรรมป้องกันประเทศคือปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศนั้นๆ หลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่ออุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เช่น กลุ่มประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่มประเทศชั้นนำหรือ “First Tier” ซึ่งเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศสมบูรณ์แบบและครบวงจรสามารถพัฒนาองค์ความรู้ต่อยอดได้ถึงระดับสูงสุด เช่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ส่วนกลุ่มประเทศที่จัดอยู่ในชั้นที่ ๒ หรือ “Second Tier” ที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศครบวงจรแต่ยังไม่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ต่อยอดได้ถึงระดับสูงสุดด้วยข้อจำกัดบางประการ เช่น ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง ตัวอย่างประเทศในกลุ่มนี้ได้แก่ เกาหลีใต้ อินเดีย บราซิล อาร์เจนตินา อิสราเอล ออสเตรเลีย สิงคโปร์ แคนาดา และแอฟริกาใต้ โดยภาคอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของทั้งสองกลุ่มนี้มีขนาดใหญ่สามารถนำเข้าประเทศอย่างมหาศาล นอกจากนี้ยังสร้างความมั่นคงในลักษณะของการพึ่งพาตนเองได้ และสำหรับประเทศที่อยู่ในชั้นที่ ๓ หรือ “Third Tier” เป็นประเทศที่มีความสามารถที่จะผลิตยุทธโธปกรณ์ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เช่น ไทย เป็นต้น สำหรับรัฐที่ผลิตอาวุธเองไม่ได้ทำให้จำต้องแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอกทำให้รัฐผู้พึ่งพาเกิดจุดอ่อนจึงเกิดแนวคิดดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศขึ้น

แนวคิดดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

การผลิตอาวุธภายในประเทศได้ถูกถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของอธิปไตยแห่งชาติของรัฐนั้นๆ รัฐที่ผลิตอาวุธเองไม่ได้ทั้งหลายจึงคิดหาทางออกเพื่อลดสถานะดังกล่าว โดยมีแนวคิดความต้องการดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศขึ้น ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวมีมูลเหตุจากด้านการเมืองด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งในแต่ละด้านอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ด้านการเมือง

๑. การต้องพึ่งพาด้านอาวุธจากประเทศที่พัฒนาแล้วอยู่ตลอดเวลา นั้น จะเป็นการลดความเป็นอิสระของประเทศลง เพราะจะทำให้ประเทศผู้ส่งอาวุธสามารถที่จะแทรกแซงกิจการภายในหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายเหนือประเทศผู้รับอาวุธได้ อุตสาหกรรมอาวุธจึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของอธิปไตยแห่งชาติ

๒. การที่ประเทศจะเป็นมหาอำนาจได้นั้นจะต้องมีขีดความสามารถทางทหารในระดับที่เพียงพอ และขีดความสามารถทางทหารดังกล่าวได้มาด้วยการพึ่งตนเองในการผลิตอาวุธ ดังนั้น

หลายๆ ประเทศต่างก็พิจารณาแล้วเห็นว่าการสร้างและพัฒนาอุตสาหกรรมอาวุธภายในประเทศจะเป็นหนทางที่จะสร้างความมีอำนาจให้แก่ตนเองได้

๓. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศผู้ส่งอาวุธออกย่อมจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการโยกย้ายอาวุธมาสู่ประเทศผู้รับ ทำให้ประเทศผู้รับอาวุธเกิดความรู้สึกที่ไม่มั่นคง จึงได้หันไปสร้างอุตสาหกรรมอาวุธของตนเองขึ้น โดยคาดหวังว่าอุตสาหกรรมอาวุธจะเป็นปัจจัยที่ทำหน้าที่ดูดซึมผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศผู้ส่งอาวุธให้

ด้านการทหาร

๑. ในกรณีที่รัฐต้องพึ่งแหล่งอาวุธจากภายนอกประเทศนั้น หากเกิดกรณีพิพาทขึ้นจะทำให้ไม่มีหลักประกันว่าการสนับสนุนทางด้านอาวุธที่มีอยู่จะไม่ถูกตัดขาดลงอันเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองภายในของประเทศผู้ส่งอาวุธ หรือการที่แหล่งสนับสนุนนอกประเทศพยายามจะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในหรือระงับกรณีพิพาท จึงอาจกล่าวได้ว่าการพึ่งพาทางทหารที่เกิดขึ้นทำให้ผู้พึ่งพาไม่สามารถมีความยืดหยุ่นในการวางนโยบายทางทหารได้

๒. การนำเอาเทคโนโลยีทางทหารเข้าประเทศทำให้รัฐผู้นำเข้ามีขีดความสามารถทางทหารมากขึ้น ทหารในกองทัพได้มีโอกาสในการเรียนรู้ถึงวิทยาการการทหารใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น อีกทั้งการนำเอาเทคโนโลยีทางทหารที่มีความทันสมัยเข้ามานั้นยังสะท้อนให้เห็นว่ากองทัพของประเทศนั้นย่อมจะมีขีดความสามารถในการใช้ระบบอาวุธทันสมัยใหม่มากขึ้น และนอกจากนี้การผลิตอาวุธได้เองยังทำให้กองทัพไม่จำเป็นต้องติดต่อกับระบบอาวุธของประเทศผู้ส่งอาวุธ เพราะการผลิตอาวุธได้เองนั้นจะทำให้มีความพยายามและความคิดริเริ่มในการปรับปรุงอาวุธที่ทำขึ้นเองภายในประเทศให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และลักษณะการรบของประเทศตน

ด้านเศรษฐกิจ

ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รัฐหันไปพัฒนาอุตสาหกรรมอาวุธภายในของตนเอง เพราะภาระทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการนำเข้าอาวุธนั้นทำให้ประเทศต่างๆ ตระหนักถึงความอ่อนแอที่อาจจะเกิดขึ้นได้

๑. การสร้างอุตสาหกรรมอาวุธขึ้นภายในประเทศนั้นจะมีส่วนทำให้อุตสาหกรรมของประเทศพัฒนาก้าวหน้าไปดังกรณีของญี่ปุ่นและเยอรมนีที่แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมอาวุธก่อให้เกิดกระบวนการทำให้เป็นอุตสาหกรรมขึ้น (Industrialization) และทั้งยังทำให้อุตสาหกรรมในส่วนอื่นๆ ขยายตัวออกไปได้ จึงมีความเชื่อว่าอุตสาหกรรมอาวุธซึ่งมีระดับการนำเข้าและการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นย่อมจะส่งผลให้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นแรงงานที่มีฝีมือ (Skill Labors) และแรงงานประเภทนี้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการประกอบการทางด้านอุตสาหกรรมสมัยใหม่

๒. การผลิตอาวุธได้เองจะเป็นการสงวนเงินตราของประเทศอันเนื่องมาจากการนำเข้าอาวุธและการส่งออกอาวุธจะนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ

๓. การผลิตอาวุธเองไม่ได้ทำให้รัฐต้องสั่งซื้ออาวุธจากต่างประเทศในรูปของการซื้อด้วยเงินสดหรือด้วยสินเชื่อ เกิดการเสียดุลการชำระเงิน หรือก่อให้เกิดสถานะหนี้สินระหว่างประเทศอันล้นแล้วแต่เป็นการบั่นทอนเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจทั้งสิ้น จึงทำให้มีแนวคิดในการผลิต

อาวุธเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้า รวมทั้งการส่งอาวุธที่ผลิตได้ออกสู่ตลาดต่างประเทศก็จะเป็นการนำเงินตราเข้าสู่ประเทศเช่นเดียวกับสินค้าพลเรือนประเภทต่างๆ

๔. อุตสาหกรรมอาวุธก่อให้เกิดการว่าจ้างแรงงานภายในประเทศ อุตสาหกรรมอาวุธนั้นนอกจากตลาดภายนอกประเทศแล้ว ตลาดภายในประเทศมักจะมีลักษณะเป็นตลาดที่ผูกขาดการซื้อเพราะรัฐบาลเท่านั้นที่จะเป็นผู้มีเอกสิทธิ์ในการซื้อ ครอบครอง และใช้อาวุธสงครามทั้งหลาย ซึ่งน่าจะหมายความว่าอุตสาหกรรมประเภทนี้ มีระดับของความต้องการที่แน่นอนในระดับหนึ่ง ทำให้ไม่ต้องคำนึงถึงสภาวะของความผันผวนของตลาดสินค้าพลเรือนในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากนัก ซึ่งทำให้ไม่ค่อยมีการเลิกจ้างงานในอุตสาหกรรมอาวุธและยิ่งหากการค้าอาวุธสามารถขยายไปสู่การส่งออกตลาดต่างประเทศได้ก็ย่อมจะทำให้การว่าจ้างแรงงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นไปด้วย และในทุกวันนี้สามารถกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมอาวุธเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่มีการว่าจ้างแรงงานสูงที่สุดประเภทหนึ่งของโลก

จากแนวคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ามูลเหตุของการผลิตอาวุธในประเทศต่างๆ มีทั้งมูลเหตุเชิงการเมือง การทหารและด้านเศรษฐกิจ โดยมูลเหตุทางการเมืองและการทหารที่มักจะถูกกล่าวอ้างเสมอก็คือเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงและความเป็นอิสระของรัฐ เนื่องจากในยามวิกฤติสู้รบกันนั้นการร้อรับอาวุธจากประเทศผู้ส่งออกเดิมจะเป็นการเสี่ยงเกินไปเพราะประเทศผู้ส่งอาวุธให้อาจถูกแรงกดดันทางการเมืองให้ยุติการส่งอาวุธสนับสนุนในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งได้ ดังนั้นการก่อตั้งอุตสาหกรรมการผลิตอาวุธของตนเองจะทำให้ประเทศเป็นอิสระลดปัญหาการพึ่งพาทั้งอาวุธและอะไหล่ได้ ส่วนเหตุผลในทางเศรษฐกิจก็คือเพื่อลดการขาดดุลทางการค้าเพราะอาวุธยุทธโปกรณ์จะมีมูลค่าสูง การผลิตใช้เองภายในประเทศจะเป็นการลดภาระในส่วนนี้ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการว่าจ้างงานและก่อให้เกิดแรงงานฝีมือภายในประเทศอันส่งเสริมต่อการทำให้เป็นอุตสาหกรรมในอีกทางหนึ่งด้วย (สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๕๓ : ๒๐ - ๒๒)

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของจีน

รัฐบาลจีนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพทางการทหารของจีนไปสู่ความเป็นสมัยใหม่เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคง โดยมุ่งเน้นให้บรรลุภารกิจเชิงประวัติศาสตร์ของกองทัพที่มุ่งเน้นการนำยุทธศาสตร์ทางทหารยุคใหม่ไปปฏิบัติเสริมสร้างความเข้มแข็งทางทะเล อากาศ และความมั่นคงทางไซเบอร์ เพิ่มศักยภาพในการบุกเบิกทรัพยากรทางทะเล และมุ่งเน้นการสร้างแสนยานุภาพทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีนอ้างว่าจีนจะไม่ยอมก้มหัวให้กับแรงกดดันจากอำนาจภายนอกใดๆ โดยจุดยืนและการตัดสินใจเชิงนโยบายของจีนจะตั้งอยู่บนความถูกต้องตามความเป็นจริง ทั้งนี้แผนปฏิรูปกองทัพจีน (Modernization Plan : Vision ๒๐๒๐) มีเป้าหมายสำคัญในการปฏิรูปกองทัพจีนคือการสร้างหน่วยรบที่ดีที่สุดพร้อมกับการปรับโครงสร้างทางทหารจากแนวทางเดิมตามแบบของสหภาพโซเวียต ไปสู่ระบบการบังคับบัญชาร่วมแบบสหรัฐฯ

สำหรับในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้นำเข้าอาวุธรายใหญ่ที่สุดของเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แซงหน้าเกาหลีใต้ อันเป็นผลมาจากการที่จีนเผชิญข้อพิพาทเรื่องดินแดนในทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ โดยในปี ๒๕๕๖ การนำเข้ายุทธโปกรณ์ของจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๒.๖ เป็นมูลค่า ๒,๓๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยที่การศึกษาของบริษัท เจนส์ ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาด้านการป้องกันประเทศแสดงให้เห็นว่าปริมาณการนำเข้า

ยุทธโศปกรณ์ของจีนจะเติบโตขึ้นอีกในขณะที่ตัวเลขการส่งออกยุทธโศปกรณ์ป้องกันประเทศของจีนก็เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๔ คิดเป็นมูลค่า ๑,๙๐๐ ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ ๕๗,๐๐๐ ล้านบาท โดยจีนขายอาวุธให้แก่ ๓๕ ประเทศ ทั้งในเอเชีย ได้แก่ ปากีสถาน บังคลาเทศ และเมียนมา รวมทั้งในแอฟริกาด้วย เห็นได้ว่าจีนเป็นทั้งประเทศนำเข้าและส่งออกอาวุธยุทธโศปกรณ์รายใหญ่

พัฒนาการของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ : กรณีศึกษาเกาหลีใต้

รัฐบาลเกาหลีใต้เริ่มสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เกิดขึ้นและมีความเข้มแข็งตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๑๓ โดยกำหนดนโยบายในรูปแบบของกฎหมาย ๓ ฉบับ ได้แก่ กฎหมายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ปี ๒๕๑๖ แผนปรับปรุงกองทัพเกาหลีใต้ ปี ๒๕๑๗ และกฎหมายภาษีป้องกันประเทศ ปี ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกแบบสำหรับการสนับสนุนทางการเงินสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของเกาหลีใต้ ในช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐ นโยบายของรัฐบาลได้เน้นสนับสนุนอุตสาหกรรมต่อเรือ อุตสาหกรรมเหล็ก และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเหล่านี้มีส่วนอย่างสำคัญในการเชื่อมโยงจนกลายเป็นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และกลายเป็นการผลิตอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่เป็นการรวมตัวกันระหว่างอุตสาหกรรมการต่อเรือและอุตสาหกรรมจักรกลหนักอื่นๆ

แผนภาพที่ ๒ - ๔ การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเกาหลี

ในช่วงทศวรรษ ๑๙๙๐ อุตสาหกรรมภายในประเทศของเกาหลีใต้สามารถผลิตเพื่อสนองต่อความต้องการของกองทัพเกาหลีใต้ได้ถึงร้อยละ ๗๐ ทั้งอาวุธยุทธโศปกรณ์ต่างๆ อุปกรณ์สื่อสาร ยานยนต์ เสื้อผ้า เครื่องใช้ ยุทโศภัณฑ์และยุทธปัจจัยต่างๆ โดยมีสำนักงานจัดซื้อจัดจ้างกลาโหม (The Defense Procurement Agency : DPA) ทำหน้าที่จัดซื้อจัดจ้าง อาวุธยุทธโศปกรณ์ ยุทโศภัณฑ์และยุทธปัจจัย รวมทั้งการจัดการส่งกำลังบำรุง การประมาณการสำหรับอาวุธยุทธโศปกรณ์ต่างๆ เจริญต่อรอง กำหนดคุณลักษณะและการกำหนดมาตรฐานอาวุธยุทธโศปกรณ์ของกองทัพในอดีตกองทัพเกาหลีใต้เคยพึ่งพาความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกาเต็มรูปแบบจนกระทั่ง

ปี ๒๕๑๔ กระทรวงกลาโหมเกาหลีใต้ได้จัดตั้ง DPA ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานจัดซื้อจัดจ้างแบบบูรณาการ และปรับปรุงอาวุธยุทโธปกรณ์ของกองทัพเกาหลีใต้ให้ทันสมัยเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพ โดยในปัจจุบัน DPA จัดการงบประมาณกว่า ๔ ล้านล้านวอน การผลิตอาวุธสำหรับกองทัพเกาหลีใต้เกิดขึ้นในปี ๒๕๑๔ เมื่อกระทรวงกลาโหมสร้างโรงงานเพื่อผลิต ประกอบปืนกลเล็กแบบ M-16 ตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลสหรัฐฯ และรัฐบาลเกาหลีใต้ โดยยินยอมให้ผลิตอาวุธปืนให้กองทัพเกาหลีใต้ได้อย่างเต็มที่ แต่ห้ามผลิตอาวุธดังกล่าวเกินกว่าจำนวนที่กองทัพเกาหลีใต้ต้องการโดยปราศจากความยินยอมของรัฐบาลสหรัฐฯ ซึ่งรัฐบาลเกาหลีใต้ได้ทำข้อตกลงในลักษณะนี้ในการผลิตอาวุธชนิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระเบิดมือ กักระเบิดและปืนไร้แรงสะท้อน ตลอดจนกระสุนสำหรับอาวุธที่ผลิตให้กองทัพเกาหลีใต้

แผนภาพที่ ๒ - ๕ รถถังแบบ K-1

ในปี ๒๕๓๓ บริษัทเกาหลีใต้ได้รับสัญญาจากกองทัพเกาหลีใต้ให้ผลิตรถถัง ปืนใหญ่ อดัตจอร์และปืนใหญ่ลากจูงรถเกราะ ๒ แบบ และเฮลิคอปเตอร์อีก ๒ แบบ โดยบริษัทฮุนไดได้รับสัญญาผลิตรถถังแบบ K-1 มีปืนใหญ่รถถังขนาด ๑๐๕ มิลลิเมตร ซึ่งพัฒนาจากรถถัง M48A5 ที่กองทัพเกาหลีใต้ใช้ ซึ่งมีการนำเข้ามาชิ้นส่วนเพียงไม่กี่ชนิด เช่น ระบบควบคุมการยิง และระบบส่งกำลัง นอกนั้นล้วนแต่ผลิตในเกาหลีใต้ทั้งหมด ส่วนซัมซุงได้รับสัญญาผลิตปืนใหญ่อดัตจอร์ ๑๕๕ มิลลิเมตร M-109 สำหรับเกียได้รับสัญญาผลิตปืนใหญ่ลากจูง KH-178 ขนาด ๑๐๕ มิลลิเมตร และ KH-179 ขนาด ๑๕๕ มิลลิเมตร นอกจากนี้แดวูและเอเซียมอเตอร์ได้รับสัญญาผลิตรถหุ้มเกราะลักษณะ KM-900 ที่ออกแบบโดยบริษัท FIAT (อิตาลี)

บริษัท เบลล์เฮลิคอปเตอร์ ของสหรัฐฯ และบริษัทซัมซุงร่วมกันผลิตเฮลิคอปเตอร์แบบ UH-1 บริษัท ซิกอร์สกี ของสหรัฐฯ และแดวูร่วมกันผลิตเฮลิคอปเตอร์แบบ S-76 รวมทั้งโคเรียนแอร์กลายเป็นศูนย์ซ่อมอากาศยานส่วนใหญ่ของกองทัพอากาศเกาหลีใต้ ทั้งนี้ กองทัพอากาศของสหรัฐฯ

ได้ทำสัญญาจ้างโคเรียนแอร์ในการปรนนิบัติบำรุงเครื่องบินแบบ F-4 F-15 A-10 และ C-130 ที่ประจำการในเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์

ห้วงทศวรรษ ๑๙๗๐ ถึง ๑๙๘๐ เกาหลีใต้กลายเป็นผู้ต่อเรือรายใหญ่ของโลก ทั้งเรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ และแท่นขุดเจาะน้ำมัน ซึ่งมีฮุนไดเป็นบริษัทชั้นนำ และต่อมาแดวูก็เข้ามาร่วมแข่งขันในอุตสาหกรรมนี้ หลังจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำของโลกทำให้บริษัทต่อเรือเกาหลีใต้เห็นความสนใจมายังการต่อเรือรบ ซึ่งต่อมาได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการต่อเรือที่นำเข้ามาจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในการต่อเรือดำน้ำแบบ U-209 ขนาด ๑๕๐ ตัน ที่กองทัพเรือเกาหลีใต้ได้นำไปใช้ในการป้องกันภัยคุกคามจากเรือดำน้ำของเกาหลีเหนือ

ในปลายทศวรรษ ๑๙๙๐ เกาหลีใต้มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศติดอันดับโลกด้วยงบประมาณในการจัดหาอาวุธกว่า ๑.๔ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยบริษัทในประเทศเกาหลีใต้เป็นผู้ผลิตอาวุธส่วนใหญ่ที่ใช้ในกองทัพเกาหลีใต้ อีกทั้งมีศักยภาพในการวิจัยและพัฒนา และผลิตระบบอาวุธแบบใหม่ อีกทั้งบริษัทขนาดเล็กอีกเป็นจำนวนมากมีส่วนร่วมในฐานะคู่สัญญารับเหมาช่วงของบริษัทใหญ่ๆ เหล่านั้น

รัฐบาลเกาหลีใต้ต้องการปฏิรูปกองทัพเกาหลีใต้ให้มีความแข็งแกร่งในระดับเดียวกับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของตน ยิ่งทำให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของเกาหลีใต้สามารถเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว

แผนภาพที่ ๒ - ๖ เครื่องบินฝึกแบบ KAI KT-1 Woongbi

ปัจจุบันเกาหลีใต้ส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ไปยังหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกกลาง เช่น เครื่องบินฝึกแบบ KAI KT-1 Woongbi ให้กองทัพอากาศอินโดนีเซีย ตุรกี และเปรู เครื่องบินโจมตีฝึกแบบ KAI T/A-50 Golden Eagle ให้กองทัพอากาศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และอิรัก

แผนภาพที่ ๒ - ๗ เครื่องบินโจมตีฝึกแบบ KAI T/A-50 Golden Eagle

นอกจากเครื่องบินรบแล้ว อาวุธยุทโธปกรณ์อื่นๆ ที่ผลิตโดยเกาหลีใต้ก็ยังเป็นที่สนใจของตลาดอาวุธอีกด้วยไม่ว่าจะเป็นปืนใหญ่อัตโนมัติ K-9 155/52 MM ซึ่งมีระยะยิงมากกว่า ๔๐ กิโลเมตร รถถังแบบ K2 Black Panther

แผนภาพที่ ๒ - ๘ รถถังแบบ K2 Black Panther

นอกจากนี้แล้วอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของเกาหลีใต้ยังมีขีดความสามารถในการผลิตขีปนาวุธที่มีเทคโนโลยีสูง เช่น ขีปนาวุธต่อต้านเรือรบแบบ Haeseong (SSM-700K Haeseong (C-Star) Anti – Ship Missile) ซึ่งจะแทนที่ขีปนาวุธต่อต้านเรือรบแบบ Harpoon ของสหรัฐฯ และขีปนาวุธต่อสู้อากาศยานแบบ Singung (KP – SAM Shin – Gung or Shin – Kung or Chiron) ซึ่งจะแทนที่ขีปนาวุธต่อต้านอากาศยานแบบ Stinger ของสหรัฐฯ ในอนาคตอีกด้วย

แผนภาพที่ ๒ - ๙ ซีปนาวุธต่อสู้อากาศยานแบบ Singung

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

ความเป็นมาของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ กองทัพไทยนั้นก็มีความเข้มแข็งจัดเป็นกองทัพอันดับ ๒ ของเอเชีย เป็นรองเพียงญี่ปุ่น ส่วนกองทัพของเพื่อนบ้านนั้นเป็นเพียงหน่วยทหารของประเทศเจ้าอาณานิคม ทั้งนี้ ถือว่าไทยเป็นประเทศแรกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการจัดกำลังกองทัพตามแบบประเทศตะวันตกและในสมัยรัชกาลที่ ๖ ในปี ๒๔๕๘ ประเทศไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศของภูมิภาค

นายทหารช่างไทยสามารถสร้างตัวถังเครื่องบินประกอบเข้ากับเครื่องยนต์ฝรั่งได้เอง สำเร็จเป็นเครื่องบินทิ้งระเบิดปีก ๒ ชั้นแบบบริพัตร โดยในวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๔๗๐ ได้ทำการทดลองบิน และอีก ๒ ปีถัดมา ได้ออกแบบเครื่องบินขับไล่ให้กองโรงงานสร้างขึ้นและได้รับพระราชทานชื่อว่า ประชาธิปก ทั้ง ๒ รุ่นนี้ ก็ได้เข้าประจำการในกองทัพหลายสิบปี เป็นความสำเร็จครั้งแรกและครั้งเดียวที่คนไทยสามารถผลิตเครื่องบินเองได้ (ทีนิวส์, ๒๕๖๑)

แผนภาพที่ ๒ - ๑๐ กระบวนการผลิตเครื่องบินของไทยในอดีต

อย่างไรก็ตามการพัฒนาเกิดภาวะชะงักในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ต่อเนื่องไปถึงช่วงยุคสงครามเย็น ก่อให้เกิดสถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาคจนกระทั่งกลายเป็นชนวนเหตุไปสู่สงครามเวียดนามที่แพร่ขยายและลุกลามไปยังประเทศใกล้เคียง ซึ่งในเวลานั้นประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางด้านยุทธโศปกรณ์จากสหรัฐอเมริกาอย่างท่วมท้น แต่เมื่อสงครามเวียดนามใกล้ยุติลงรัฐบาลสหรัฐฯ ได้ดำเนินการถอนกำลังออกจากภูมิภาค ความช่วยเหลือด้านการทหารที่สหรัฐฯ เคยให้ไทยลดลงตามลำดับ ในขณะที่สถานการณ์ชายแดนและภัยจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทำให้รัฐบาลไทยต้องจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อใช้ในการจัดหาอาวุธยุทธโศปกรณ์อย่างเร่งด่วนจากตลาดยุทธโศปกรณ์ที่ผูกขาดด้วยผู้จำหน่ายเพียงไม่กี่ราย ส่งผลให้ประเทศไทยสูญเสียอำนาจในการต่อรองไป บทเรียนในครั้งนั้นอาจกล่าวได้ว่าการพึ่งพาตนเองทางด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมีความสำคัญและความจำเป็น

ภายหลังจากนั้นเป็นต้นมาไทยปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นการพึ่งพาการจัดหายุทธโศปกรณ์จากต่างประเทศโดยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาแทบจะทุกอย่าง ทำให้พัฒนาการของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศหยุดชะงักลง และพัฒนาการต่อเนื่องเป็นไปอย่างเชื่องช้าแม้ว่าในปัจจุบันกระทรวงกลาโหมจะมีโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอยู่ในสังกัดถึง ๔๘ แห่ง โดยเป็นของกองทัพบก ๒๑ แห่ง กองทัพเรือ ๗ แห่ง กองทัพอากาศ ๑๒ แห่ง และกองบัญชาการกองทัพไทย ๑ แห่ง และรวมทั้งของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมอีก ๗ แห่ง ยกตัวอย่างเช่น ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร (ศอพท.) ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม โดยมีหน่วยขึ้นตรงต่อ ศอพท. อีก ๔ หน่วยงาน ได้แก่

๑. กรมการพลังงานทหาร (พท.ศอพท.) มีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญคือศูนย์พัฒนาปิโตรเลียมภาคเหนือ ตั้งอยู่ที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

๒. โรงงานเภสัชกรรมทหาร (รภท.ศอพท.) มีหน้าที่ผลิต วิจัยยา และเวชภัณฑ์ อีกทั้งจำหน่ายให้กับส่วนราชการของกระทรวงกลาโหม และส่วนราชการอื่น รวมถึงแจกจ่ายให้กับประชาชนอีกด้วย

๓. กรมการอุตสาหกรรมทหาร (อท.ศอพท.) มีภารกิจหลักในการวางแผน และดำเนินการอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับราชการทหารตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๒ แห่ง ได้แก่ โรงงานแบตเตอรี่ทหารและโรงงานวัตถุระเบิดทหาร (รวท.อท.ศอพท.) และ

๔. ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ (ศอว.ศอพท.) เป็นหน่วยงานที่สำคัญในการลดการจัดซื้อยุทธโศปกรณ์จากต่างประเทศอันจะทำให้ลดรายจ่ายงบประมาณในการจัดหา และเพื่อเป็นแหล่งผลิตในการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ซึ่งจะนำเงินตราเข้าประเทศได้อีกทางหนึ่ง มีโรงงานในสังกัดที่สำคัญ ๓ โรง ได้แก่ โรงงานต้นแบบการวิจัยพัฒนาอาวุธ โรงงานสร้างปืนใหญ่ และโรงงานสร้างเครื่องยิงลูกระเบิด

ทั้งยังมีภาคเอกชนที่ยังมีการดำเนินการในธุรกิจด้านนี้อีกประมาณ ๒๙ แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก และดำเนินการในเรื่องของการซ่อมแซมหรือผลิตยุทธโศปกรณ์ทางทหารที่แตกต่างกันไป อาทิ บริษัทชัยเสรี (กรุงเทพฯ) จำกัด บริษัท ไทยอามส์ จำกัด บริษัท บุลเล็ท

มาสเตอร์ จำกัด บริษัท จูปีเตอร์ อโซซิเอท จำกัด บริษัท อัสพรณเธิ์กซโพลซีฟ จำกัด บริษัท ภูมิใจ นคร จำกัด บริษัท ไนเตรทไทย จำกัด และบริษัท ไนโตรเคมีอุตสาหกรรม จำกัด เป็นต้น ปัจจุบัน บริษัทเหล่านี้เป็นผู้ผลิต และส่งออกกระสุนปืน วัตถุประสงค์ หรือสารแอมโมเนียไนเตรท โดยส่งออก ปี่ละหลายหมื่นตันเพื่อนำไปผลิตกระสุนปืนชนิดต่างๆ ไปยังประเทศมาเลเซีย ลาว อินโดนีเซีย ปาปัว นิวกินี ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น ฮองกง และปากีสถาน ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีผู้ประกอบกิจการทางด้านต่อ และซ่อมเรืออีกประมาณ ๓๘ แห่ง เช่น บริษัทมาร์ชันจำกัด ซึ่งเป็นบริษัทต่อเรือรายใหญ่ที่ต่อเรือรบ ให้กองทัพเรือไทย และกองทัพเรือชาติอื่นๆ

แผนภาพที่ ๒ - ๑๑ ปืนใหญ่อัตตาจร 155 มิลลิเมตร

แผนภาพที่ ๒ - ๑๒ ปืนใหญ่อัตตาจร 105 มิลลิเมตร

แผนภาพที่ ๒ – ๑๓ รบ.แบบ ๕๐ โดย บริษัท ปรีชาถาวร อุตสาหกรรม จำกัด

อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าเมื่อเทียบกับเกาหลีใต้ซึ่งได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไว้ในหัวข้อที่แล้ว พบว่าพัฒนาการของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไทยไม่ได้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายดังเช่นที่เกาหลีใต้ทำเมื่อกว่า ๔๐ ปีล่วงมา อุตสาหกรรมป้องกันประเทศไทยในเชิงนโยบายจึงล่าช้ากว่าเกาหลีใต้ถึงกว่า ๔๐ ปี ทั้งที่ในปัจจุบันอุตสาหกรรมยานยนต์ ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ของไทยนั้นจัดว่าอยู่ในอันดับต้นของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และรวมถึงทวีปเอเชีย

การที่ไทยช้ากว่าเกาหลีใต้ถึงกว่า ๔๐ ปี เป็นเพราะประเทศไทย เพิ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาวุธเพียง ๒ ฉบับเท่านั้นนับตั้งแต่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นต้นมา โดยฉบับแรกคือคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๓๗ (ปร.๓๗) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาวุธของเอกชนเพื่อใช้ออกกฎกระทรวงจนกระทั่งฉบับต่อมาคือพระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศฉบับที่ ๒ และแม้ว่าจะมีการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (สทป.) ให้มีฐานะเป็นองค์การมหาชนแห่งแรกของกระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๒ ก็ตาม แต่บทบาทหน้าที่ของ สทป. ยังคงมีจำกัด

การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยจำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะนโยบายด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม ด้วยการกำหนดนโยบายที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนแก่ภาคเอกชนไทยที่มีขีดความสามารถ ซึ่งปัจจุบันกรมโรงงานอุตสาหกรรมทหารมีรายชื่อโรงงานที่มีเครื่องจักรประสิทธิภาพสูงและมีขีดความสามารถในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกระทรวงกลาโหมควรจะมีบทบาทให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทหารร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) และผู้เชี่ยวชาญจากเหล่าทัพต่างๆ ตลอดจนภาคเอกชนที่มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการเรื่องอุตสาหกรรมป้องกันประเทศสร้างความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เกิดขึ้น โดยสองหน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้ ความเข้าใจด้านกฎระเบียบปฏิบัติของทางราชการที่เกี่ยวข้อง เทคโนโลยีด้านอาวุธต่างๆ แนวคิด

และนวัตกรรมด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เหล่าทัพต่างๆ มีความสนใจและต้องการ ตลอดจน ความรู้ความเข้าใจในด้านการดำเนินธุรกิจของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศตั้งแต่การบริหารจัดการ การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา การผลิต การตลาด ตลอดจนถึงระบบโลจิสติกส์ เป็นต้น อีกทั้งยังจะได้ทำ หน้าที่ป้อนข้อมูลกลับเพื่อการปรับเปลี่ยนนโยบายและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายตลอดจนระเบียบวิธี ปฏิบัติต่างๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของภาคเอกชน เปลี่ยนวิธีการควบคุมอย่างเคร่งครัดเป็นการ กำกับและสนับสนุน โดยอาจจะกำหนดพื้นที่และมีการจัดระบบให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมป้องกัน ประเทศ เพื่อความสะดวกในการสนับสนุนและกำกับดูแลต่อไป (ผู้จัดการออนไลน์, ออนไลน์, ๒๕๖๑)

ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยคือ นโยบายของรัฐยังไม่เอื้อต่อผู้ประกอบการ อีกทั้งเอกชนไทยที่สนใจในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ยังมีน้อยด้วยเข้าใจว่าเป็นธุรกิจที่ยาก มีความซับซ้อนมาก และเป็นเรื่องไกลตัว อีกทั้งอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศที่กระทรวงกลาโหมดูแลนั้นต่างก็มีขีดจำกัดด้วยระบบราชการต้องพึ่งพาอาศัย งบประมาณแผ่นดินที่มีอยู่อย่างจำกัด การดำเนินการต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติและขั้นตอน ที่เคร่งครัดของระบบราชการทำให้ขาดความสามารถในการแข่งขันกับบริษัทอาวุธของชาติต่างๆ ได้ ทั้งที่อาวุธยุทธโธปกรณ์ที่คิดค้นและพัฒนาออกมานั้นมีประสิทธิภาพไม่ด้อยไปกว่าอาวุธยุทธโธปกรณ์ ของประเทศตะวันตกแต่อย่างใด ในขณะที่ประเทศที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอันดับหนึ่ง ของโลก เช่น สหรัฐอเมริกามีนโยบายของรัฐที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมนี้และมีขั้นตอนดำเนินการที่ชัดเจน กล่าวคือเมื่อกองทัพต้องการได้อาวุธแบบใหม่ก็จะมีการกำหนดคุณลักษณะหรือ Specifications ขึ้นมา แล้วเชิญบริษัทผู้ผลิตทุกรายมารับทราบคุณลักษณะตามที่กองทัพต้องการ เพื่อให้แข่งขันกัน ออกแบบเบื้องต้นสำหรับการคัดเลือกในขั้นแรกให้ได้สองบริษัท เมื่อได้สองบริษัทคู่แข่งแล้วรัฐบาล โดยกระทรวงกลาโหมก็จะสนับสนุนงบประมาณในการวิจัย ออกแบบ และผลิตต้นแบบ เช่น กองทัพ อากาศสหรัฐฯ อยากได้เครื่องบินขับไล่แบบใหม่ บริษัทที่ถูกเลือกสองบริษัทก็จะสร้างเครื่องบิน มาแข่งขันกัน เพราะความสำเร็จของโครงการฯ นอกจากได้เครื่องบินรบตามคุณลักษณะที่กำหนด แล้วนั้น ยังได้ผลผลิตอันเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของอุตสาหกรรมอาวุธของสหรัฐฯ อีกด้วย อย่างเครื่องบินแบบ F-16 บริษัท เจนเนอรัลไดนามิคส์ ก็ได้ทุนมาพัฒนาแข่งขันกับ F-17 ของบริษัท แมคโดเนลล์ ซึ่งก็ได้ทุนพัฒนาจากกระทรวงกลาโหมเช่นกัน เมื่อกองทัพอากาศสหรัฐฯเลือกเอาเครื่องบิน ขับไล่แบบ F-16 ที่สุดกองทัพเรือและกองกำลังนาวิกโยธินก็เลือกเอา F-17 ซึ่งต่อมากลายมาเป็น เครื่องบินขับไล่/โจมตีแบบ F/A-18 และเครื่องบินสองแบบต่างก็ได้รับคำสั่งซื้อจากต่างประเทศ มากมาย โดยเครื่องบินขับไล่แบบ F-16 มียอดการสั่งซื้อถึงกว่า ๔,๕๐๐ เครื่อง ส่วนเครื่องบินขับไล่/ โจมตีแบบ F/A-18 มียอดการสั่งซื้อถึงเกือบ ๑,๕๐๐ เครื่อง

สำหรับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย ผู้ประกอบการควรเริ่มจากการสนับสนุน ของภาครัฐโดยกระทรวงกลาโหม แต่่นโยบายของรัฐเท่าที่มีอยู่เน้นการควบคุมมากกว่าการสนับสนุน รวมทั้งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศควรเริ่มจากบริษัทขนาดเล็ก ผลิตอาวุธ ระบบอาวุธ ที่เทคโนโลยีไม่ซับซ้อนจนเกินไปแล้วจึงค่อยมีการทำวิจัยและพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้นมา ด้วยความร่วมมือของกระทรวงกลาโหมโดยเหล่าทัพต่างๆ ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงพัฒนาการอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศของสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ซึ่งเป็นประเทศที่เสียหายอย่างหนักจากสงคราม

เกาหลีในช่วงทศวรรษ ๑๙๕๐ ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือทางทหารเต็มรูปแบบจากสหรัฐอเมริกา แต่รัฐบาลเกาหลีได้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ในปัจจุบันอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเกาหลีได้จัดว่าอยู่ในอันดับต้นๆ ของทวีปเอเชีย

การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยในปัจจุบัน

ไทยมีนโยบายอย่างชัดเจนในการพัฒนากำลังรบและส่วนสนับสนุนการรบให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการระดมสรรพกำลังทั้งภาครัฐและเอกชน แต่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศกลับกลายเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ปรากฏชื่อในระบบอุตสาหกรรมของประเทศ ในปัจจุบันจึงมีการบรรจุประเด็นนี้ไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็วเป็นระบบและมีความยั่งยืน ทั้งนี้ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมที่มีระบบนิเวศ (Ecosystem) ประกอบไปด้วยการวิจัยพัฒนา การผลิต การประกอบรวม การปรับปรุง การซ่อมสร้าง การเปลี่ยนลักษณะ การแปรสภาพ หรือการให้บริการ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการป้องกันประเทศของอุตสาหกรรมนี้มีเอกลักษณ์อันแตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่นตรงที่มีบทบาทการเป็นหลักประกันทางด้านความมั่นคงของประเทศในด้านความพร้อมรบของกองทัพ อีกทั้งยังสัมพันธ์กับความสามารถในการดำรงความพร้อมรบภายใต้การพึ่งพาตนเอง รวมถึงเป็นแนวทางการช่วยให้ประเทศประหยัดงบประมาณจากการนำเข้าอีกด้วย อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาเทคโนโลยีป้องกันประเทศของไทยนั้นยังไม่ได้รับการบรรจุหรือผนวกเข้าในยุทธศาสตร์ระดับประเทศ จึงทำให้การพัฒนาดำเนินไปโดยขาดความเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชาติโดยรวม ทั้งนี้ ในปัจจุบันรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเพื่อใช้ในการป้องกันประเทศ จึงได้มีการสนับสนุนและขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับนโยบายของกระทรวงสู่ระดับยุทธศาสตร์ของประเทศ โดยมีกลไกการขับเคลื่อนในรูปแบบของพระราชรัฐเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ที่มีผลผลิตไปสู่การใช้งานราชการอย่างแท้จริง (วิชญ มั่งคั่ง, ๒๕๖๐ : ๘ - ๙) โดยมีรายละเอียดยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ระบุไว้ในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มาตรา ๕๒ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตยบูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพกำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย

หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๔ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน และมาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมี

บทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง ด้วยยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคม และเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ

มาตรา ๗๕ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชนเว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๐ : ๑๔)

๒. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และการทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้นจำเป็นต้องมีการวางแผน และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาว และกำหนดแนวทางการพัฒนาของทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว เพื่อถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่องและมีการบูรณาการ และสร้างความเข้าใจถึงอนาคตของประเทศไทยร่วมกัน และเกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งประชาชน เอกชน ประชาสังคม ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีจะประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๔) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี, ๒๕๖๐ : ๖๑ – ๖๖)

นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มีวัตถุประสงค์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยคือการถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่อง มีการบูรณาการและการสร้างความเข้าใจถึงอนาคตร่วมกัน ก่อให้เกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคมทั้งประชาชน เอกชน ประชาสังคม ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นการใช้อุปสงค์และทรัพยากรของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายที่กำหนดทิศทางพัฒนาประเทศในระยะยาว ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบไปด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ โดยที่มิติของความมั่นคงนั้น ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ

๓. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีประเด็นที่เกี่ยวข้องคือพัฒนาระบบ กลไก มาตรการ และความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ รักษาคุณภาพของความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ

เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ ลดผลกระทบจากภัยก่อการร้าย และเสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ รวมทั้งประเด็นพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการฉีกกำลังป้องกันประเทศและกองทัพ พัฒนาโครงสร้างกำลังและยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสม พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ พร้อมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการรักษาสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ (ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี, ๒๕๖๐ : ๖๖ – ๖๗)

๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โฉมแผนพัฒนาฯ ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงานที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง ๕ ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจังหวะเวลาที่ทำให้อย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมาก ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ในหัวข้อที่ (๓.๒.๖) ระบุว่าจะต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยเสริมสร้างการวิจัยและพัฒนาควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และมิตรประเทศในการสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาอาวุธยุทธโศปกรณ์และยุทธภัณฑ์ พร้อมทั้งส่งเสริมนวัตกรรมด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐ : ๑๑)

กล่าวโดยสรุป แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยเสริมสร้างการวิจัยและพัฒนาควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และมิตรประเทศในการสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาอาวุธยุทธโศปกรณ์และยุทธภัณฑ์ พร้อมทั้งส่งเสริมนวัตกรรมด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยหน่วยงานภาครัฐ โดยภาคอุตสาหกรรมต้องปรับตัวเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ที่ขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีขั้นสูง ดิจิทัล และนวัตกรรม เพื่อยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายได้เป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ หรือ กลุ่มอุตสาหกรรมที่ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นฐานที่เข้มแข็งที่จะต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นก้าวหน้ามากขึ้น ได้แก่ (๑) อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนที่พัฒนาไปสู่ยานยนต์ในอนาคต อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้า (๒) อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถพัฒนาไปสู่อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (๓) อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ชีวภาพและพลาสติกชีวภาพ (๔) อุตสาหกรรมเกษตรและอาหารที่พัฒนาเป็นอาหารสุขภาพ อาหารสร้างสรรค์และอาหารสำหรับกลุ่มเฉพาะ อาทิ ฮาลาล อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานต่อยอดสู่อุตสาหกรรมชีวภาพต่างๆ (๕) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติกซึ่งมีการต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น อาทิ ผลิตภัณฑ์ยางล้อ ผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ และ (๖) อุตสาหกรรมที่ใช้ศักยภาพของทุนมนุษย์ อาทิ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ โดยมีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้ยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงโดยการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิด

สร้างสรรค์บนพื้นฐานของการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสร้างระบบกลไกและเครือข่ายที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงความร่วมมือของภาคธุรกิจในลักษณะคลัสเตอร์ สนับสนุนการกระจายการลงทุนไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศและในภูมิภาคอาเซียน เพื่อสร้างฐานการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าที่เข้มแข็งของอุตสาหกรรมในภูมิภาคอาเซียน และขยายโอกาสของผู้ประกอบการ และส่งเสริมการสร้างและพัฒนาตลาดสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพโดยสนับสนุนการจัดซื้อวัตถุดิบและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศที่มีมาตรฐาน ควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานบังคับขั้นพื้นฐานทั้งสินค้าที่ผลิตภายในประเทศและสินค้านำเข้า

กลุ่มที่ ๒ คือ กลุ่มอุตสาหกรรมอนาคตที่ใช้โอกาสจากบริษัทใหม่ๆ ของโลก ได้แก่ (๑) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์อัตโนมัติเพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพของภาคการผลิตและบริการ โดยระยะแรกต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้ระบบอัตโนมัติมากขึ้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ในประเทศที่เพียงพอเพื่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการผลิต พัฒนา และออกแบบระบบอัตโนมัติ และหุ่นยนต์สำหรับการผลิตและธุรกิจบริการในอนาคต (๒) อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน โดยระยะแรกอาจเน้นด้านการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่สามารถต่อยอดจากศักยภาพของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ และขณะเดียวกันควรเร่งวางระบบและพัฒนาบุคลากรด้านการซ่อมบำรุงอากาศยานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องเพื่อรองรับธุรกิจการซ่อมบำรุงอากาศยานในระยะต่อไป (๓) อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ โดยในระยะแรกเน้นอุปกรณ์และเครื่องมือที่มีปริมาณความต้องการใช้ในประเทศสูงและใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่สูงนักก่อนเพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการบริการสุขภาพนานาชาติและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และขณะเดียวกันต้องเร่งวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีระดับความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และ (๔) อุตสาหกรรมพลังงานชีวภาพเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้และสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและวัตถุดิบชีวะมวล ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนเพื่อวางรากฐานการพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมอนาคต โดยมีแนวทางการพัฒนาหลัก ดังนี้ วางระบบการพัฒนาบุคลากรสำหรับอุตสาหกรรมอนาคต พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี นโยบายการตัดสินใจ “สร้างหรือซื้อ” (Make or Buy) เทคโนโลยีสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย และการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เอื้อให้เกิดอุตสาหกรรมสำหรับอนาคต

๕. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่างๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ” โดยกำหนดความสำคัญเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติและส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ คือ การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ รองรับนโยบายที่ ๑๔ : เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ คือ ส่งเสริมการวิจัยพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ มาตรฐานทางทหาร กิจกรรมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่กองทัพบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง

โดยบูรณาการขีดความสามารถของทุกภาคส่วน มุ่งเน้นการสนับสนุนให้ภาคเอกชนสามารถทำการผลิตเพื่อใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ, ๒๕๖๐ : ๑๙)

๖. ยุทธศาสตร์การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ (กระทรวงกลาโหม, ๒๕๖๐ : ๕ – ๒๔) การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ได้ยึดถือนโยบายรัฐบาลที่นำประเทศไทยไปสู่การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อ ก้าวข้าม “Thailand 3.0” ไปสู่ “Thailand 4.0” ซึ่งต้องเกิดอุตสาหกรรม ๔.๐ ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม ให้เป็น ๔.๐ ได้นั้นจำเป็นต้องรวมระบบงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศเข้ากับระบบงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยการพัฒนาคลุุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ มีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ นโยบายการตัดสินใจ “สร้างหรือซื้อ” (Make or Buy) เทคโนโลยีหรือผลิตภัณฑ์สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อต่อยอดความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพปัจจุบันและยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในอนาคต รวมทั้งเพื่อมุ่งตอบสนองวิสัยทัศน์ตามร่างยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ คือ “มีกองทัพชั้นนำ มีบทบาทสำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐและมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค” ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายให้การวิจัยพัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมุ่งสู่การผลิตใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์ สำหรับการพิจารณาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕ กล่าวว่า “รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ” และนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมและพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ สามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ ซึ่งกระทรวงกลาโหมมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร ต้องมีความพร้อมด้านยุทธโปกรณ์ โดยไม่สะสมเกินความจำเป็นแต่สามารถระดมสรรพกำลังได้เมื่อเผชิญกับสภาวะฉุกเฉิน ดังนั้นระบบงานการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศต้องสามารถขายผลิตภัณฑ์ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเพิ่มอุปสงค์ให้โรงงานในกระทรวงกลาโหมและภาคเอกชนสามารถผลิตยุทธโปกรณ์ได้เต็มกำลังการผลิต เป็นการดำรงสายการผลิตยุทธโปกรณ์ทางทหารไว้ในประเทศ และสร้างความคุ้มค่าในการลงทุนของภาคเอกชน และเมื่อภาคการผลิตมีความคุ้มทุนก็จะเกิดการลงทุน การวิจัย พัฒนา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และร่วมเป็นส่วนหนึ่งของผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมของรัฐบาล ซึ่งขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศจะเป็นเงื่อนไขของการสร้างความเป็นหุ้นส่วนด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ เพื่อเจรจาผลประโยชน์ร่วมกันในรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นธรรมต่อไป นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขีดความสามารถที่ต้องการของกระทรวงกลาโหม ดังนี้

๖.๑ วิสัยทัศน์ “พัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
ตอบสนองความต้องการของกองทัพไทยและพันธมิตรอาเซียน”

๖.๒ พันธกิจ การวิจัยและพัฒนาการทหาร การผลิต การควบคุม (กฎหมายด้าน
ความมั่นคง ๔ ฉบับ) การส่งเสริม และ ความร่วมมือ

๖.๓ ยุทธศาสตร์ เพื่อให้การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม
ป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหมมีทิศทางดำเนินงานที่ชัดเจน กระทรวงกลาโหมได้กำหนด
เป้าหมายในระยะยาวให้ “กระทรวงกลาโหมผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์เฉพาะรายการที่จำเป็นเพื่อความ
พร้อมรบ และสนับสนุนให้ภาคเอกชนดำเนินกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อผลิตใช้
ในราชการและเพื่อการพาณิชย์”

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ฯ ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๔ ระยะ โดยมีเป้าหมาย
วัตถุประสงค์ และขีดความสามารถ ในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) มีเป้าหมายคือกระทรวงกลาโหมมีกลไก
การบริหารและระบบงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่สามารถซ่อมบำรุง
และผลิตยุทโธปกรณ์พื้นฐานได้ภายใต้ลิขสิทธิ์ของไทย และส่งเสริมให้ภาคเอกชนในประเทศเป็น
ผู้จัดส่งวัตถุดิบ (Supplier) โดยวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งปฏิรูปกรอบงานการกำหนดความต้องการ
ยุทโธปกรณ์ของกระทรวงกลาโหม เพื่อดำรงขีดความสามารถการผลิตที่มีความคุ้มทุนไว้ในประเทศ
และสร้างกลไกการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากผู้ขายให้กลับเข้ามาสู่อุตสาหกรรม
ภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและยกระดับภาคการผลิตของอุตสาหกรรม
ป้องกันประเทศโดยระบุขีดความสามารถ ดังนี้

๑. การบูรณาการความต้องการของกองทัพ (ต้นน้ำ) เข้ากับการวิจัยพัฒนา
(กลางน้ำ) และการผลิตเชิงอุตสาหกรรม (ปลายน้ำ) ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม

๒. การบูรณาการการผลิตภายในกระทรวงกลาโหมด้วยเงินทุนหมุนเวียน
อุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อผลิตใช้ในราชการ และการรับจ้างผลิตของหน่วยผลิตภายใน
กระทรวงกลาโหม

๓. การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติสำหรับการชดเชยในกรณีซื้อ
จากต่างประเทศ (Offset Policy)

๔. การวิจัยและพัฒนา ยุทโธปกรณ์ร่วมกับภาคเอกชนเพื่อการพาณิชย์
อย่างเป็นรูปธรรมสนับสนุนความต้องการของเหล่าทัพ

๕. การกำหนดแผนงาน/โครงการการบูรณาการการผลิต

๖. การตราพระราชบัญญัติให้สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศสามารถ
นำผลงานวิจัยไปสู่ภาคการผลิตเชิงพาณิชย์ได้ และจัดตั้ง Business Unit ในรูปแบบของการดำเนินการ
เองหรือการร่วมทุนกับภาคเอกชนหรือส่งเสริมการขยายกิจการของผู้ประกอบการเอกชน

๗. การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานวิจัยของกระทรวงกลาโหมให้เหมาะสม

๘. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยผลิตภาครัฐ

๙. การสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

๑๐. การพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมยุทธภัณฑ์สำหรับการบริหาร งานภาครัฐ

ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๖๙) มีเป้าหมายคือกระทรวงกลาโหมสามารถ วิจัยพัฒนายุทธโศปกรณ์ได้ตรงความต้องการของเหล่าทัพและส่งผ่านต้นแบบงานวิจัยไปสู่ต้นแบบ การผลิตเชิงอุตสาหกรรมด้วยการร่วมงาน/ร่วมทุนกับภาคเอกชนเพื่อผลิตขายในเชิงพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ มุ่งส่งเสริมความเข้มแข็งด้วยการยกระดับงานด้านการมาตรฐานให้เป็นที่ ยอมรับในระดับสากลโดยมีกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และมีสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศเป็นองค์กรหลักในการเสริมสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม ด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศตามความต้องการของกองทัพ เพื่อนำไปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรม โดยผู้ประกอบการภาคเอกชนทั้งการใช้งานในราชการและการดัดแปลงต่อยอดเพื่อการประยุกต์ ใช้งานในอุตสาหกรรมภาคพลเรือน โดยมีขีดความสามารถดังนี้

๑. การจัดตั้งองค์กร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๒. การใช้ฐานการผลิตของหน่วยผลิตภายในกระทรวงกลาโหมสนับสนุนการ ขยายตัวของภาคการผลิตสู่หน่วยงานของรัฐอื่นๆ และเอกชน
๓. การชดเชยในกรณีซื้อจากต่างประเทศ (Offset Policy) และการบริหารจัดการ ทรัพย์สินทางปัญญาตามบัญชีนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เชิงพาณิชย์
๔. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๕. การยกระดับหน่วยผลิตของกระทรวงกลาโหม และผู้ประกอบการ ภาคเอกชนจากผู้รับจ้างผลิต (Original Equipment Manufacturer : OEM) เป็นผู้พัฒนาตราสินค้า ของตนเอง (Original Brand Manufacturer: OBM) และการนำเทคโนโลยีทางทหารไปประยุกต์ใช้ใน อุตสาหกรรมภาคพลเรือนในลักษณะเทคโนโลยีสองทาง (Dual – use Technologies)
๖. การพัฒนาผู้ประกอบการภาคเอกชนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มยานยนต์
๗. การกำหนด ทดสอบ และรับรองมาตรฐานทางทหารที่สอดคล้องกับการ กำหนดความต้องการการวิจัยพัฒนา และการผลิตยุทธโศปกรณ์ของภาครัฐและภาคเอกชน
๘. การพัฒนาระบบการจัดการจัดการของหน่วยผลิตภาครัฐ ให้เข้าสู่ระบบ Just – In – Time System และความคุ้มค่าตามหลักเศรษฐศาสตร์
๙. การสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๑๐. การเชื่อมโยงและแสดงผลข้อมูลสถานที่เก็บผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมป้องกัน ประเทศและยุทธภัณฑ์ในรูปแบบแผนที่อิเล็กทรอนิกส์ และการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการ ควบคุมการค้าอาวุธ

ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๗๐ – ๒๕๗๔) มีเป้าหมายคือกระทรวงกลาโหมร่วมงาน/ร่วมทุนกับภาคเอกชนวิจัยพัฒนายุทธโศปกรณ์เพื่อผลิตใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งส่งผ่านการผลิตและซ่อมบำรุงยุทธโศปกรณ์โดยภาครัฐไปสู่ภาคเอกชนโดยสมบูรณ์ กำหนดนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ให้ภาคเอกชนภายในประเทศเป็นหุ้นส่วนสำคัญของกระทรวงกลาโหมในการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพเพื่อการป้องกันประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมด้วยการส่งเสริมการส่งออกยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสม

ระยะที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๗๕ – ๒๕๗๙) มีเป้าหมายคือกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยสามารถวิจัยพัฒนาและผลิตยุทธโศปกรณ์เพื่อการส่งออก และกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งให้เกิดความยั่งยืนโดยภาคเอกชนเป็นฐานการผลิตยุทธโศปกรณ์ในชนิดและประเภทที่เหมาะสมให้แก่ประเทศในอาเซียนและภูมิภาคอื่น ๆ ภายหลังจากที่กระทรวงกลาโหมได้นำขีดความสามารถสู่แผนปฏิบัติการในระยะ ๑๐ ปีแรกเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการทบทวนการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม และยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อกำหนดขีดความสามารถสำหรับการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม ในระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๗๐ – ๒๕๗๔) การส่งผ่านการผลิตและการซ่อมบำรุงสู่ภาคเอกชน และระยะที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๗๕ – ๒๕๗๙) การสร้างความยั่งยืนต่อไป

สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่างๆ ได้แก่

๑. นโยบายการตัดสินใจ “สร้างหรือซื้อ” (Make or Buy) ที่คณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม จะต้องกำหนดเพื่อให้เกิดการบูรณาการและการเชื่อมโยงระหว่างความต้องการยุทธโศปกรณ์ของกองทัพ (ต้นน้ำ) การวิจัยพัฒนาให้เกิดนวัตกรรม (กลางน้ำ) และการส่งต่อเพื่อการผลิตเชิงอุตสาหกรรม (ปลายน้ำ)

๒. นโยบายชดเชยในกรณีซื้อจากต่างประเทศ (Offset Policy) ของกระทรวงกลาโหมเพื่อเป็นกรอบความร่วมมือในระดับกระทรวงกลาโหมที่แสวงประโยชน์จากการจัดซื้อยุทธโศปกรณ์ของเหล่าทัพจากมิตรประเทศ ด้วยการขยายผลประโยชน์หลักที่ได้รับในปัจจุบันคือความมั่นคงของรัฐ โดยให้มีการเพิ่มเติมการชดเชยหรือตอบแทนผลประโยชน์กลับมายังประเทศไทยในรูปแบบต่างๆ

๓. การมาตรฐานทางทหาร ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานทางทหาร การทดสอบมาตรฐานทางทหาร และการรับรองมาตรฐานทางทหาร

๔. การสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกองทัพและการจัดสิทธิบัตร ได้แก่ การพัฒนาโครงการที่ตอบสนองความต้องการของเหล่าทัพอย่างแท้จริงโดยความเห็นพ้องของหน่วยใช้ สายวิชาการ ยุทธการ ส่งกำลังบำรุงและปลัดบัญชี จนถึงขั้นอนุมัติหลักการของผู้บัญชาการเหล่าทัพ และเสริมสร้างการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำผลงานวิจัยขั้นปัญญาขั้นนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ไทย

๕. ระบบการพัฒนางานวิจัยสู่สายการผลิตใช้ในราชการ/เชิงพาณิชย์ของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) ด้วยการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงาน

เทคโนโลยีป้องกันประเทศ พ.ศ. ... เพื่อเพิ่มอำนาจหน้าที่ของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) ให้สามารถดำเนินการในชั้นกลางน้ำ (วิจัยพัฒนา) ไปชั้นปลายน้ำ (การผลิตเชิงอุตสาหกรรม) ด้วยการจัดให้มีระบบและกลไกการพัฒนางานวิจัยไปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว จะต้องมีการปฏิรูปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับในแต่ละระยะทั้ง ๔ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ปฏิรูประบบ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) การปฏิรูปการดำเนินงานรวมทั้งโครงสร้างการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศทั้งของกระทรวงกลาโหม สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (สทป.) สำนักมาตรฐานทางทหาร และภาคเอกชน ให้มีความพร้อมในการร่วมมือกันพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของชาติไปสู่เป้าหมายในอนาคตต่อไป โดยมุ่งจัดระเบียบหน่วยผลิตภายในกระทรวงกลาโหม จัดทำแผนความต้องการสิ่งอุปกรณ์ การซ่อมบำรุง และผลงานวิจัยล่วงหน้าระยะ ๕ ปี รวมทั้งเพิ่มอำนาจหน้าที่สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศให้สามารถนำผลงานวิจัยพัฒนาไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์โดยภาคเอกชน รวมทั้งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกระทรวงกลาโหมได้ให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๖๐ จากนั้นจะดำเนินการปฏิรูปการกำหนดความต้องการยุทธโศปกรณ์ในการป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมเพื่อเป็นแรงส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศขึ้นภายในประเทศ โดยให้มีองค์กรระดับกระทรวงในการกำหนดนโยบายและบูรณาการขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ พัฒนาประสิทธิภาพของโรงงานผลิตยุทธโศปกรณ์ของราชการให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในภาคเอกชนในประเทศ พัฒนางานด้านการมาตรฐานให้เด่นชัดและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนให้สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศเป็นองค์กรหลักในการร่วมมือกับภาคเอกชนโดยการตราพระราชบัญญัติให้สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศสามารถนำผลงานวิจัยไปสู่ภาคการผลิตเชิงพาณิชย์ได้ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ เพื่อสนับสนุนให้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและซ่อมบำรุงยุทธโศปกรณ์, ส่งเสริมให้ภาคเอกชนภายในประเทศรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยและเข้าเป็นสมาชิกสภาอุตสาหกรรม

ระยะที่ ๒ ส่งเสริมความเข้มแข็ง (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๖๙) การส่งเสริมความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนไทยโดยมีสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศเป็นองค์กรหลักในการเสริมสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ตามความต้องการของกองทัพไปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมโดยภาคเอกชนไทยทั้งการใช้งานทางทหาร และการดัดแปลงต่อยอดเพื่อการใช้งานทางพลเรือน สร้างความเข้มแข็งให้การมาตรฐานทางทหารของประเทศไปไทยเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ยุทธโศปกรณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยการจัดให้มีองค์กรกลางเป็นผู้ดำเนินการด้านมาตรฐานทางทหารภายใต้ความร่วมมือของกระทรวงกลาโหม กองทัพ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน

ระยะที่ ๓ ส่งผ่านการผลิต/ซ่อมบำรุงสู่ภาคเอกชน (พ.ศ.๒๕๗๐ - ๒๕๗๔) การส่งผ่านการผลิตและซ่อมบำรุงยุทธโศปกรณ์ที่ดำเนินการโดยภาครัฐให้ภาคเอกชนไทยภายใต้การสนับสนุนและควบคุมโดยกระทรวงกลาโหม ส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ให้ภาคเอกชนภายในประเทศเป็นหุ้นส่วนสำคัญของกระทรวงกลาโหมในการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพ เพื่อการป้องกันประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมด้วยการส่งเสริมการส่งออกยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสม

ระยะที่ ๔ เกิดความยั่งยืน (พุทธศักราช ๒๕๗๕ – ๒๕๗๙) อุตสาหกรรมป้องกันประเทศดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยภาคเอกชนภายในประเทศเป็นฐานการผลิต/ซ่อมบำรุงยุทธโศปกรณ์ในชนิดและประเภทที่เหมาะสม สนับสนุนการดำเนินงานของกระทรวงกลาโหม และกองทัพไทยได้อย่างเพียงพอ ทันเวลาและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีขีดความสามารถในการผลิต/ซ่อมบำรุงยุทธโศปกรณ์ให้กับมิตรประเทศ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียน

กล่าวโดยสรุป การดำเนินการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ อย่างบูรณาการจะทำให้การวิจัยพัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมมีความเป็นรูปธรรมเป็นไปได้ในแนวทางเดียวกันและมีเอกภาพ เป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของทุกภาคส่วนในการร่วมต่อยอดความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพปัจจุบันและยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ตามนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

๗. นโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ ร่างยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ได้ยึดถือหลักการสำคัญด้านการป้องกันประเทศ ได้แก่ บทบัญญัติด้านความมั่นคงที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยผลประโยชน์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ที่กำหนดวิสัยทัศน์คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งมุ่งตอบสนองต่อวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ จำนวน ๔ ประเด็น ได้แก่

๗.๑.๑ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของชาติในประชาคมระหว่างประเทศ

๗.๑.๒ สถาบันหลักของชาติและการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดำรงอยู่อย่างมั่นคง

๗.๑.๓ สถานการณ์ภายในประเทศมีความสงบเรียบร้อย ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และ

๗.๑.๔ ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหาร ซึ่งมาตรการต่างๆ ได้ยึดถือตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมที่กฎหมายกำหนดสำหรับการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศนั้น กระทรวงกลาโหมได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “มีกองทัพชั้นนำ มีบทบาทสำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐ และมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค” ด้วยการยึดถือแนวความคิดทางยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ ๓ แนวความคิด ได้แก่

๗.๑.๔.๑ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation)

๗.๑.๔.๒ การผนึกกำลังป้องกันประเทศ (United Defence) และ

๗.๑.๔.๓ การป้องกันเชิงรุก (Active Defence) รวมทั้ง กำหนด ประเด็นยุทธศาสตร์รองรับจำนวน ๖ ประเด็น ซึ่งในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ให้ความสำคัญกับด้าน ต่างๆ จำนวน ๒๗ ด้าน มีส่วนที่เกี่ยวข้อง ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษา อธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับ ๙ ด้าน ที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ด้านที่ ๕ คือ การวิจัยพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ การมาตรฐานทางทหาร กิจกรรม อุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร

๗.๒ นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยกรอบยุทธศาสตร์การปฏิรูป ระบบวิจัยของประเทศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ ความสำคัญงานด้านการวิจัยและพัฒนา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเป็นฐาน ในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และได้มอบให้พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบ โดยร่วมกับทุกภาคส่วนผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน แบ่งเป็น ๔ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ปรับปรุงระบบวิจัยให้มีประสิทธิภาพ มีนโยบาย ทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน และเร่งรัดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ จัดสรรงบประมาณการวิจัยให้ได้ถึงร้อยละ ๑ ของ GDP

ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๖๙) มุ่งพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันสร้างสังคมที่มีตรรกะความคิด จัดสรรงบประมาณการวิจัยให้ได้ถึงร้อยละ ๑.๕ ของ GDP

ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๗๐ - ๒๕๗๔) เชื่อมโยงเครือข่ายความเชี่ยวชาญทั้งในและ ต่างประเทศขยายขีดความสามารถ สร้างความเป็นเลิศในอาเซียน จัดสรรงบประมาณการวิจัยให้ได้ ถึงร้อยละ ๒ ของ GDP

ระยะที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๗๕ - ๒๕๗๙) ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมโลก จัดสรรงบประมาณการวิจัยให้ได้มากกว่าร้อยละ ๒ ของ GDP เพื่อให้การดำเนินงานด้านการวิจัยของชาติสามารถตอบสนองนโยบายของรัฐบาลได้ อย่างชัดเจนจึงได้กำหนดประเด็นวิจัยมุ่งเน้น จำนวน ๑๙ ประเด็น ได้ให้ความสำคัญกับงานด้าน ความมั่นคง ด้านการทหารและการป้องกันประเทศ โดยกำหนดไว้เป็นประเด็นวิจัยมุ่งเน้นประเด็นที่ ๑ คือ ประเด็นวิจัยด้านความมั่นคงทางการทหารและการป้องกันประเทศ โดยให้มีการวิจัยและพัฒนา ที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ การพัฒนายุทธโธปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อการ พึ่งตนเองและนำไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ในรูปแบบของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการตรวจ เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะต่างๆ การพัฒนานวัตกรรมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเมื่อประเทศเข้าสู่สถานการณ์ฉุกเฉินหรือวิกฤติ การพัฒนา องค์ความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และรับมือการก่อการร้าย และภัยคุกคาม ต่างๆและความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ชายแดนภาคใต้แบบบูรณาการ

เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้าน BRI และด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับ BRI

งานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน : ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของ พลโทประณต แสงเทียน ได้กล่าวถึง BRI โดยกล่าวถึงการศึกษายุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีนซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ในการพาจีนยุคใหม่ก้าวไปสู่ระดับโลกและฟื้นคืนความยิ่งใหญ่อีกครั้งเฉกเช่นในอดีตในฐานะอาณาจักรศูนย์กลางของเส้นทางสายไหม โดยการศึกษาได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มา และปัจจัยสำคัญที่ทำให้จีนต้องริเริ่ม ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล รวมทั้งศึกษาแนวทางและโครงการที่เกิดขึ้น ภายใต้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลทั้งในเรื่องรูปแบบการดำเนินการ โครงการ และกิจกรรมที่เกิดขึ้น รวมทั้งผลดีและผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษาแล้วมาสร้างให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล อีกทั้งนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาเสนอแนะแนวทางในการดำเนินยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในการเตรียมรับมือและแสวงประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่ายุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีนเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์เชิงรุกในกรอบ One Belt One Road ที่รัฐบาลจีนในยุคของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ริเริ่มขึ้นเพื่อขยายบทบาทอิทธิพลของจีนในเวทีโลก ถ่วงดุลอำนาจสหรัฐอเมริกา ลดความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อพิพาทเหนือหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลจีนใต้ อาทิ หมู่เกาะสแปรตลีย์ และพัฒนาเศรษฐกิจของจีนให้เติบโตอย่างยั่งยืน ด้วยการขยาย Soft Power ของจีนผ่านการสร้าง “ความเชื่อมโยง” (Connectivity) และ “ความร่วมมือ” (Cooperation) รอบด้านกับนานาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภูมิภาคเอเชียกลาง ภูมิภาคเอเชียใต้ภูมิภาคตะวันออกกลาง ภูมิภาคแอฟริกา และยุโรป โดยรัฐบาลจีนจะใช้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลที่เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้าง ความเชื่อมโยงแบบหลายมิติกับประเทศต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บนแนวพื้นที่เศรษฐกิจของจีน เพื่อกระชับความร่วมมือทางทะเลกับอาเซียน อันจะช่วยผลักดันความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากช่วงทศวรรษแห่งยุคทองไปสู่ช่วงทศวรรษแห่งยุคเพชร นอกจากนี้ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การลดระดับความตึงเครียดระหว่างจีนกับประเทศคู่ขัดแย้งในภูมิภาคจากกรณีข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ พร้อมทั้งสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับรัฐบาลจีน

สำหรับบทความของ ดร.ณัฐพงศ์ สุวรรณอินทร์ ในเรื่องจีนกับความพยายามในการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่ : เส้นทางสายไหม และทิศทางนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย ได้กล่าวถึง BRI ว่าแม้การพัฒนาเศรษฐกิจจีนในช่วง ๓ ทศวรรษหลังการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจเป็นเศรษฐกิจแบบตลาด โดยในปี พ.ศ.๒๕๒๑ ที่รัฐบาลจีนเป็นหัวหอกในการวางแผนกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและมีการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดดด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราประมาณร้อยละ ๑๐ เรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๕๗ แต่ผลจากความสำเร็งนั้นในอีกแง่หนึ่งได้ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนเจริญเติบโตอย่างไม่สมดุล ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในเชิงโครงสร้าง

ส่งผลกระทบต่อปัญหาการพัฒนาอย่างยั่งยืนของจีน ในปัจจุบันภายใต้สถานการณ์ที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวอันเนื่องจากระบบการค้าระหว่างประเทศที่มีประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้กำหนดนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง อย่างไรก็ตามจีนกับบทบาทการค้าโลกในปี พ.ศ.๒๕๕๙ นั้น อาจกล่าวได้ว่าจีนกลายเป็นผู้กำหนดแนวทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน (China Factors) เนื่องจากภายใต้การนำของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาล้างสมมาด้วยมาตรการต่างๆ โดยหนึ่งในมาตรการการแก้ไขปัญหานั้นคือนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่หรือ BRI ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจโลกปัจจุบันที่รวมถึงระบบการค้าและการเงินระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาของเศรษฐกิจจีนอย่างยั่งยืนในอนาคตภายใต้บริบทของการแผ่ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และการเพิ่มจำนวนกรอบความร่วมมือของกรอบการค้าเสรีสหรัฐอเมริกาและของจีนเองในภูมิภาคที่รวมถึงความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิกหรือทีพีพีและความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคหรืออาเซป ดังนั้นประเทศไทยในฐานะสมาชิกหนึ่งของอาเซียนควรมีนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างไรต่อความกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ

งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

จากงานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อความมั่นคงแห่งชาติของ พลตรี ดร.อนุชาติ บุณนาค และคณะ ได้กล่าวสรุปไว้ในผลการวิจัยว่า วัตถุประสงค์มูลฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศประกอบด้วย การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การพัฒนาประสิทธิภาพในการแข่งขัน การพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะได้ ๑๔ ประเด็น อันประกอบด้วย (๑) เพื่อการส่งเสริมปัจจัยการผลิตให้มีต้นทุนต่ำ (๒) เพื่อการลดการควบคุมจากรัฐบาลและเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้ประกอบการภาคเอกชน (๓) เพื่อการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (๔) เพื่อการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (๕) เพื่อการพัฒนาการศึกษาขั้นสูงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ รวมทั้งการฝึกอบรมทักษะของบุคลากรในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (๖) เพื่อการพัฒนาตลาดรองรับภายในประเทศ (๗) เพื่อการสร้างแหล่งสนับสนุนทางการเงิน (๘) เพื่อการสร้างบรรยากาศในการแข่งขันที่โปร่งใสและเป็นธรรม (๙) เพื่อการสร้างระบบสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา (๑๐) เพื่อจัดระบบการบริหารงานวิจัยและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูง (๑๑) เพื่อจัดสร้างแหล่งเรียนรู้สาธารณะเพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (๑๒) เพื่อการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (๑๓) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในรูปแบบคลัสเตอร์ และ (๑๔) เพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมพื้นฐานทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติและมาตรการเฉพาะต่อไป (อนุชาติ บุณนาค และคณะ, ๒๕๕๘, หน้า ๖๔-๗๐)

นอกจากนี้บทความทางวิชาการเรื่องแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของ วิษณุ มั่งคั่ง ได้กล่าวว่าอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นโครงสร้างพื้นฐานและหลักประกันทางด้านความมั่นคงของประเทศต่อความพร้อมรบของกองทัพ

ในด้านยุทธศาสตร์และขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ในอดีตประเทศไทยเคยได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำในภูมิภาคด้านเทคโนโลยี แต่ต้องประสบกับปัญหาและข้อจำกัดทำให้การพัฒนาต้องชะงักงัน แต่ในปัจจุบันการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ถูกยกให้เป็นวาระสำคัญของรัฐบาลนี้ โดยเป็นครั้งแรกได้มีการบรรจุประเด็นนี้ไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว เป็นระบบและมีความยั่งยืน จึงควรมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาขึ้นมาด้วยการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากกลุ่มประเทศตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ออสเตรเลีย เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ อิสราเอล เกาหลีใต้ สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักร รวมถึงข้อเสนอแนะจากรายงานของคณะกรรมการมาธิการยุโรป (European Commission) ที่เสนอแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของประเทศสมาชิก ตลอดจนบริษัทที่ปรึกษาที่มีชื่อเสียง Oliver Wyman ที่ได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่มประเทศในเครือคณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (GCC)

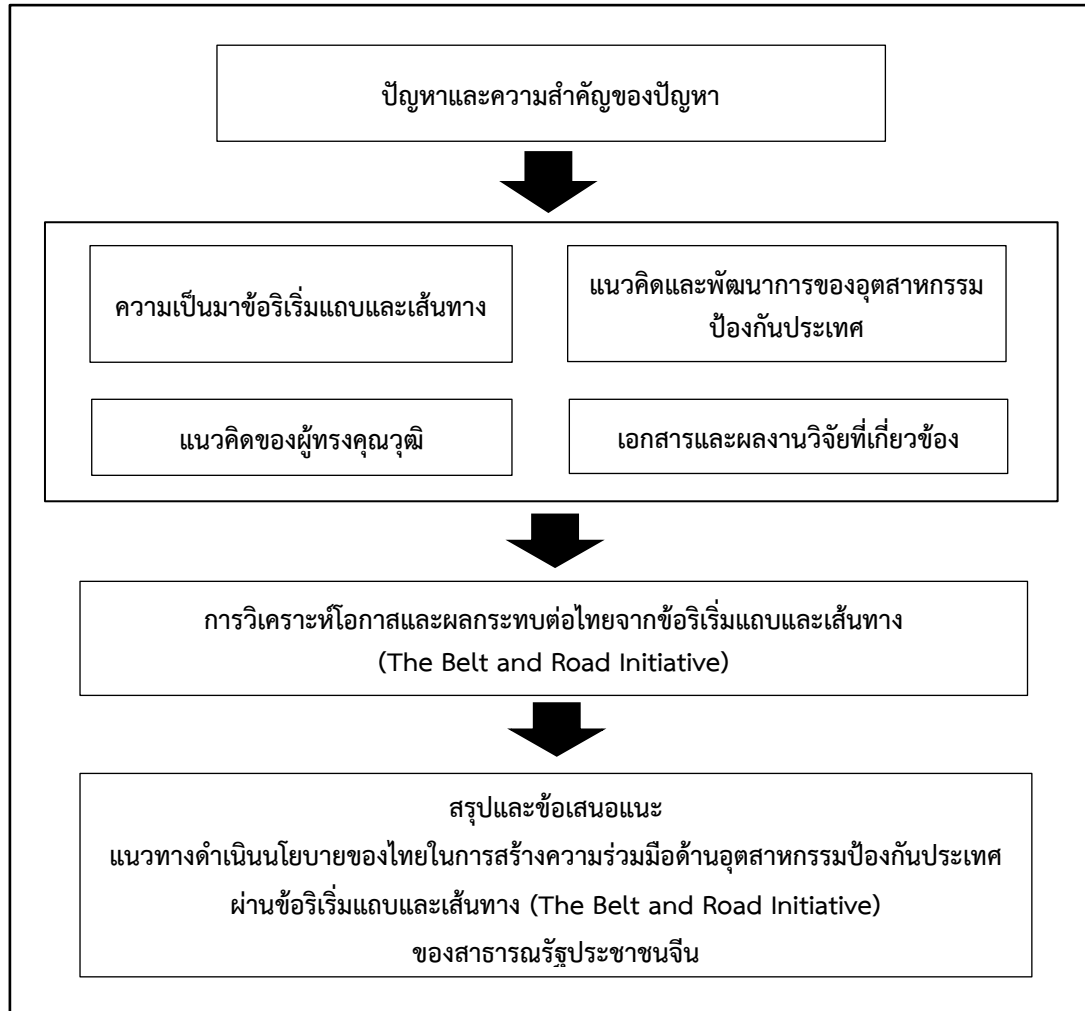
นอกจากงานวิจัยและบทความแล้ว จากการทบทวนวรรณกรรมประเภทการรายงานกล่าวคือรายงานฉบับสมบูรณ์การตุ๊กกิจการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางเรือ ณ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ ๓ - ๗ เมษายน ๒๕๖๐ โดยคณะเดินทางไปตุ๊กกิจการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางเรือ ณ สาธารณรัฐเกาหลี (๒๕๖๐ : ๑๗) พบว่าผลสรุปจากการตุ๊กกิจการของสถาบันวิจัยและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของประเทศเกาหลีใต้ได้เห็นความชัดเจนของการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการลงทุน งบประมาณในการบริหารจัดการ ตลอดจนการกำหนดนโยบายที่ให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงานที่มีประสิทธิภาพสูงในประเทศ ผลจากการตุ๊กกิจการ ณ ประเทศเกาหลีทั้ง ๓ องค์กร จะเห็นได้ว่าสมาคมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเกาหลีนับได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญในการรวบรวมความต้องการของกองทัพเพื่อตั้งเป็นโจทย์วิจัยในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของระบบอาวุธ และขยายความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้อุตสาหกรรมการป้องกันประเทศเกาหลีใต้เติบโตขึ้นเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของประเทศที่มีส่วนร่วมเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศสำหรับแต่ละองค์กรที่คณะเดินทางได้เข้าศึกษาตุ๊กกิจการและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เห็นถึงความสอดคล้องของแต่ละองค์กรอย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกันหากพิจารณาถึงบทบาทของแต่ละองค์กรที่คณะดูงานฯ ได้ไปเยี่ยมชมกิจการจะพบว่ามีความสัมพันธ์และมีบทบาทที่สอดคล้องกันอย่างยิ่ง และสามารถพิจารณาจำแนกบทบาทได้เป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับสถาบันวิจัยแห่งชาติ ระดับบริษัทธุรกิจเอกชน และระดับสมาคมธุรกิจ ซึ่งบทบาทขององค์กรทั้ง ๓ ระดับ จะมีความเกี่ยวเนื่องและเกี่ยวพันกัน โดยเริ่มจากการที่สถาบันวิจัยจะทำงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาหาแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางอุตสาหกรรมและการค้าโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นที่ตั้ง และเป็นการร่วมมือบูรณาการอย่างยั่งยืนกับฝ่ายวิจัยและพัฒนาของบริษัทธุรกิจเอกชน ถึงแม้ว่าบริษัทฯ ขนาดใหญ่ทุกบริษัทจะมีแผนนี้เพื่อรองรับโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การร่วมมือบูรณาการกับสถาบันวิจัยแห่งชาติ จะมีส่วนช่วยผลักดันการพัฒนาให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยได้รับการสนับสนุน

จากรัฐ และสุดท้ายเมื่อมองถึงบทบาทของสมาคมธุรกิจจะเป็นองค์กรที่มีส่วนช่วยผลักดันการเผยแพร่ และจำหน่ายผลงานต่างๆ ที่ทำร่วมกันระหว่างบริษัทฯ และสถาบันฯ รวมถึงเป็นตัวกลางความร่วมมือระหว่างบริษัทฯ หรือระหว่างองค์กรต่างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการลดภาระงานทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของสมาชิกลง เพื่อที่จะได้ทุ่มเทไปกับงานวิจัย พัฒนา และผลิตผลิตภัณฑ์ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับดุลอำนาจ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างสลับซับซ้อนมาใช้ในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ นโยบาย BRI ของจีนที่มีประเทศต่างๆ ให้ความสนใจเป็นจำนวนมากกว่า ๖๐ ประเทศ ที่ไทยสามารถใช้เป็นโอกาสอันดีที่จะเชื่อมโยงการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยเข้ากับประเทศเหล่านี้ สำหรับในส่วนของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศนั้น ไทยได้ดำเนินการอย่างสอดคล้องกันตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี นโยบาย/ แผนในระดับต่างๆ ตลอดไปจนถึง การดำเนินการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม ในห้วงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ อย่างบูรณาการ ซึ่งจะทำการวิจัยพัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม มีความเป็นรูปธรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีเอกภาพ อันเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของทุกภาคส่วนให้ร่วมกันต่อยอดความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบันและยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทั้งนี้ แนวคิดด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไม่เพียงแต่นำมาใช้ในด้านการทหารเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้นำการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๑๔ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางดำเนินนโยบายของไทย ในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiatives) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในบทนี้จะเห็นว่าเมื่อจีนประกาศ BRI ที่เน้นการสร้างเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบกและทางทะเลจากจีนไปสู่ประเทศต่างๆ ซึ่งทำให้นานาประเทศล้วนสนใจเข้าร่วมเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ไทยในฐานะที่มีความได้เปรียบทางกายภาพในการเป็นศูนย์กลางของประเทศในอาเซียน จึงควรแสวงหาแนวทางในการสร้างความร่วมมือกับจีนและประเทศในแถบและเส้นทาง BRI ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เน้นในเชิงเศรษฐกิจ อันจะส่งผลประโยชน์แก่ประเทศไทยอย่างมาก ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยได้ตระหนักและให้ความสำคัญในด้านอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ ดังจะเห็นได้ว่า มีการระบุเรื่องอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและส่วนที่เกี่ยวข้องไว้อย่างเชื่อมโยงกันทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ไปจนถึงยุทธศาสตร์ระดับชาติ รวมทั้งยุทธศาสตร์

ระดับกระทรวง ที่มีความสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดการบูรณาการในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมในแนวทางเดียวกันและมีเอกภาพด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของทุกภาคส่วนและร่วมต่อยอดความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพปัจจุบันเพื่อยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง อันจะนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ตามนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างสลับซับซ้อนมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมขบวนใน BRI ของประเทศต่างๆ เป็นการดำเนินการเพื่อพึ่งพาอาศัยกันโดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจที่หากข้อริเริ่มดังกล่าวมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางบกและทางทะเลเชื่อมต่อกันแล้ว ก็จะส่งผลให้ระบบโลจิสติกส์สามารถลดต้นทุนการค้าและร่นระยะเวลาในการขนส่งได้มาก อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศที่เข้าร่วมในแถบและเส้นทางนี้ ทั้งนี้ หากไทยจะใช้ประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ในเส้นทางนี้สำหรับขนส่งสินค้าอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย หรือแม้แต่จะพึ่งพาอาศัยเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากประเทศที่อยู่ในเส้นทางที่มีเทคโนโลยีด้านการป้องกันประเทศที่ทันสมัย ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อประเทศไทยที่ควรตระหนักและแสวงหาแนวทางอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งผู้วิจัยได้นำทฤษฎีดุลอำนาจมาใช้ในการวิจัยนี้เพื่อยืนยันถึงการเข้าร่วมใน BRI ของประเทศต่างๆ จะเป็นการถ่วงดุลอำนาจระหว่างจีนกับสหรัฐโดยใช้มิติทางเศรษฐกิจนำ ซึ่งสามารถทำให้ประเทศในเส้นทางต่างกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมเป็นหนึ่งในโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของโลก อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีดังกล่าวได้ส่งผลให้เราคำนึงถึงการรักษาดุลยภาพระหว่างการเข้าร่วมในข้อริเริ่ม BRI กับจีน และความสัมพันธ์อย่างยาวนานที่ไทยมีต่อสหรัฐฯ ด้วย และผู้วิจัยยังได้นำทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจมาใช้ในการวิจัยนี้ รวมทั้งยกตัวอย่างให้เห็นถึงการใช้อย่าง Soft Power ของจีนทำให้ไทยควรตระหนักว่าโลกในยุคปัจจุบันแต่ละประเทศมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและยังคงคำนึงถึงความมั่นคง แต่อาจจะระอากับแนวคิดการใช้ Hard Power แบบยุคที่ผ่านมาที่มุ่งพัฒนาอาวุธและมีการนำไปสู่สถานการณ์สงคราม ทำให้การยก BRI ของจีนขึ้นสู่เวทีโลกกลายเป็นเรื่องที่ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ขานรับ อีกทั้งการใช้ Soft Power ของจีนในการเปิดประตูของเส้นทางสายไหมใหม่ยังคงกล่าวอ้างถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนานของจีนที่มีเพียงการขนส่งสินค้า การเผยแพร่วัฒนธรรมระหว่างประเทศทำให้ประเทศต่างๆ ในเส้นทางไม่อาจปฏิเสธสภาพความจริงทางเศรษฐกิจที่จีนवादขึ้นโดยมีประเทศตนอยู่ในสภาพวอดนั้นด้วยได้ ซึ่งสำหรับไทยเองก็ควรชูประเด็นหลักด้าน Soft Power ในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเชิงพาณิชย์เพื่อลดการนำเข้า และพัฒนาไปสู่การส่งออกโดยใช้จุดแข็งทางกายภาพของการเป็นประเทศศูนย์กลางอาเซียน และเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์อันดีและเป็นทางผ่านของจีนสู่ทะเลในการพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศของจีนและใช้เป็นแนวทางนำไปสู่การแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในเส้นทางสายไหมใหม่นี้ต่อไป

บทที่ ๓

ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ที่มีผลกระทบต่อไทยและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

ภายหลังจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวนโยบายของรัฐในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยมาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบสำหรับงานวิจัย ซึ่งจะนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์รวบรวม เพื่อทราบและเข้าใจในข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบต่อไทยซึ่งเป็นคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ ๑ และเพื่อทราบและเข้าใจในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยซึ่งเป็นคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ ๒ ทั้งนี้ รวมทั้งปัจจัยสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และความท้าทายของการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและแนวทางในการดำเนินนโยบายของไทยเพื่อสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ได้แก่

พลเอก สมศักดิ์ รุ่งสิตา ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่เสนอความเห็น วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันประเทศ นโยบายด้านการทหารของกระทรวงกลาโหม นโยบายด้านการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร การเข้าร่วมการปฏิบัติตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการส่งกำลังบำรุงและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

พลอากาศเอก ดร.ปรีชา ประดับมุข ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ซึ่งมีหน้าที่วิจัยและพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ตามที่สภากลาโหมกำหนดและอนุมัติให้มีแผนแม่บทในการดำเนินโครงการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือต่อเนื่องกับการพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศและเป็นศูนย์ข้อมูลความรู้ด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศให้แก่กระทรวงกลาโหมเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ รวมทั้งประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศกับหน่วยงานอื่นของรัฐ สถาบันการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรม การค้นคว้าวิจัย และการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศและเป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศทางด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีป้องกันประเทศไปสู่สาธารณชน

พลเรือตรี ดร. สมัย ใจอินทร์ เจ้ากรมพัฒนาการช่าง กรมอุทกทหารเรือ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการซ่อม สร้าง ดัดแปลง ทดสอบ วิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับเรือ อากาศยาน ยานรบ และอุปกรณ์การช่างที่เกี่ยวข้อง การส่งกำลังพัสดุสายช่าง ตลอดจนให้การฝึกและศึกษาวิชาที่เกี่ยวข้องและวิชาการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

นาวาโท ดร.บพิท ทศเทพพิทักษ์ หัวหน้านายช่างโรงงานหล่อหลอมแผนกโรงงานเครื่องกล กรมอุทกทหารเรือธนบุรี ซึ่งมีหน้าที่ในการซ่อม สร้าง ดัดแปลง ทดสอบ วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับเรือ อากาศยาน ยานรบ และอุปกรณ์การช่างที่เกี่ยวข้อง

พันเอก ดร.ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล นายทหารปฏิบัติการประจำสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ช่วยราชการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและกองทัพปลดปล่อยสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

พันเอก อาทิตย์ ม่วงเล็ก ผู้ช่วยทูตทหารไทยประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นผู้แทนทางทหารของกองทัพไทยในต่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพจีน รวมทั้งเป็นผู้แทนของกองทัพหรือกระทรวงกลาโหม ในการจัดซื้อยุทโธปกรณ์และสิ่งของตามความต้องการของกองทัพหรือกระทรวงกลาโหม เมื่อได้รับมอบหมาย

รองศาสตราจารย์ ดร.อักษรศรี พานิชสาส์น อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

คณาจารย์และนักวิจัยอาวุโสจากมหาวิทยาลัยฟู่ตัน ประเทศจีน (Fudan University) ได้แก่ Professor WU Xinbo, Executive Dean, Institute of International Studies and Director of Center for American Studies, Associate Professor Qi Huaigao, Assistant Dean, Institute of International Studies Associate Director, Center for China's Relations with Neighboring Countries, และ Dr. ZHAN Qun นักวิจัยอาวุโส

นายทริฎุ กุลทริฎุ ประธานและผู้บริหาร นางนพรัตน์ กุลทริฎุ รองประธานและผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศฯ และ นายกานต์ กุลทริฎุ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ บริษัท ชัยเสรีเม็ททอล แอนด์ รีบเบอร์ จำกัด

โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) และผลกระทบที่มีต่อไทย

ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)

พันเอก ดร.ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล ได้ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ BRI ซึ่งสอดคล้องกับรองศาสตราจารย์ ดร. อักษรศรี พานิชสาส์น สรุปได้ดังนี้ BRI ถือเป็นกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพหุภาคีของจีน อันประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่ Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยง

ทางบก) และ Maritime Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางทะเล) ที่รู้จักกันดีในชื่อ “21st Century Maritime Silk Road” หรือเส้นทางสายไหมด้านเศรษฐกิจทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งนี้ การเชื่อมโยงทางบกแบ่งออกเป็น ๓ แถบ ได้แก่ ๑) จากจีน ไปสู่เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป ๒) จากจีน เข้าเอเชียกลาง เอเชียตะวันตก เพื่อไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ๓) จากจีนเข้าเอเชียอาคเนย์ เอเชียใต้ ออกสู่มหาสมุทรอินเดีย โดยเส้นทางที่ลงมาด้านใต้จะมีจุดเชื่อมต่อที่ไทย นอกจากนี้ยังมีการฟื้นเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการพัฒนาต่อจากเส้นทางเดิมหลายร้อยปีก่อน โดยออกจากทางตะวันออกของจีน ลงทางทะเลจีนใต้ สู่มหาสมุทรอินเดีย ไปยุโรป จึงทำให้มีประเทศที่อยู่บนเส้นทาง BRI จำนวน ๖๕ ประเทศ ประกอบด้วย อาเซียน ๑๐ ประเทศมองโกเลีย ๑ ประเทศ เอเชียตะวันตก ๑๘ ประเทศ เอเชียใต้ ๘ ประเทศ เอเชียกลาง ๕ ประเทศ ยุโรป ๗ ประเทศ ตะวันออกกลาง ๑๐ ประเทศ และอีก ๖ ประเทศในทวีปแอฟริกา ซึ่งเมื่อรวมกับประเทศจีนผู้ริเริ่ม เป็น ๖๖ ประเทศ

BRI เป็นการริเริ่มในเรื่องของการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลกที่จะมีส่วนช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าโลก จีนริเริ่มนโยบายนี้โดยมีเป้าหมายทั้งด้านภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ประการแรก เศรษฐกิจจีนต้องการแรงกระตุ้นใหม่ๆ ปัจจุบันเศรษฐกิจจีนเติบโตลดลงต่ำกว่าร้อยละ ๘ การเติบโตที่ต่ำลงอีกเป็นเรื่องที่เลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกันกำลังการผลิตต่างๆ ของประเทศก็ล้นเกิน จีนจึงต้องการตัวช่วยใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่ง BRI นี้จะช่วยระบายนกำลังการผลิตของจีน ประการที่ ๒ BRI จะช่วยสนับสนุนความต้องการด้านพลังงานของจีน เช่น โครงการท่อก๊าซในเอเชียกลาง โครงการทำเรื่อน้ำลึกในเอเชียใต้ และประการที่ ๓ คือ เป้าหมายของจีนด้านภูมิรัฐศาสตร์ จีนต้องการอาศัยการพัฒนาเศรษฐกิจมาสร้างเสถียรภาพในเอเชียกลางซึ่งเป็นภูมิภาคที่เต็มไปด้วยความแปรปรวนทางการเมือง

BRI ไม่ใช่สถาบันและไม่ได้ดำเนินการด้วยการประสานงานขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่เป็นโครงการที่ขับเคลื่อนโดยรัฐบาล และอยู่ภายใต้การดูแลของกลุ่มผู้นำเพื่อความคืบหน้าการพัฒนาโครงการ OBOR (The Leading Group for Advancing the Development of One Belt One Road)

ภายใต้ BRI นั้น มีความต้องการเงินหลายพันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในระยะอันใกล้นี้ ซึ่งเงินทุนเหล่านี้จะมาจากหลากหลายแหล่ง โดยเฉพาะธนาคาร AIB ที่จีนจัดตั้งขึ้นสำหรับให้ความช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ อาทิ โครงการพื้นฐานด้านพลังงาน คมนาคม และสื่อสารโทรคมนาคม เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ธนาคาร AIB จะกลายมาเป็นธนาคารภูมิภาคแห่งใหม่เทียบเท่ากับธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) ที่ริเริ่มโดยญี่ปุ่น

รองศาสตราจารย์ ดร.อักษรศรี พานิชสาส์น ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเติมนโยบาย Made in China 2025 ของจีนที่มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและการยกระดับอุตสาหกรรมเป็นความพยายามของจีนที่จะก้าวให้ทันประเทศอุตสาหกรรม พร้อมๆ กับการปิดช่องว่างทางเศรษฐกิจในประเทศ Aging Society แรงงานหนุ่มสาวของจีนมีจำนวนน้อยลง ทำให้อัตราค่าแรงงานเพิ่มขึ้น และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการส่งออกที่เคยเป็นหลักสำคัญ ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแผน Made in China 2025 จะแก้ไขปัญหาระบบคุณภาพและการสร้างตราสินค้าแบรนด์จีน รวมทั้งปรับปรุงการใช้ทรัพยากร

และพลังงานให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาการผลิตทางอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม โดยมี อุตสาหกรรม ดังนี้ อุตสาหกรรมสารสนเทศ หุ่นยนต์ควบคุมด้วยตัวเลข (Numerical Control Robot) อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์อากาศยาน อุตสาหกรรมการต่อเรือไฮเทค อุตสาหกรรมการผลิตรถไฟ อุตสาหกรรมรถยนต์พลังงานใหม่ อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์พลังงาน อุปกรณ์การผลิต วัสดุดิบใหม่ และอุตสาหกรรมยาและอุปกรณ์การผลิตยา รวมทั้งอุตสาหกรรมเครื่องมือทางการแพทย์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ของไทยที่ต้องการพัฒนานวัตกรรม อีกทั้งไทยและจีนสามารถ ร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศร่วมกันได้

BRI กับผลกระทบต่อไทย

พันเอก ดร.ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล ได้ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อไทย ซึ่งสอดคล้องกับ รองศาสตราจารย์ ดร. อัครศรี พานิชสาส์นว่า BRI คือเส้นทางที่ทำให้ภูมิภาคเอเชีย สามารถเชื่อมต่อกับภูมิภาคอื่นๆ ของโลกได้ โดยเส้นทางสายไหมทางทะเลน่าจะส่งผลกระทบต่อ โดยตรงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประเทศในอาเซียน และจีนก็หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้ ประโยชน์จากเส้นทางคมนาคมเส้นนี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างจีนและอาเซียนภายใต้ ๔ แนวคิด สำคัญ ได้แก่ แนวคิดที่หนึ่ง คือ การสนับสนุนระบบเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคซึ่งปัญหา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการคมนาคมถือเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ ภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือภายในอาเซียนเองและระหว่างอาเซียนกับจีน ดังนั้น ในฐานะที่จีนมีความพร้อมมากกว่าทั้งทางด้านการเงินและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเมื่อเทียบกับประเทศใน อาเซียน จึงมีแนวคิดที่จะผลักดันการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวนี้ สำหรับแนวคิด ที่สอง คือ การส่งเสริมและพัฒนาทุนระหว่างอาเซียนและจีน ทั้งนี้ อาเซียนต้องการเงินลงทุนเพื่อ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ต่ำกว่า ๖ แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณกว่า ๒๐ ล้านล้านบาท ซึ่งจีนตระหนักดีถึงความต้องการในส่วนนี้จึงได้จัดตั้งธนาคาร AIB ขึ้นสำหรับปล่อยเงินกู้ให้กับประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำไปลงทุนก่อสร้างและ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากจีนต้องการส่งเสริมให้เกิดการใช้สกุลเงินหยวนในอาเซียนและ ผลักดันให้หยวนเป็นอีกหนึ่งสกุลเงินหลักในเวทีการค้าโลก ในส่วนของแนวคิดที่สาม คือการส่งเสริม ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจโดยเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน นั้นจัดได้ว่าเป็นเขตการค้าเสรีที่มีมูลค่า สูงที่สุดในโลก และสำหรับแนวคิดที่สี่ คือ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนและจีนทางด้าน สังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของ BRI ด้วยการกระทำการศึกษาและ การท่องเที่ยวเป็นหลัก ทั้งนี้ จากแนวคิดต่างๆ ดังกล่าวของ BRI ทำให้ประเมินได้ว่าจีนให้ความสำคัญ กับอาเซียนซึ่งมีไทยเป็นประเทศศูนย์กลาง ส่งผลให้ไทยน่าจะได้รับผลประโยชน์จากข้อริเริ่มดังกล่าว ในหลายด้าน อาทิ ไทยเป็นประเทศศูนย์กลางอาเซียนที่มีความได้เปรียบในเรื่องของระบบเชื่อมโยง โครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะการคมนาคมขนส่งระหว่างอาเซียนกับจีนรวมถึงภูมิภาคอื่นๆ และ ไทยไม่มีข้อพิพาทกับจีน ตลอดจน การผลักดันให้สกุลเงินหยวนเป็นอีกหนึ่งเงินสกุลหลักในเวทีการค้า ระหว่างประเทศผ่านข้อริเริ่ม BRI ก็อาจจะส่งผลบวกต่อไทยในแง่ของความหลากหลายในตลาดเงิน ระหว่างประเทศซึ่งถือเป็นการลดต้นทุนและกระจายความเสี่ยงในตลาดเงิน และสำหรับด้านสังคม วัฒนธรรมนั้น ไทยและจีนถือได้ว่ามีความเกี่ยวโยงด้านเชื้อสายและวัฒนธรรมที่มีความผูกพันอันดี ต่อกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งน่าจะส่งผลบวกต่อไทยในด้านอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. อักษรศรีฯ ยังได้กล่าวถึง การดำเนินนโยบายของไทยที่จะแสวงประโยชน์จาก BRI ควรมุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

จากข้อมูลเรื่องBRI ที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าไทยควรแสวงประโยชน์ จากความได้เปรียบทางกายภาพที่เป็นศูนย์กลางของประเทศในอาเซียนในการสร้างความร่วมมือกับ จีนและประเทศในแถบและเส้นทางในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจ อันจะส่งผลประโยชน์ แก่ประเทศไทยต่อไป

ทั้งนี้ Associate Professor Qi Huaigao และ Dr.ZHAN Qun นักวิชาการจาก มหาวิทยาลัย Fudan ของจีนได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า BRI เป็นเครื่องมือของจีนในการ เชื่อมโยงกับประเทศอื่นๆ โดยที่ BRI ถือเป็นข้อริเริ่มในแนวทางเชิงสันติที่ชูประเด็นเศรษฐกิจเป็นหลัก และไม่ได้กดดันให้ประเทศใดเข้าร่วม แต่ใช้วิธีเจรจาและต่อรองกับประเทศต่างๆ ทั้งนี้ ภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคสำคัญในมุมมองของจีนเพราะเป็นพื้นที่เริ่มต้นของ BRI โดยไทยอยู่ ในฐานะเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคนี้ทั้งในเส้นทางบกและทางทะเล ไทยจึงมีความสำคัญต่อจีน ในข้อริเริ่ม BRI นี้อย่างมาก แม้รัฐบาลของไทยชุดนี้จะไม่ได้อำนาจจากการเลือกตั้ง แต่ไทยก็อยู่สภาพแวดล้อม ทางการเมืองที่ดีกว่าประเทศที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งในบางประเทศ สำหรับแนวคิดในเรื่องการ ป้องกันประเทศ นักวิชาการชาวจีนต่างแสดงความคิดเห็นคล้ายกันซึ่งสรุปได้ว่า รายจ่ายของกองทัพ จีนไม่สามารถนำมาอธิบายว่าจีนต้องการขยายหรือเพิ่มสมรรถนะให้แก่กองทัพจีน ทั้งนี้ ต่อประเด็น ความร่วมมือระหว่างไทยและจีน อยากให้ไทยเน้นที่การสร้างความร่วมมือเชิงปฏิบัติ ไม่อยากให้เป็น การสร้างความร่วมมือในการเจรจาหรือประชุมร่วมกันประเทศไทยอยู่ในสถานะพิเศษเนื่องจาก เป็นคู่สัญญาของจีนเป็นระยะเวลานาน นอกจากนี้ไทยยังไม่ได้มีข้อขัดแย้งกับจีนโดยเฉพาะในเรื่อง ของทะเลจีนใต้ซึ่งในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ประเทศไทยได้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างประเทศจีนและ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งนี้ประเด็นเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยได้รับความไว้วางใจอย่างสูงสุด

ในทำนองเดียวกัน Professor WU Xinbo เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนนั้น ฝ่ายจีนถือว่าไทยเป็นพันธมิตรใกล้ชิด โดยมีมิตรภาพไทย – จีนเริ่มมีความเข้มข้นขึ้นหลังจากที่มีการ สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตซึ่งเชื่อมโยงกับความร่วมมือที่สร้างสรรค์ในทุกมิติ นอกเหนือจาก ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวจีนในต่างประเทศแล้วจีนยังมีการให้ ความช่วยเหลืออื่นๆ แก่ไทย ในขณะเดียวกันที่ไทยเองก็ช่วยเหลือจีนเช่นกัน ในช่วงเวลาที่ยากลำบาก นี้เองทำให้ประเทศไทยและจีนใกล้ชิดกันมาก อีกทั้งไทยและจีนมีส่วนร่วมระหว่างกันในอาเซียน มากที่สุด คือ ประเทศไทยและจีนได้ขยายวงกว้างขึ้นในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ในแง่ของความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศและความร่วมมือทางทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง สงครามกัมพูชาซึ่งทั้งสองฝ่ายพึ่งพากัน อย่างไรก็ตาม หลังจากการรัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม กองทัพไทยได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับจีนมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางทหารและความ มั่นคง ขณะที่การปฏิรูปทางทหารกำลังมุ่งเน้นไปที่การวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูงในอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศการเป็นหุ้นส่วน ระหว่างไทย – จีนนี้เป็นประโยชน์ร่วมกันและเป็นโอกาสที่ดีในการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญด้านการป้องกันประเทศและเทคโนโลยีระหว่างไทยกับจีน

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

พลเอก สมศักดิ์ รุ่งสิตา ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่ารัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ถูกบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ และนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวดเร็ว เป็นระบบ และมีความยั่งยืน

นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบาย Thailand 4.0 เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่มีรายได้สูง ด้วยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยได้เพิ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ ๑๑ หรือ NEW S - CURVE 11 ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามนโยบาย Thailand 4.0 เนื่องจากเห็นความสำคัญและโอกาสที่จะพัฒนาต่อยอดในการสร้างความมั่นคงด้านการทหาร และสามารถลดการนำเข้าอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมถึงสามารถซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ ทำให้ประหยัดงบประมาณและลดการพึ่งพาต่างประเทศ โดยในระยะยาวประเทศจะได้ประโยชน์จากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทั้งจากการส่งออกและการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเทคโนโลยีการป้องกันประเทศแทบทุกด้านมีลักษณะเป็นเทคโนโลยีสองทาง (Dual Use Technology) คือผลิตสำหรับใช้ทั้งในทางการทหารและทางพลเรือนได้ด้วย

ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้มีนโยบายเร่งด่วนประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ เพื่อให้มีการส่งเสริมงานด้านการวิจัยพัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๕ และในห้วงที่ผ่านมากกระทรวงกลาโหมได้เชิญผู้แทนหน่วยขึ้นตรง และสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ร่วมประชุมเพื่อเตรียมการสนับสนุนการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยจะนำขีดความสามารถของโรงงานต่างๆ ของหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมที่มีอยู่ ตลอดจนความต้องการของเหล่าทัพในภาพรวม มาพิจารณาและกำหนดเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อพัฒนาต่อยอดหรือร่วมลงทุนกับภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การจัดตั้งโรงงานซ่อมสร้างยุทโธปกรณ์จากจีน การผลิตอากาศยานไร้คนบินขนาดต่างๆ การผลิตยางรถยนต์ทางทหาร การผลิตกระสุนขนาดต่างๆ และอุตสาหกรรมต่อเรือ โดยบริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด เป็นต้น

นอกจากนี้กระทรวงกลาโหมยังได้ผลักดันให้มี พ.ร.บ. เทคโนโลยีป้องกันประเทศ (ขณะทำการวิจัยนี้ยังเป็นร่างกฎหมาย) เพื่อให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่มีลักษณะเฉพาะคือสำนักงานเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (สทป.) และยกระดับ สทป. ให้เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนเพื่อรองรับภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเทคโนโลยีป้องกันประเทศให้เกิด

บูรณาการจากทุกภาคส่วน ให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีป้องกันประเทศอย่างจริงจัง เป็นระบบและมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน และที่สำคัญเพื่อให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศสามารถผลิตจำหน่ายและส่งออกในเชิงพาณิชย์ได้ อันเป็นการลดการพึ่งพาการนำเข้า การสร้างรายได้ให้กับประเทศ และการพึ่งพาตนเองในอนาคต ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญของกระทรวงกลาโหมในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เป็น NEW S - CURVE ที่สามารถตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลและนำพาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

พลอากาศเอก ดร.ปรีชา ประดับมุข ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนของการประชุมเตรียมการสนับสนุนการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยจะนำขีดความสามารถของโรงงานต่าง ๆ ของหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม ที่มีอยู่ ตลอดจนความต้องการของเหล่าทัพในภาพรวมมาพิจารณาและกำหนดเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อพัฒนาต่อยอดหรือร่วมลงทุนกับภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่าอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ มีทั้งจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมจำนวน ๓ โครงการ กองทัพบก ๔ โครงการ กองทัพเรือ ๑ โครงการ กองทัพอากาศ ๒ โครงการ และสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ๒ โครงการ บริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด ๑ โครงการ โดยจะขอก้าวถึงรายละเอียดของโครงการบางโครงการ อาทิเช่น

๑. โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและประกอบรวมลูกกระเบิดยิง ขนาด ๔๐ มิลลิเมตร โดยต้องมีขีดความสามารถในการผลิต ๑๘๐,๐๐๐ นัด/ปี เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย ได้แก่ เหล่าทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเป็นความร่วมมือกับภาครัฐ/เอกชน ต่างประเทศ โดยมีวงเงินลงทุนประมาณ ๖๐๐,๐๐๐,๐๐๐.-บาท ซึ่งหากได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี ๒๕๖๒ จะมีความพร้อมในการผลิตในปี ๒๕๖๕ (ระยะเวลาดำเนินการ ๓ ปี) อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวเป็นไปเพื่อขยายขีดความสามารถของโรงงาน เพราะยังผลิตได้น้อยกว่าระดับความต้องการ แต่เป็นประโยชน์ในแง่ลดค่าใช้จ่ายและการพึ่งพาการนำเข้าอาวุธเนื่องจากกระสุนดังกล่าวมีราคานำเข้านัดละ ๑,๕๐๐.-บาท ในขณะที่การผลิตและประกอบรวมของโรงงานจะมีราคานัดละประมาณ ๗๖๐.-บาท

๒. โครงการผลิตกล่องบรรจุดินส่งกระสุนแบบเผาไหม้ โดยต้องมีขีดความสามารถในการผลิต ๑๐,๐๐๐ ชุด/ปี เพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายคือเหล่าทัพ ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเป็นการร่วมมือกับภาครัฐ/เอกชนต่างประเทศ โดยมีวงเงินการลงทุน ๑,๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐.-บาท และมีความพร้อมในการดำเนินการเนื่องจากได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ดินส่งกระสุนปืนใหญ่ ขนาด ๑๕๕ มิลลิเมตร แบบโมดูลาร์จากรัฐอิสราเอล ซึ่งหากไทยสามารถดำเนินการผลิตกล่องบรรจุดินส่งกระสุน ตัวจุดระเบิด และดินขยายการระเบิดได้เองแล้ว จะทำให้มีขีดความสามารถดำเนินการผลิต และประกอบรวม กระสุนปืนใหญ่ขนาดดังกล่าวได้เองภายในประเทศ ซึ่งจะลดค่าใช้จ่ายและลดการพึ่งพาจากต่างประเทศด้วย

๓. โครงการผลิตอากาศยานไร้คนขับเนกประสงค์ (Multipurpose UAV) โดยต้องมีขีดความสามารถในการผลิต ๑๒ เครื่อง/ปี เพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย ได้แก่ ศูนย์การบินทหารบก กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ ภาคการเกษตร และภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ

เอกชน และสถาบันการศึกษา ด้วยวงเงินลงทุน ๑,๑๒๐,๐๐๐,๐๐๐.-บาท และมีความพร้อมในการดำเนินการ โดยเป็นการบูรณาการต้นแบบที่มีอยู่ซึ่งจะเป็นการดำเนินโครงการที่จะช่วยพัฒนาการนำผลงานวิจัยเข้าสู่สายการผลิตในเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะรวมถึงการบริการหลังการขาย ระบบการซ่อมบำรุงอะไหล่และชิ้นส่วนซ่อมเพื่อให้ผู้ใช้มีความมั่นใจในการผลิตอากาศยานไร้คนขับมากยิ่งขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ ยังมีความต้องการอีกเป็นจำนวนมาก

๔. โครงการอากาศยานไร้คนขับขนาดเล็กแบบส่งขึ้นด้วยมือ (Hand – Launched Mini UAV) โดยขีดความสามารถในการผลิตนั้นภาครัฐร่วมกับพันธมิตรภาคเอกชนในประเทศสร้างต้นแบบเพื่อการทดสอบและส่วนประกอบของอากาศยานไร้คนขับขนาดเล็ก ได้แก่ ระบบควบคุมภายใน ระบบควบคุมภาคพื้น และตัวลากอากาศยาน เพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย ได้แก่ เหล่าทัพ หน่วยพลเรือน และภาคเอกชน ด้วยวงเงินลงทุน ๖๔ ล้านบาท ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเป็นการวิจัยและพัฒนาในการสร้างต้นแบบเพื่อการทดสอบและส่วนประกอบของอากาศยานไร้คนขับขนาดเล็กเพื่อนำไปสู่การผลิตเพื่อการพาณิชย์

นอกจากนี้ปัจจุบันได้มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (ทางทหาร) ซึ่งองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะทำงานฯ มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธานคณะทำงาน มีคณะทำงาน อาทิ เสนาธิการเหล่าทัพ ประธานกรรมการบริหารสถาบันเทคโนโลยี ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของเหล่าทัพ และผู้แทนจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยมีเสนาธิการศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เป็นคณะทำงานและเลขานุการ ทั้งนี้ คณะทำงานฯ มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณากำหนดผลงานวิจัยพัฒนาและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่สามารถต่อยอดไปสู่การผลิตใช้ในราชการ โดยกำหนดเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และจัดทำแผนปฏิบัติการและทบทวนการดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศทั้งในด้านการวิจัยพัฒนาและการผลิตใช้ในราชการ รวมทั้งขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาและดำเนินการเรื่องที่อยู่ในขอบเขตหน้าที่ที่รับผิดชอบ

พลเรือตรี ดร. สมัย ใจอินทร์ เจ้ากรมพัฒนาการช่าง กรมอุทการเรือ ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นความสำคัญของนโยบายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยไว้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมีความพยายามผลักดันและให้ความสำคัญกับ Mobility Platform ที่มีความสำคัญตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ยกตัวอย่างของกองทัพเรือ ที่มีการสร้างหน่วยงานที่รองรับการพัฒนาเทคโนโลยี การตั้งโรงเรียนทั้ง ๓ ระดับ คือ ชั้นนายเรือ นายสิบหรือจ่าทหารเรือ และโรงเรียนช่าง ซึ่งการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศต้องดำเนินการตั้งแต่ (๑) เชิงโครงสร้าง (๒) เชิงการออกแบบองค์การ (Organization Design) ซึ่งต้องให้ความสำคัญมาตั้งแต่ระดับนโยบายของกระทรวงกลาโหม อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเชิงพาณิชย์อาจยังทำได้ยากเมื่อมุ่งดูที่ผลกำไรหากดำเนินการเองโดยกลาโหมที่อาจกลายเป็นรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุน สิ่งที่ต้องคำนึงต่อไปคือในด้านวิธีปฏิบัติงาน หรือ Modus Operandi หรือกระบวนการบริหารงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

นาวาโท ดร.บพิท ทศเทพพิทักษ์ หัวหน้านายช่างโรงงานหล่อหลอมแผนกโรงงานเครื่องกล กรมอุทกหารเรือธนบุรี ได้แสดงความคิดเห็นว่าปัจจุบันมีคณะทำงานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยเฉพาะ ซึ่งในส่วนของกองทัพเรือได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะทำงานพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานรองรับนโยบายรัฐบาล โดยมี พลเรือเอก ทวีชัย บุญอนันต์ เป็นหัวหน้าคณะฯ และมีคณะทำงานพัฒนาศูนย์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมี พลเรือตรี กำจาย ปองเงิน เป็นหัวหน้าคณะฯ เนื่องจากรัฐบาลจะขยายผลไปสู่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศทั้งนี้คณะทำงานดังกล่าวมาพร้อมกับการจัดตั้ง EEC ที่เป็นพื้นที่ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทัพเรือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนการพัฒนาศูนย์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเดินเรือ ซ่อม/สร้างเรือ อุตสาหกรรมอากาศยาน ระบบเครือข่าย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมทางทหาร เพื่อรองรับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Thailand Eastern Economic Corridor : EEC) โดยจากการที่ไปดูงานประเทศสาธารณรัฐเกาหลีที่เป็นมิตรประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นนำในภูมิภาค อีกทั้งมีต้นแบบของศูนย์วิจัยที่มีชื่อเสียงในระดับโลก โรงงานผลิตกระสุนปืน และมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่น่าสนใจหลายแห่ง เช่น สถาบันวิจัยคริสโซ (KRISO) โรงงานผลิตกระสุนพุงซาน (Poongsan) และสมาคมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (Defense Industry Association)

BRI กับผลกระทบต่อด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

พลเอก สมศักดิ์ รุ่งสิตา ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า BRI เป็นการมุ่งสร้างเครือข่ายด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมทั้งเส้นทางถนน ทางรถไฟ โทรคมนาคม ท่อส่งน้ำมัน และท่าเรือเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาค โดย BRI มีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย เพราะถือเป็นการเชื่อมโยงนโยบายยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประเทศของทั้ง ๒ ประเทศ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ในด้านการเชื่อมโยงภูมิภาค (Connectivity) ซึ่งไทยเป็นศูนย์กลางที่สำคัญ ทั้งนี้ BRI จะมีเส้นทางทางบกเชื่อมต่อกับจีน เข้าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อออกสู่มหาสมุทรอินเดีย โดยส่วนที่ลงด้านใต้มีจุดเชื่อมต่อกับไทย ในขณะที่ไทยมีนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และโครงการ EEC ที่สอดรับกัน เมื่อเกิดความเชื่อมต่อในลักษณะนี้นับเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจร่วมกันที่จะเปิดกว้างอย่างมากขึ้น

สำหรับด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยในปัจจุบันยังมีขนาดเล็ก มีขีดความสามารถในการสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์บางประเภทสนับสนุนให้แก่กองทัพและการซ่อมบำรุง อีกทั้งมีกฎระเบียบที่ไม่เปิดช่องให้ดำเนินการที่ถือเป็นอุปสรรค ในขณะที่จีนเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เข้มแข็ง สมบูรณ์ ครบวงจร และสามารถพัฒนาองค์ความรู้ต่อยอดได้ถึงระดับสูงสุดซึ่งสามารถสรุป ผลดี/ผลเสีย ได้ดังนี้

ผลดี ได้แก่

๑. BRI อาจนำมาซึ่งการหารือในเรื่องอุตสาหกรรมป้องกันประเทศระหว่างกันในอนาคต และถ่ายทอดเทคโนโลยีมาพัฒนาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศกับไทยมากขึ้น

๒. ไทยสามารถใช้ประโยชน์จาก BRI ในการขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่จัดหาจากจีนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งหากในอนาคตไทยสามารถผลิตและจำหน่ายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ก็อาจจะใช้ BRI ให้เป็นประโยชน์อย่างมากในการขนส่งให้กับประเทศลูกค้าได้สะดวกยิ่งขึ้น

๓. อาจมีการลงทุน หรือร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศระหว่างไทยและจีน
๔. ไทยอาจเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของจีน
๕. ช่วยประหยัดงบประมาณในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์จากต่างประเทศ
๖. เพิ่มการจ้างงานในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมากขึ้น

ผลเสีย ได้แก่

๑. อาจถูกมองว่าไทยโน้มเอียงไปทางจีน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่น

๒. BRI อาจได้ประโยชน์กับจีนฝ่ายเดียวเนื่องจากความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งอาจถูกครอบงำโดยนักลงทุนจากจีน

๓. อาจมีผลต่อความปลอดภัยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

๔. อาจสูญเสียบุคลากรของกองทัพเนื่องจากผลตอบแทนของภาคเอกชนสูงกว่า

พลเรือตรี ดร. สมัย ใจอินทร์ ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นผลกระทบจาก BRI ต่อความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไทยไว้ว่าการที่ไทยมีการลงทุนในพื้นที่ EEC เพื่อนำไปสู่การจูงใจให้เกิดการดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชนในพื้นที่ EEC เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการทำธุรกิจให้กับนักลงทุน จะเป็นผลดีต่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ แต่ก็ต้องมีกรอบนโยบายและแผนดำเนินการที่ชัดเจน ซึ่งควรมีแผนแม่บทในการดำเนินงาน ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีกำลังอำนาจขนาดกลาง (Medium Power) ซึ่งนอกจากจีนยังมีประเทศอื่นๆ ที่มีอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ เช่น ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาหลีใต้ที่มีแรงกดดันจากสถานการณ์ในเกาหลีเหนือทำให้เกาหลีใต้ซึ่งมีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเรือและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๓ จนปัจจุบันมีความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมาก โดยปัจจุบันมีทั้งบริษัทต่อเรือ บริษัทผลิตปืน ทั้งนี้ นอกจากจีนและเกาหลีใต้ยังมีอีกหลายประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ไทยควรแสวงหาความร่วมมือได้ เช่น อินเดีย อิสราเอล เป็นต้น

ทั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. อักษรศรี พานิชสาส์น เห็นว่าสิ่งที่พึงระวังจากการเข้ามาของจีนตัวอย่างประเด็นผลประโยชน์ของจีนที่เกี่ยวข้องกับไทยและประเด็นความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับจีนและเป็นผลประโยชน์ของจีน ได้แก่ ประเด็นต่างๆ ดังนี้ ชาวมุสลิมอุยกูร์/ซินเจียง แม่น้ำโขง ทะเลจีนใต้ โครงการรถไฟไทย - จีน และโครงการลงทุนของจีนขนาดใหญ่อื่นๆ กลุ่มนักลงทุนจีน ไร้คุณภาพ/ก้ำมะลอค คนจีนย้ายถิ่นมาไทย พหุติกรรมนักท่องเที่ยวจีน และเครือข่ายกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ประเด็นการขูดคอคอดกระหรือคลองไทยและทรัพยากรธรรมชาติของไทยที่ถูกจับจอง เช่น แร่โปแตช ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยและประเด็นอื่นๆ เช่น ทุนจีนจะมาลงทุนด้านพลังงานชีวมวล การสอดแนมทางเทคโนโลยี โดยเสนอแนวทางการจัดการและเจรจากับจีนคือการระดมสมองผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการเจรจากับจีน การติดต่อกับจีนเพื่อวิเคราะห์ทิศทางแนวโน้มและบทบาทจีนด้านความมั่นคงในทุกมิติ รวมถึงกลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่อยู่ในประเทศไทย ประเทศจีน หรือต่างประเทศอื่น รวมทั้งวิเคราะห์นโยบายและท่าทีของจีนที่มีต่อ

ประเทศอื่น ทั้งในอาเซียนและนอกอาเซียนและกลไกมาตรการที่ประเทศจีนนำมาใช้และกลไกนโยบายที่ประเทศอื่นใช้รับมือและจัดการกับจีน

ในขณะที่ พันเอก อาทิตย์ ม่วงเล็ก ผู้ช่วยทูตทหารไทยประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อประเด็นผลกระทบจาก BRI ต่อความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไทยไว้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศเล็กๆ ที่อยู่ในสถานะ "เป็นกลาง" ระหว่างสมดุลงของมหาอำนาจ ซึ่งเป็นจุดยืนที่สำคัญมากในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมั่นคง ทั้งนี้ประเทศไทยกำลังมองหาการขยายความมั่นคงและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ในขณะที่พยายามควบคุมความสัมพันธ์ทางทหารในทุกระดับกับหลายประเทศไม่ใช่เฉพาะจีนหรือสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ได้แก่ รัสเซีย ญี่ปุ่น และอินเดีย โดยประเทศไทยและประเทศเหล่านี้ล้วนมีความเข้มแข็งในการร่วมมือกันในมิติต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งใช้ Soft Power เข้ามาเสริมขอบเขตความร่วมมือด้วยการแลกเปลี่ยนการเข้าชม การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา การออกกำลังกายทางทหาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการทูตทหาร ซึ่งหากกองทัพจะดำเนินตามแนวทางนี้กับประเทศสมาชิกสายเส้นทาง BRI ที่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศมีความเติบโตและก้าวหน้า ก็จะช่วยทำให้ไทยในส่วนของกองทัพได้ประโยชน์จาก BRI มากขึ้น

ในขณะที่ นาวาโท ดร. บพิธ ทศเทพพิทักษ์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า BRI หากจะร่วมกับจีนในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งจีนเองก็มีทิศทางที่เข้ามาใกล้กับพื้นที่ EEC ที่เชื่อมโยงกัน จากบังคลาเทศ ปากีสถาน ทวายของเมียนมา เชื่อมต่อไทย ออกด่านของเวียดนาม ซึ่งจีนเปิดต่อเรือบริเวณดังกล่าว ซึ่งเป็นผลดีที่จะเชื่อมโยงกัน โดยในส่วนของ EEC เป็นโอกาสอันดีที่จะใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี เพราะมีความพร้อมด้านคมนาคม ระบบโลจิสติกส์ รถไฟ เช่น ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือจุกเสม็ด สนามบินอู่ตะเภา เป็นต้น ซึ่งพื้นที่ตรงนี้มีความแข็งแกร่งและมีความพร้อม

อย่างไรก็ตามธุรกิจจะเติบโตได้ต้องมีเส้นทางก่อนจึงจะขยายผลไปในเชิงพาณิชย์ได้ การเข้ามาของ BRI จึงเป็นโอกาสดีที่จะให้ไทยใช้เครือข่ายตรงนี้เป็นทั้งเส้นทางในการลงทุนและเป็นลูกค้า ยกตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมต่อเรือของไทยเองถือว่าไม่น้อยหน้าใครในภูมิภาคเทียบกับมาเลเซียที่มีการละหมาดวันละ ๔ รอบ ทำให้ Labour Hour หายไป เมื่อเทียบกับไทยที่มีการวางแผนจะลงทุน ่อต่อเรือทางฝั่งอันดามันด้วยเพื่อรองรับและศูนย์วิจัยของกองทัพเรือที่กำลังดำเนินการจะสามารถนำมาใช้เชื่อมต่อในการขยายเทคโนโลยีตามแนวเส้นทางต่างๆ ที่มีอยู่ต่อเรือเชื่อมเข้ากับ BRI

อุตสาหกรรมเรือเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เรือถูกบังคับให้บำรุงรักษาทุก ๕ ปี ดังนั้นเราสามารถขยายอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น การเชื่อมใต้น้ำ ระบบป้องกันเพลิง ระบบบำบัดน้ำได้ ท้องเรือมาบำบัดก่อนลงทะเล จะเห็นได้ว่า BRI น่าจะสร้างโอกาสที่ดีแก่ไทย แต่ไทยเองต้องสร้างระบบภายในรองรับที่ดีก่อนด้วย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI

พลเอก สมศักดิ์ รุ่งสิตา ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI ได้แก่

๑. การสนับสนุนของรัฐบาลซึ่งถือเป็นหัวใจแห่งความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศทั้งในบริบทของการกำหนดนโยบาย การออกมาตรการ และการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการนำสินค้าและบริการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไปสู่ตลาดสากล

๒. รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อให้ภาคเอกชนมีความมั่นใจในการดำเนินงาน

๓. รัฐบาลจำเป็นต้องมีแผนการสร้างทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านของการศึกษาและพัฒนาทักษะเพื่อให้มีบุคลากรมารองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมนี้

๔. ตามข้อริเริ่มนี้ ภาคเอกชนของทั้งไทยและจีนจะต้องมีความร่วมมือกันโดยได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ จากรัฐบาล

๕. จีนต้องมองไทยในฐานะหุ้นส่วนของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยใช้ไทยเป็นฐานการผลิต นอกจากนั้นแล้วควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนใช้ชิ้นส่วนที่สามารถผลิตได้ภายในประเทศ

พลเรือตรี ดร. สมัย ใจอินทร์ ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ว่าอุตสาหกรรมป้องกันประเทศควรจะเป็น Income Generating Sector ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ ซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมป้องกันประเทศยังไม่ใช่อุตสาหกรรมสร้างรายได้ จึงควรมีการวางระยะเวลาหรือห้วงของการพัฒนาและการลงทุนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยแบ่งเวลาเป็น ๓ ห้วงๆ ละ ๑๐ ปี เช่น ระยะเวลา ๑๐ ปีแรก เป็นการพัฒนาร่วมทุนผลิตใช้ในประเทศ ระยะเวลา ๑๐ ปีที่สอง เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก และระยะเวลา ๑๐ ปีที่สาม ควรเป็นเลิศในบาง Sector

ในขณะที่ นาวาโท ดร. บพิท ทศเทพพิทักษ์ ได้แสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยความสำเร็จนั้น หากศึกษาจากกรณีประเทศเกาหลีใต้จะเห็นว่าการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการลงทุน งบประมาณในการบริหารจัดการ ตลอดจนการกำหนดนโยบายที่ให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงานที่มีประสิทธิภาพสูงในประเทศ โดยเป็นการทำงานร่วมกัน ๓ ภาคส่วน ได้แก่ โรงงานผลิต สถาบันวิจัย และสมาคมที่ทำหน้าที่ประสานงาน ดังตัวอย่างของประเทศเกาหลี กล่าวคือ โรงงานผลิตกระสุนปืน ซึ่งเป็นโรงงานผู้ผลิตและส่งออกกระสุนเกือบทุกชนิดทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่สำหรับใช้ในกองทัพนั้น รัฐบาลเกาหลีจะตั้งมาตรฐานให้กองทัพถือเป็นลูกค้าหลักในการสั่งซื้อกระสุนปืนเพื่อใช้ในกองทัพจากโรงงานผู้ผลิตตามนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้เกาหลีใต้มีโรงงานผลิตวัตถุดิบ อาทิ เหล็ก ทองแดง และอะลูมิเนียม เพื่อส่งให้กับโรงงานผลิตและส่งออกอาวุธ ทำให้ลดต้นทุนในการขนส่งวัตถุดิบ โดยการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการเพื่อให้โรงงานผลิตตามคำสั่งซื้อและที่สำคัญอย่างยิ่งเกาหลีใต้บัญญัติกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตอาวุธในประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมผลิตอาวุธเพื่อการพึ่งพาตนเองและส่งออกมีการเจริญเติบโตและพัฒนา มาจนถึงปัจจุบัน สำหรับสถาบันวิจัย KRISO ซึ่งนโยบายของรัฐบาลเกาหลีมีแผนจะทำเมืองที่มีสถาบันวิจัยนี้อยู่ให้เป็นศูนย์กลางทางด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศ เมืองแห่งอนาคต และศูนย์กลางวิทยาศาสตร์ชั้นสูง ถือเป็นความร่วมมือวิจัยที่มีความเหมาะสมของรัฐบาลในการรองรับงานวิจัยทั่วประเทศ และในส่วนของสมาคม KDIA ถือเป็นองค์กรที่เปรียบเสมือนการเติมเต็มในส่วนของการประสานงานระหว่าง

รัฐบาล กองทัพ และผู้ผลิต รวมถึงเป็นตัวกลางในการขายและส่งออกยุทธโปกรณ์ออกสู่ตลาด ในต่างประเทศ ผู้ที่เข้ามาทำงานในสมาคมประกอบด้วยนายทหารเกษียณอายุราชการและอยู่ใน ราชการที่มากด้วยประสบการณ์ ดำเนินการสนองความต้องการด้านการจัดหายุทธโปกรณ์ที่ผลิตได้ ในประเทศส่งให้กองทัพ รวมถึงเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมสมาชิกอุตสาหกรรมในประเทศที่มีขีด ความสามารถในการผลิตเครื่องมือ ผลิตภัณฑ์ และยุทธโปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ประเทศสำหรับใช้เป็นฐานข้อมูลในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยรายได้ของสมาคม KDIA จะมา จากการจัดเก็บค่าสมาชิกและค่าประสานงานจากบริษัทผู้ผลิต ทำให้องค์กรนี้สามารถดำรงอยู่ได้อย่าง มั่นคงมากกว่า ๔๐ ปี ด้วยกฎเหล็ก ๔ ข้อ ได้แก่ มีความเข้มแข็งทางการแข่งขัน มีนโยบายด้านวิจัย และพัฒนา มีการประสานความร่วมมือกับนานาชาติ และมีการอำนวยความสะดวกด้านการส่งออก

ปัญหา อุปสรรค ของการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ผ่าน BRI

พลเอก สมศักดิ์ รุ่งสิตา ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าปัญหา อุปสรรค ของการสร้าง ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI ได้แก่

๑. กฎ ระเบียบของไทยมีความเข้มงวด อาจทำให้ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกัน ประเทศระหว่างกันไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร อาทิเช่น พ.ร.บ.โรงงานผลิตอาวุธเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ และ พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นต้น

๒. ความต้องการภายในประเทศด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไม่มีความชัดเจน อาจจะไม่เกิดแรงกระตุ้นและอาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ทั้งนี้ เนื่องจากทุกหน่วยงานเป็นนิติบุคคล มีแผนการดำเนินงานและงบประมาณที่แยกออกจากกัน

พลเรือตรี ดร. สมัย ใจอินทร์ ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ว่าการขับเคลื่อน อุตสาหกรรมป้องกันประเทศมีความคาดหวังที่สูงเกินไป การดึงการลงทุนจากต่างประเทศมาเป็นเพียง เศรษฐกิจประกอบ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีหรือบางระบบยังติดปัญหาเรื่องกฎหมาย ลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีบริษัท ที่ดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอยู่หลายบริษัทที่ดำเนินการแบบ รัฐวิสาหกิจ ได้แก่

๑. บริษัทอุทู่กรุงเทพ จำกัด เป็นรัฐวิสาหกิจซึ่งอยู่ในความควบคุมของกองทัพเรือ สังกัด กระทรวงกลาโหม ประกอบกิจการอุตสาหกรรมอุทู่เรือ และอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับกิจการพาณิชย์นาวี

๒. บริษัทอุตสาหกรรมการบิน จำกัด (Thai Aviation Industries Co., Ltd.) ถูกจัดตั้ง ขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี ๒๕๔๗ โดยมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งที่สำคัญเพื่อดำเนินกิจการ ซ่อมบำรุงอากาศยานให้แก่ส่วนราชการต่างๆ และต้องเป็นศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานมาตรฐานสากล โดยเป็นบริษัทจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด และได้รับการรับรองเป็นหน่วยซ่อม มาตรฐาน

สำหรับข้อจำกัดสำคัญคือกระบวนการในการขับเคลื่อน การบริหารจัดการ และการกำกวมดูแล ซึ่งเป็นกลไกภายในประเทศของไทย รวมทั้งการหาแนวทางในการเจรจากับประเทศ ที่เราสนใจ ซึ่งการเจรจาจะไม่เกิดถ้าไม่มีอะไรในมือเลย ดังนั้นต้องเลือก Sector ที่เราสนใจที่จะคุย และที่เราพร้อม

นาวาโท ดร. บพิท ทศเทพพิทักษ์ ได้แสดงความคิดเห็นว่าปัจจุบันกองทัพยังมีศักยภาพได้แค่การบำรุงรักษา การพัฒนาชิ้นส่วนบางอย่างก็สามารถทำได้ ซึ่งการดึงภาคเอกชนเข้ามาร่วมด้วยจึงเป็นหนทางที่ดีที่สุดโดยภาคเอกชนก็จะมองในด้านผลกำไร ความคุ้มทุน หากไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนเพราะเรายังมี Volume ในการสั่งซื้อน้อยเนื่องจากบางชิ้นส่วนหากไม่เป็น Mass Product เราสามารถนำเข้าและสั่งทำซึ่งจะคุ้มกว่า

ความร่วมมือกับจีนที่มีนโยบายในการขยายอิทธิพลที่ชัดเจนโดยเส้นทางสายไหม One Belt One Road และยุทธศาสตร์ร้อยสร้อยไข่มุก เป็นยุทธศาสตร์ที่จีนนำมาใช้ ซึ่งในปัจจุบันจีนเข้าไปเปิดตู้ต่อเรือในหลายประเทศ โดยที่ใกล้ไทยมากที่สุดคือทวายในสาธารณรัฐเมียนมา ในขณะที่ไทยต้องย่นมาดูความพร้อมของกองทัพก่อนว่าจะพึ่งพาตนเองได้แค่ไหนบางครั้งวัฒนธรรมองค์กรเป็นอุปสรรค การวิจัยพัฒนาชิ้นส่วนเองยังไม่ได้รับการยอมรับ และยังไม่สามารถขยายไปสู่เชิงพาณิชย์ได้ กองทัพกล้าที่จะใช้ในสิ่งที่ผลิตขึ้นมาเองหรือไม่และใครคือลูกค้า

นายทหารยุทธนา กุลศิริ ประธานและผู้บริหาร นางนพรัตน์ กุลศิริ รองประธานและผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศฯ และ นายกานต์ กุลศิริ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ บริษัทชัยเสรี เม็ททอล แอนด์ รีบเบอร์ จำกัด ได้แสดงความคิดเห็นที่สำคัญในประเด็นเดียวกัน คือ การที่รัฐบาลยังไม่ได้มุ่งเน้นที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของเอกชนไทยอย่างชัดเจน ทำให้การนำเข้าวัตถุดิบเพื่อมาผลิตต้องเสียภาษีในอัตราสูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าการผลิตที่ประเทศอื่น นอกจากนี้การส่งออกก็ต้องเสียภาษีในอัตราสูงเช่นกัน ส่งผลให้เอกชนไทยประสบปัญหาด้านการแข่งขันกับอุตสาหกรรมเดียวกันของต่างประเทศ นอกจากนี้ การสนับสนุนสิทธิประโยชน์เอื้อแก่นักลงทุนต่างประเทศ อาจส่งผลให้ธุรกิจในประเทศอ่อนแอลง รัฐบาลควรกำหนดนโยบายมุ่งเน้นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เป็นของคนไทยอย่างชัดเจน และมีการปรับลดอุปสรรค เช่น ภาษีป้องกัน และภาษีนำเข้าชิ้นส่วนยุทธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมภาคเอกชนของไทยให้เติบโตได้อย่างแท้จริง รวมทั้ง ควรศึกษาการดำเนินนโยบายของประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนว่ามีการเตรียมการอย่างไรเพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่รอบคอบรอบด้านของไทย และอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาแก่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยเองคือทัศนคติ หรือค่านิยมที่คนไทยไม่เชื่อมั่นที่จะใช้สินค้าที่คนไทยผลิตเองทั้งที่สินค้าเหล่านี้ผลิตอย่างได้มาตรฐานที่ต่างประเทศสั่งซื้อ หรือสามารถจำหน่ายในต่างประเทศได้จำนวนมาก ซึ่งสำหรับประเด็นนี้ รัฐบาลควรบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อให้กองทัพใช้เฉพาะสินค้าที่สามารถผลิตได้ด้วยเอกชนไทยภายในประเทศเองด้วย

สรุป

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้ความคิดเห็นในมุมมองต่างๆ ของผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการรัฐและเอกชน รวมทั้งข้อมูลภาควิชาการที่สามารถนำมาวิเคราะห์และแยกข้อวิเคราะห์เป็นประเด็นต่างๆ ๒ ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ ๑ ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) และผลกระทบที่มีต่อไทย ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อยคือข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีน และ BRI กับผลกระทบต่อไทย ซึ่งเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ของงานวิจัยนี้คือเพื่อศึกษาข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง

(The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบที่มีต่อไทย และการวิเคราะห์ประเด็นที่ ๒ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย BRI กับผลกระทบต่อไทยด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI และปัญหา อุปสรรคของการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สำหรับตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ ๒ คือ เพื่อศึกษาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย ทั้งนี้ สำหรับการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อทราบแนวทางในการดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI นั้น จะเป็นการนำบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสารทางวิชาการที่ศึกษาค้นคว้ามา จากนั้นจะนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการดำเนินนโยบายฯ ที่เป็นของผู้วิจัยเอง โดยจะดำเนินการวิเคราะห์อย่างละเอียดต่อไปในบทที่ ๔

บทที่ ๔

การวิเคราะห์แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้าง ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่ม แถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี และเอกสารทางวิชาการที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ ๒ และบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติมาทำการวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผลการดำเนินการวิเคราะห์มีดังนี้

BRI กับนโยบายของไทยที่สอดคล้องกัน

ดังที่ทราบแล้วว่า BRI ประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่ Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางบก) และ Maritime Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางทะเล) ที่รู้จักกันในชื่อ “21st Century Maritime Silk Road” หรือเส้นทางสายไหมด้านเศรษฐกิจทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ทำให้มีประเทศอยู่บนเส้นทางเป็นจำนวนมากถึง ๖๕ ประเทศ จึงถือได้ว่าข้อริเริ่ม BRI นี้เป็นการเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ และเป็นการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลกที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าโลก โดยนักวิชาการที่สนใจต่างมองว่าเป้าหมายของ BRI คือการช่วยระบายนโยบายการผลิตของจีน การช่วยสนับสนุนความต้องการด้านพลังงานของจีน การช่วยสร้างเสถียรภาพในเอเชียกลาง ตลอดจนการจัดตั้งธนาคาร AIIB และกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) แสดงให้เห็นว่าจีนพร้อมที่จะมีบทบาทเพิ่มขึ้นในระดับโลกและภูมิภาค และกำลังเปลี่ยนฐานะกลายเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ในต่างประเทศ โดยจะเห็นทิศทางการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขนส่งจากจีนไปยังประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ตามเส้นทาง อย่างไรก็ตาม BRI ไม่ใช่สถาบัน และไม่ได้ดำเนินการด้วยการประสานงานขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่เป็นโครงการที่ขับเคลื่อนโดยรัฐบาล ทำให้เมื่อมีการประเมินผล BRI เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๙ พบความสำเร็จของข้อริเริ่มในด้านต่างๆ อาทิ มีการประสานระดับนโยบายโดยลงนามข้อตกลง และ MOU ในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการแสดงบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุน BRI มีการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญของ BRI มีการทำงานร่วมกันเพื่อเอื้อประโยชน์ในด้านการค้าระหว่างจีนกับประเทศบนเส้นทาง มีการบูรณาการทางการเงินระหว่างสถาบันการเงินของจีน และสกุลเงินหยวนได้ขยายเข้าไปในด้านการลงทุนและการค้าข้ามแดน รวมทั้งมีการสนับสนุนจากภาคประชาชนด้วย

ในขณะที่ประเทศไทยในปัจจุบัน รัฐบาลของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดนโยบายที่สามารถนำมาสอดรับกับ BRI ได้ คือ การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกหรือ Thailand Eastern Economic Corridor (EEC) ซึ่งโครงการนี้มีเป้าหมายในการยกระดับพื้นที่เขตเศรษฐกิจภาคตะวันออกให้กลายเป็น “World – Class Economic Zone” รองรับการลงทุนอุตสาหกรรม Super Cluster และอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า โดยคาดการณ์ว่าการลงทุนใน EEC จะกระตุ้นให้เศรษฐกิจขยายตัวเกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการประมาณแสนอัตราต่อปี ดึงดูดนักท่องเที่ยวกว่า ๑๐ ล้านคนต่อปี และสร้างรายได้เพิ่มไม่น้อยกว่า ๔.๕ แสนล้านบาทต่อปี โดยการลงทุนในระยะ ๕ ปีแรก (๒๕๖๐ – ๒๕๖๓) เป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการลงทุนสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ครอบคลุมพื้นที่นำร่อง ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมนับเป็นสัดส่วนใหญ่ของงบลงทุนทั้งหมดเพื่อยกระดับคุณภาพและเพิ่มการเชื่อมต่อภายในประเทศและภูมิภาคมากขึ้น ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ และสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมและโลจิสติกส์ของเอเชียในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย การก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงและรถไฟรางคู่ การก่อสร้างถนนมอเตอร์เวย์ ๓ เส้นทาง การก่อสร้างท่าเรือมาตาบุตรระยะที่ ๓ การก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง การก่อสร้างท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ และการก่อสร้างสนามบินอู่ตะเภาให้เป็นสนามบินเชิงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๒๕๖๐, หน้า ๑) ทั้งนี้ จีนเองก็มีทิศทางที่เข้ามาใกล้กับพื้นที่ EEC เพราะเป็นจุดเชื่อมโยงกับบังคลาเทศ ปากีสถานและทวายของเมียนมาเพื่อเชื่อมต่อไทย ออกด่านงของเวียดนามซึ่งจีนเปิดอู่ต่อเรือตรงบริเวณดังกล่าวไว้

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

รัฐบาลจีนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพทางการทหารของจีนไปสู่ความเป็นสมัยใหม่เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคง โดยมีมุ่งมั่นให้บรรลุภารกิจเชิงประวัติศาสตร์ของกองทัพที่มุ่งเน้นการนำยุทธศาสตร์ทางทหารยุคใหม่ไปปฏิบัติ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางทะเล อากาศ และความมั่นคงทางไซเบอร์ เพิ่มศักยภาพในการบุกเบิกทรัพยากรทางทะเล และมุ่งเน้นการสร้างแสนยานุภาพทางทะเล ทั้งนี้ แผนปฏิรูปกองทัพจีน (Modernization Plan : Vision ๒๐๒๐) มีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างหน่วยรบที่ดีที่สุด พร้อมกับการปรับโครงสร้างทางทหารจากแนวทางเดิมตามแบบของ “สหภาพโซเวียต” ไปสู่ระบบการบังคับบัญชาร่วมแบบ “สหรัฐฯ”

สำหรับในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ จีนถือเป็นผู้นำเข้าอาวุธรายใหญ่ที่สุดของเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แข่งขันเกาหลีใต้ อันเป็นผลมาจากการที่จีนเผชิญข้อพิพาทเรื่องดินแดนในทะเลจีนตะวันออกและมีแนวโน้มที่ปริมาณการนำเข้ายุทโธปกรณ์ของจีนจะเติบโตขึ้นอีก ในขณะที่ตัวเลขการส่งออกยุทโธปกรณ์ป้องกันประเทศของจีนก็เพิ่มขึ้นด้วย โดยจีนขายอาวุธให้แก่ ๓๕ ประเทศ ทั้งในเอเชีย ได้แก่ ปากีสถาน บังคลาเทศ และเมียนมา รวมทั้งในแอฟริกาด้วย โดยจะเห็นได้ว่าจีนเป็นทั้งประเทศนำเข้าและส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์รายใหญ่

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

ประเทศไทยปัจจุบันจัดอยู่ในกลุ่มชั้นที่ ๓ หรือ “Third Tier” ซึ่งมีความสามารถที่จะผลิตยุทธโปกรณ์ได้เพียงบางส่วนเนื่องจากสถานภาพของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยในปัจจุบันเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีขีดความสามารถเพียงเพื่อการซ่อมบำรุง และสร้างอาวุธยุทธโปกรณ์บางประเภทสนับสนุนให้แก่กองทัพเท่านั้น

หากพิจารณาจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในสังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีจำนวน ๔๘ โรงงาน นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในภาคเอกชนอีกประมาณ ๖๐ บริษัท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่รับซ่อมแซมปรับปรุง หรือผลิตยุทธโปกรณ์ทางทหาร เช่น วัตถุระเบิด เชื้อปะทุ กระสุนปืน รถยนต์นั่งกันกระสุน ยานพาหนะช่วยรบ เสื้อเกราะป้องกันกระสุน แอมโมเนียมไนเตรต ไนโตรเซลลูโลส รวมถึงอุตสาหกรรมต่อและซ่อมเรือ ซึ่งบริษัทเหล่านี้ส่วนมากยังไม่มีขีดความสามารถสูงพอที่จะส่งออกสินค้าหรือแข่งขันในตลาดสากลได้ อย่างไรก็ตามปัจจัยที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งของการสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศคือ การให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ อันเปรียบเสมือนองค์ความรู้ที่จะใช้เป็นจุดกำเนิดของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งหากพิจารณาภาพรวมด้านงานวิจัยของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในด้านอื่นๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทหารหรืออุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพราะจากข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พบว่างานวิจัยในส่วนที่สนับสนุนทุนวิจัย จำนวน ๗,๓๘๕ โครงการ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพียง ๔ โครงการ หรือร้อยละ ๐.๐๕ ของจำนวนงานวิจัยที่สนับสนุนทั้งหมด ในขณะที่กระทรวงกลาโหมก็มีงบประมาณสำหรับการวิจัยอยู่ในระดับที่ต่ำมากคือน้อยกว่าร้อยละ ๐.๑ ของงบประมาณกระทรวงกลาโหม ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจะมีงบประมาณในส่วนนี้อยู่ที่ประมาณร้อยละ ๒ หรือมากกว่า เช่น ประเทศสิงคโปร์ได้รับงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาทางทหารประมาณร้อยละ ๔.๐ ซึ่งสิ่งนี้เป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

ในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยในปัจจุบันยังอยู่ในระยะเริ่มต้น อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่เป็นโอกาสและมีศักยภาพที่จะสร้างและพัฒนาให้ตอบสนองตรงตามความต้องการด้านยุทธโปกรณ์ของกองทัพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งหลายประเทศในโลก รวมถึงประเทศในอาเซียน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ก็ได้พัฒนาอุตสาหกรรมด้านนี้อย่างจริงจัง เพราะนอกจากจะนำรายได้เข้าสู่ประเทศและสร้างงานให้แก่ประชาชนเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่นแล้วยังเป็นการสร้างความมั่นคงในด้านการทหารของชาติอีกด้วย

ความสำคัญและความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยปกติแล้วปัญหาการไม่สามารถไปด้วยกันได้ระหว่างการพัฒนาความมั่นคงกับเศรษฐกิจและสังคมจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงมากในประเทศที่ต้องพึ่งพาการจัดหายุทธโปกรณ์จากต่างประเทศอย่างเช่นประเทศไทย เนื่องจากไม่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของตนเอง ดังนั้น ประเทศต่างๆ ที่พัฒนาแล้วจะมองเห็นแนวทางในการที่จะออกจากภาวะจนมุมดังกล่าวในวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น การดำเนินนโยบายในลักษณะการสร้างกองทัพเพื่อความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเอง และการสร้างและส่งเสริมการผลิตอาวุธยุทธโปกรณ์และจำหน่ายให้แก่ต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้นอกจากจะได้หลักประกัน

ความมั่นคงที่ไม่ต้องไปพึ่งพาผู้อื่นแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในประเทศ พัฒนาระบบเศรษฐกิจและนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในประเทศ และถ้าสามารถพัฒนา อุตสาหกรรมป้องกันประเทศจนถึงขั้นส่งออกไปสู่ประเทศอื่นๆ ได้ด้วย ก็ยิ่งจะทำให้ภาคเศรษฐกิจและ สังคมดีขึ้นไปด้วย ดังนั้นการมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจะเป็นกลไกในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดตัวคูณทางเศรษฐศาสตร์หรือที่เรียกว่า Economic Multiplier ในขณะที่เพิ่มความมั่นคง ให้แก่ประเทศด้วย อย่างไรก็ตามการที่จะสร้างวงรอบการสร้างและพัฒนาความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเอง (Self – reliance) จำเป็นต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วนภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่ชัดเจน และต่อเนื่องที่ต้องอาศัยการลงทุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ พัฒนาโครงสร้างการผลิต และการตลาดซึ่งต้องใช้งบประมาณที่สูงและใช้ระยะเวลาในการพัฒนาที่ยาวนาน ในระยะเริ่มแรก จะต้องเป็นการลงทุนเริ่มต้นจากภาครัฐเท่านั้นถึงจะทำให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศสร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจและสามารถทำให้เกิดความมั่นคงที่พึ่งพาตนเองได้ ในขณะที่ปัจจุบันอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศของไทยประสบปัญหาต่างๆ อาทิ

๑. การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและกองทัพ

๒. ไม่มีกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมด้านนี้อย่างแท้จริง เช่น ขาดสิทธิ ประโยชน์ทางด้านภาษีหรือการส่งเสริมการลงทุนเนื่องจากการจัดหาอาวุธจากต่างประเทศโดยตรง ซึ่งทำให้รัฐจะทำการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรต่างๆ ให้ แต่การจัดหาวัตถุดิบเพื่อการวิจัย พัฒนา หรือจัดหาสินค้าทุนของผู้ประกอบการไทย รัฐจะเก็บภาษีและอากรต่างๆ เต็มที่ ทำให้ภาคอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศของไทยมีต้นทุนสูง

๓. รัฐยังไม่เห็นขีดความสามารถของกระทรวงกลาโหมว่าควรดำเนินการได้ทั้งด้านการ ป้องกันประเทศ และด้านการหารายได้เชิงพาณิชย์ ดังที่หลายประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศ ในกลุ่มอาเซียนที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ก้าวหน้าต่างใช้กระทรวงกลาโหมเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความมั่นคงทั้งความมั่นคงทางทหารและความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศให้ก้าวหน้ามานานหลายสิบปีแล้ว

๔. ภาคเอกชนของไทยยังขาดการสนับสนุนที่จริงจังจากกองทัพ โดยกองทัพเลือก ที่จะจัดหาจากต่างประเทศแทนที่จะจัดหาจากในประเทศทั้งที่ยุทธโศปกรณ์บางชนิดนั้นประเทศไทย มีขีดความสามารถในการผลิตเองได้ รวมถึงขาดการสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เช่น ในการจัดหาอาวุธในจำนวนที่มากพอ นั้น กองทัพในต่างประเทศมักจะใช้สิทธิบัตรมาผลิตในประเทศ แต่กองทัพไทยกลับใช้วิธีซื้ออาวุธสำเร็จรูปจากต่างประเทศเป็นส่วนมาก หรือได้รับเทคโนโลยีมาพร้อม กับการจัดซื้อ แต่ไม่ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด จึงเป็นผลให้ภาคอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศของไทยขาดประสบการณ์ ขาดเทคโนโลยี ขาดการพัฒนาและสุดท้ายคือขาดทุน จนต้องเลิกกิจการไปในที่สุด ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศกลับมีการพัฒนา อุตสาหกรรมด้านนี้อย่างจริงจัง ซึ่งอาเซียนมีกรอบความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ของกลุ่มอาเซียน (ASEAN Defense Industry Collaboration : ADIC) ที่ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ ๕ (5th ASEAN Defense Ministers' Meeting : ADMM) ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษา (Consultative Group) ทำหน้าที่ประสานงานดำเนินการให้มีผลในทางปฏิบัติ ตลอดจนกำกับดูแล

โครงการตามที่ได้ตกลงกันภายใต้ ADIC โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกให้มีความพร้อมที่จะเผชิญภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ โดยกรอบความร่วมมือนี้จะช่วยนำไปสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ และพัฒนาศักยภาพด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่มสมาชิกให้มีความแข็งแกร่ง สามารถลดการพึ่งพาจากภายนอกได้ ซึ่งอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของประเทศอื่นๆ ในอาเซียนนั้นมีประเทศสิงคโปร์ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซีย ที่มีการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่สามารถผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์หลายประเภทได้ อาทิ ผลิตปืนพก ปืนเล็กยาว ปืนกลเบา เครื่องยิงลูกระเบิด ปืนใหญ่สนาม ขนาด ๑๐๕ มิลลิเมตร รถลำเลียงพลล้อยางเร็วตรวจการณ์ เครื่องบินลำเลียงเฮลิคอปเตอร์ ระเบิดชนิดต่าง ๆ ตลอดจนเครื่องบินสอดแนมไร้คนขับ ทั้งนี้ มาเลเซียได้ประกาศการพัฒนาอุตสาหกรรมทางทหาร อุตสาหกรรมต่อเรือ และอุตสาหกรรมอากาศยานให้ก้าวหน้าขึ้นไปสู่ระดับโลกด้วยการดึงดูดบริษัทชั้นนำของโลกให้เข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่กำลังจัดสร้าง พัฒนาอุตสาหกรรมต่อเรือให้แข่งขันได้ในระดับโลก รวมไปถึงการจัดตั้งหน่วยงานขายอาวุธของรัฐบาลที่จะช่วยนำบริษัทของมาเลเซียออกไปสู่ตลาดโลก สำหรับสิงคโปร์ได้รับงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาทางทหารจำนวนมาก ทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศระดับ Second Tier นอกจากนี้ ทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์ยังได้ลงนามเพื่อขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศกับรัฐบาลอินเดียเมื่อปลายปี ๒๕๕๘ (ส่วนอาเซียน สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๖๑ : ๑)

จากปัญหาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยยังมีขนาดเล็ก มีขีดความสามารถเฉพาะในการสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์บางประเภทสนับสนุนให้แก่กองทัพและการซ่อมบำรุง โดยที่ยังมีกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ แต่ปัจจุบันรัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญและโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเห็นได้จากการกำหนดนโยบาย Thailand 4.0 เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงโดยกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่มีรายได้สูงด้วยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งต้องมีการพัฒนาวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยได้เพิ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ ๑๑ หรือ NEW S – CURVE 11 ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงด้านการทหาร ลดการนำเข้าอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมถึงสามารถซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ ทำให้ประหยัดงบประมาณและลดการพึ่งพาต่างประเทศ รวมทั้งในระยะยาวประเทศจะได้ประโยชน์จากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทั้งจากการส่งออกและการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเทคโนโลยีการป้องกันประเทศแทบทุกด้านมีลักษณะเป็นเทคโนโลยีสองทางคือผลิตสำหรับใช้ทั้งในทางทหารและทางพลเรือนหรือการพาณิชย์ได้ด้วย

แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

BRI มีความสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และโครงการ EEC ซึ่ง BRI ในส่วนของเส้นทางบกจากจีนเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อออกสู่มหาสมุทรอินเดียนั้นจะมีไทยเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาค จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อริเริ่มดังกล่าวน่าจะสร้างโอกาสที่ดีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแก่ไทยในอนาคตในเรื่องต่างๆ อาทิ การทหารหรือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศกับจีน และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้กับไทยมากขึ้น การที่ไทยจะใช้ประโยชน์จากข้อริเริ่ม BRI ในการขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่จัดหาจากจีนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งหากในอนาคตไทยสามารถผลิตและจำหน่ายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ก็อาจจะใช้เส้นทาง BRI ในการขนส่งสินค้าให้กับประเทศลูกค้าได้สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การขยายผลจากข้อริเริ่ม BRI อาจเป็นในรูปแบบของการลงทุน หรือร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศระหว่างไทยและจีน หรือไทยกับประเทศต่างๆ ในเส้นทาง เช่น ไทยกับอินเดีย และไทยกับอิสราเอลก็ได้ โดยทั้งสองประเทศนี้ล้วนมีการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ก้าวหน้าอย่างน่าสนใจยิ่ง

นอกจากนี้ข้อริเริ่ม BRI ยังอาจสร้างโอกาสแก่ไทยโดยไทยอาจกลายเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของจีนซึ่งจะช่วยเพิ่มการจ้างงานในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้มากขึ้น รวมทั้งการที่หลายประเทศอาจจะกลัวตลกร้ายจึงล้วนอยากเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของข้อริเริ่ม BRI ที่หากไทยประชาสัมพันธ์ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในพื้นที่ EEC อย่างมีประสิทธิภาพก็จะเป็นการดึงดูดนักลงทุนจากทั่วโลก รวมถึงนักลงทุนประเทศนอกเส้นทาง BRI ให้มาร่วมลงทุนในประเทศไทยได้อย่างมาก ซึ่งไทยควรคัดเลือกประเทศที่มีศักยภาพสูงด้านการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์และพร้อมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ไทยด้วย อย่างไรก็ตามการแสวงประโยชน์จาก BRI อาจทำให้ไทยถูกมองว่ามีความโน้มเอียงไปทางจีน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่น และ BRI อาจทำให้ไทยถูกครอบงำโดยนักลงทุนจากจีน เพราะความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจีนทำให้ไทยอาจจะต้องรับแนวทางการพัฒนาแบบจีนเข้ามาอย่างเต็มตัว อีกทั้งการรุกคืบของข้อริเริ่มดังกล่าวก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเป็นการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนไปยังภูมิภาคต่างๆ แม้จีนจะแสดงท่าทีมุ่งเน้นในเชิงเศรษฐกิจเป็นสำคัญ หากแต่การลงทุนจนกระทั่งระบบโลจิสติกส์จนขยายใหญ่ก็ชวนให้นึกถึงมิติด้านความมั่นคงได้เช่นกัน โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยเองกลายเป็นเส้นทางผ่านของระบบโลจิสติกส์ที่อาจจะต้องเฝ้าระวังกรณีวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาเส้นทางเช่นกัน

จากการวิเคราะห์โอกาสและข้อกังวลใจทำให้เห็นว่าโอกาสที่ประเทศไทยจะได้รับนั้นมีจำนวนมาก จึงควรแสวงหาแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI ได้แก่

๑. รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อให้ภาคเอกชนมีความมั่นใจในการดำเนินงาน โดยการกำหนดนโยบาย มาตรการ สนับสนุนงบประมาณ รวมทั้งดำเนินการด้านการตลาดในการส่งเสริมสินค้าให้มีมาตรฐานสากลและส่งออกสู่

ตลาดสากล โดยเฉพาะรายประเทศบนเส้นทาง BRI นอกจากนี้รัฐบาลต้องออกกฎหมายให้กองทัพใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ผลิตได้เอง หรือบัญญัติกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตอาวุธในประเทศ

๒. รัฐบาลควรมีนโยบายให้ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมป้องกันประเทศพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของตนโดยให้ความสำคัญสูงสุดต่อการวิจัยและพัฒนาให้ได้มาตรฐานเพื่อให้ตนเองเป็นเจ้าของเทคโนโลยี นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานและให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนการซ่อมบำรุงหลังจากทำการขายยุทธโศปกรณ์ไปแล้ว

๓. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนว่าจะมุ่งเน้นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เป็นของไทยในด้านใด และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในเบื้องต้น โดยพิจารณาจากความต้องการและแนวโน้มเทคโนโลยีของกองทัพและตลาดต่างประเทศ รวมถึงพื้นฐาน ตลอดจนศักยภาพของอุตสาหกรรมและนักวิจัยของไทย ซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ เช่น อุตสาหกรรมการต่อเรือ อุตสาหกรรมจรวด อุตสาหกรรมยานยนต์รบ อุตสาหกรรมเครื่องมือสื่อสาร อุตสาหกรรมอาวุธปืนและกระสุน เป็นต้น

๔. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนให้กระทรวงกลาโหมเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทั้งความมั่นคงทางทหารและความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ก้าวหน้า เป็นอุตสาหกรรมสร้างรายได้แก่รัฐและลดการพึ่งพา ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนทั่วไปสนับสนุนนโยบาย และภาคเอกชนสนใจเข้าร่วมลงทุน รวมทั้งกำหนดช่วงเวลาของการพัฒนาและการลงทุนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ห้วงๆ ละ ๑๐ ปี เช่น ระยะเวลา ๑๐ ปีแรก เป็นการพัฒนาร่วมทุนผลิตใช้ในประเทศ ระยะเวลา ๑๐ ปีที่สอง เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก และระยะเวลา ๑๐ ปีที่สาม ควรเป็นเลิศในการผลิตสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่ง

๕. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมไปถึงการผลิต ซ่อมและสร้าง และควรพิจารณาจัดตั้งโรงงานซ่อมสร้างยุทธโศปกรณ์ทางทหารในประเทศไทย โดยมีขีดความสามารถในการซ่อมบำรุง และดำเนินงานในลักษณะการถ่ายทอดเทคโนโลยี สำหรับแนวทางในการร่วมลงทุนในขั้นต้นควรจะเป็นการร่วมลงทุนในลักษณะได้รับสิทธิ์ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในกิจการประเภทอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อเป็นจุดเริ่มของการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศร่วมกันในอนาคตต่อไป

๖. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายและแผนในด้านทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับนโยบายที่ต้องมีความหลักแหลมในการต่อรองกับประเทศต่างๆ สามารถต่อรองกับประเทศต่างๆ ในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ชาญฉลาดให้แต่ละประเทศสนใจไทยในฐานะหุ้นส่วนของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยอาจใช้ไทยเป็นฐานการผลิต และให้ถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม หรือเป็นผู้ผลิตในอนาคตเมื่อไทยพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแล้ว นอกจากนี้ควรกำหนดนโยบายและแผนในด้านทรัพยากรมนุษย์ในระดับปฏิบัติที่ต้องพัฒนาด้านการศึกษาและพัฒนาทักษะเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

๗. รัฐบาลควรดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้สนใจเข้ามาลงทุน ได้แก่

๗.๑ สถาบันวิจัย ซึ่งควรมีบุคลากรไทยที่มีศักยภาพ มีความรู้และทักษะในการเรียนรู้เทคโนโลยีต่างประเทศ และพร้อมที่จะรับองค์ความรู้เพิ่มเติม สำหรับทำหน้าที่รับความต้องการ

จากเหล่าทัพหรือภาคเอกชนมาวิจัยเพื่อสร้างต้นแบบ และดำเนินการทดสอบทดลองอาวุธยุทโธปกรณ์ของไทยเองให้ได้มาตรฐานสากลโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองทางคือใช้ได้สำหรับกองทัพและพลเรือนหรือที่เรียกว่า Dual Use Technology นอกจากนี้สถาบันวิจัย ยังควรทำหน้าที่ในการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรและสร้างเครือข่ายเพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศในการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มาพร้อมกับการจัดหายุทโธปกรณ์ที่มีมูลค่าสูงและแจกจ่ายเทคโนโลยีที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้จ่ายงบประมาณกับต่างประเทศ

๗.๒ โรงงานผลิต ควรเป็นโรงงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตงานตามต้นแบบของสถาบันวิจัยได้อย่างมีมาตรฐาน ทั้งนี้ ควรมีหลายโรงงานผลิตทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ EEC รวมทั้งโรงงานของประเทศที่มีศักยภาพแต่ไม่ได้อยู่ในเส้นทาง BRI แต่อยากเข้าร่วมขบวน โดยภาครัฐควรสนับสนุนการสร้างกลไก และปรับแก้ไขข้อขัดข้องในกฎระเบียบต่างๆ ด้านการวิจัยให้สามารถนำไปสู่ภาคการผลิต และจำหน่ายยุทโธปกรณ์ได้โปร่งใสและเป็นธรรม

๗.๓ สถาบันประสานงาน ควรดำเนินการในรูปคณะทำงานที่ประสานความต้องการระหว่างสถาบันวิจัย โรงงานผลิต และผู้ว่าจ้าง ได้แก่ เหล่าทัพ ในสินค้าเชิงความมั่นคง และภาคเอกชน ทั้งในและนอกประเทศในสินค้าเชิงความมั่นคงและสินค้าเชิงพาณิชย์ที่กักปิดความลับด้านเทคโนโลยีแล้ว รวมถึงลูกค้าทั้งในและนอกประเทศที่นอกเหนือจากผู้ว่าจ้างที่ต้องการใช้ผลผลิตทั้งในเชิงความมั่นคงและเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้รัฐบาลควรมีนโยบายให้สถาบันประสานงานทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักด้านการตลาดด้วย โดยแสวงหาประเทศลูกค้าด้วยการประเมินจากความต้องการอาวุธของประเทศต่างๆ เช่น ปัจจุบันในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้นประเทศที่มีความต้องการในการนำอาวุธเข้าสูงสุด คือ มาเลเซีย เป็นต้น นอกจากนี้ควรสร้างความร่วมมือกับประเทศในอาเซียนเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยให้ประเทศต่างๆ ในอาเซียนเป็นต้นแบบ ทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านการสร้างความมั่นคงให้กับกองทัพซึ่งเป็นแนวทางที่ทุกประเทศกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับในข้อกังวลใจที่ไทยควรตระหนักและกำหนดนโยบายมีดังนี้

๑. การแสวงประโยชน์จาก BRI อาจทำให้ไทยถูกมองว่ามีความโน้มเอียงไปทางจีน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่นนั้น รัฐบาลจึงควรมีนโยบายชัดเจนในการรักษาดุลยภาพระหว่างมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐฯ ที่ไทยมีความสัมพันธ์ด้วยมาอย่างยาวนาน และยังมีสถานะเป็น Non – NATO Major Ally ของสหรัฐฯ อีกด้วย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีดุลอำนาจ ไทยจึงควรดำเนินนโยบาย ได้แก่

๑.๑ รัฐบาลควรมีนโยบายชูประเด็นการประชาสัมพันธ์ถึงการเข้าร่วมขบวนใน BRI เพื่อการพึ่งพาอาศัยกันตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยเฉพาะในเชิงพาณิชย์ที่ข้อริเริ่มดังกล่าวส่งผลให้ระบบโลจิสติกส์สามารถลดต้นทุนการค้าและร่นระยะเวลาในการขนส่งได้มาก อันเป็นประโยชน์แก่ประเทศรายเส้นทางรวมทั้งประเทศไทย นอกจากนี้ควรนำประเด็น Soft Power เช่น การมีชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยจำนวนมากมาใช้เป็นประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ถึงความมีผลต่อการเลือกพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศของจีน

๑.๒ รัฐบาลควรมีนโยบายถ่วงดุลอำนาจโดยการรับนักลงทุนญี่ปุ่นซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ เข้ามาในส่วนของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศด้วย เนื่องจากที่ผ่านมาญี่ปุ่นได้แสดงท่าทีให้เห็นอย่างชัดเจนว่าต้องการเข้ามาแข่งกับจีนโดยการลงทุนในเส้นทางทวาย หรือ Southern Economic Corridor ด้วยความต้องการเข้าไปพัฒนาทวายให้เป็นท่าเรือน้ำลึก นิคมอุตสาหกรรม สร้างถนน สร้างทางรถไฟจากทวายเข้ามาประเทศไทยทางกาญจนบุรีมุ่งสู่กรุงเทพฯ ไปยังมาบตาพุด และจะสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพ – เชียงใหม่ อีกด้วย ซึ่งความสนใจดังกล่าวไทยควรขยายผลด้วยการดึงดูดนักลงทุนญี่ปุ่นให้เข้ามาในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศด้วย ทั้งนี้ นอกจากญี่ปุ่นแล้วไทยควรแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต่างๆ เพิ่มทั้งประเทศในและนอกเส้นทาง BRI เช่น อินเดีย อิสราเอล หรือแม้แต่เกาหลีใต้และออสเตรเลีย โดยควรดำเนินนโยบายแบบใช้อาเซียนให้เป็นประโยชน์ เพราะอาเซียนนั้นเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองให้กับไทยต่อประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ได้ ซึ่งน่าจะช่วยให้ไทยสามารถอยู่ในภาวะรักษาดุลอำนาจได้

๒. BRI อาจทำให้ไทยถูกรอบงำโดยนักลงทุนจากจีนเพราะความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจีนทำให้ไทยอาจจะต้องรับแนวทางการพัฒนาแบบจีนเข้ามาอย่างเต็มตัว ในเรื่องนี้รัฐบาลควรตระหนักว่าเมื่อ BRI ยังไม่มีสถาบันใดของจีนทำหน้าที่เจ้าภาพหลักอย่างเป็นทางการ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการตกลงตัดสินใจของฝ่ายจีนด้วยต่อกรณีนี้ รัฐบาลจึงควรกระจายการพึ่งพาทางเทคโนโลยีไปยังประเทศอื่นที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแล้ว เช่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย เป็นต้น แต่สามารถใช้ BRI ให้เป็นประโยชน์ในเรื่องเส้นทางขนส่งได้ นอกจากนี้ไทยควรศึกษาการดำเนินนโยบายของประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนว่ามีการเตรียมการอย่างไรเพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่รอบคอบรอบด้านของไทย

๓. การที่ไทยเป็นประเทศศูนย์กลางลงไปสู่อาเซียนและมหาสมุทรอินเดียใน BRI อาจจะไม่ได้ทั้งข้อดีและข้อเสีย หากมองในด้านมิติความมั่นคงรัฐบาลไทยควรตระหนักในด้านนี้ โดยการมีนโยบายที่จริงจังในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อป้องกันภัย ทั้งในกรณีวิกฤตอันเกิดจากการก่อความไม่สงบ และกรณีที่มีมหาอำนาจอื่นแสดงท่าทีไม่พอใจและต้องการปิดล้อมจีน ซึ่งที่ผ่านมาจะดำเนินการปิดล้อมทางทะเล แต่หากระบบเครือข่าย BRI สำเร็จเสร็จในอนาคตก็อาจจะมีความเป็นไปได้ที่ประเทศมหาอำนาจอื่นเปลี่ยนวิธีการปิดล้อมจีนมามุ่งเน้นที่ระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ระบบนี้แทน ซึ่งไทยต้องเตรียมพร้อมรับในส่วนของความมั่นคงไว้ด้วย

สรุป

ในบทนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วพบ BRI กับนโยบายที่สอดคล้องกันซึ่งนำไปสู่การเสนอแนวทางการดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ที่มีทั้งแนวทางการดำเนินนโยบายสำหรับกรณีโอกาสที่เกิดจาก BRI และแนวทางในการดำเนินนโยบายสำหรับกรณีข้อกังวลใจที่เกิดจาก BRI ซึ่งการวิเคราะห์ในมุมมองของผู้วิจัยนี้ น่าจะให้ประโยชน์และทำให้แนวทางการดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI มีความเหมาะสมละเอียด รอบด้าน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมทั้งกำหนดมาตรการ มีการสนับสนุนในทุกด้านโดยเฉพาะด้านงบประมาณ ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งดำเนินการด้านการตลาด และบัญญัติกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตอาวุธในประเทศ ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เป็นของคนไทยและ/หรือร่วมทุนกับประเทศที่อยู่ในเส้นทาง BRI และให้กระทรวงกลาโหมเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคง ทั้งความมั่นคงทางทหารและความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ก้าวหน้า เป็นอุตสาหกรรมสร้างรายได้แก่รัฐ และลดการพึ่งพา ทั้งนี้ ควรกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้รวมไปถึงการผลิต ซ่อม และสร้าง และควรพิจารณาจัดตั้งโรงงานซ่อมสร้างยุทโธปกรณ์ทางทหารในประเทศไทยโดยให้มีขีดความสามารถในการซ่อมบำรุง และดำเนินงานในลักษณะการถ่ายทอดเทคโนโลยี สำหรับแนวทางในการร่วมลงทุนในขั้นต้นควรจะเป็นการร่วมลงทุนในลักษณะได้รับสิทธิ์ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในกิจการประเภทอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อเป็นจุดเริ่มของพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศร่วมกันในอนาคตต่อไป

๒. รัฐบาลควรดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้สนใจเข้ามาลงทุน ได้แก่ สถาบันวิจัย ซึ่งควรมีบุคลากรไทยที่มีศักยภาพ เพื่อสามารถวิจัยสร้างต้นแบบได้ตามความต้องการของลูกค้าและสามารถเป็นเจ้าของเทคโนโลยีของตนเอง รวมทั้งทำหน้าที่ทดสอบอาวุธยุทโธปกรณ์ของตนให้ได้มาตรฐานสากลโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองทางคือใช้ได้สำหรับกองทัพและพลเรือนหรือที่เรียกว่า Dual Use Technology และโรงงานผลิตควรเป็นโรงงานที่มีประสิทธิภาพสามารถผลิตงานตามต้นแบบของสถาบันวิจัยได้อย่างมีมาตรฐาน รวมทั้งสถาบันประสานงานควรดำเนินการในรูปคณะทำงานที่ประสานความต้องการระหว่างสถาบันวิจัย โรงงานผลิต และผู้ว่าจ้าง ตลอดจนทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักด้านการตลาดด้วย โดยแสวงหาประเทศลูกค้าด้วยการประเมินจากความต้องการอาวุธของประเทศต่างๆ ทั้งนี้ ควรบัญญัติกฎหมายที่จะส่งเสริม ควบคุม และสามารถตรวจสอบการทำงานของสถาบันประสานงานไว้อย่างชัดเจนด้วย

๓. รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการรักษาดุลยภาพระหว่างมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐฯ ที่ไทยมีความสัมพันธ์ด้วยมาอย่างยาวนาน และยังมีสถานะเป็น Non - NATO Major Ally ของสหรัฐฯ โดยชูประเด็นประชาสัมพันธ์ถึงการเข้าร่วมขบวนใน BRI เพื่อใช้เส้นทางในการลดต้นทุนการค้าและร่นระยะเวลาในการขนส่ง ซึ่งชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยจำนวนมากมีส่วนสำคัญในการเลือกพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศของจีน นอกจากนี้ควรระมัดระวังการถูกครอบงำจากจีนโดยการรับนักลงทุนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย อินเดีย เป็นต้น โดยควรดำเนินนโยบายแบบใช้อาเซียนให้เป็นประโยชน์ เพราะอาเซียนสามารถเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองให้กับไทยต่อประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ได้ ซึ่งน่าจะช่วยให้ไทยสามารถอยู่ในภาวะรักษาดุลอำนาจได้

๔. รัฐบาลควรตระหนักถึงประโยชน์ที่ไทยเป็นประเทศศูนย์กลางลงไปสู่อาเซียนและมหาสมุทรอินเดียใน BRI ในแง่ที่เป็นระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ซึ่งไทยสามารถแสวงความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากจีนและประเทศรายทางได้ ในขณะเดียวกันก็ควรคำนึงถึงมิติความมั่นคง โดยการมีนโยบายที่จริงจังในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อป้องปราม

ทั้งในกรณีวิกฤตอันเกิดจากการก่อความไม่สงบ และกรณีที่มีมหาอำนาจอื่นแสดงท่าทีไม่พอใจและต้องการปิดล้อมจีน ซึ่งที่ผ่านมาจะดำเนินการปิดล้อมทางทะเล แต่หากระบบเครือข่าย BRI สำเร็จเสร็จสิ้นในอนาคตก็อาจจะมีความเป็นไปได้ที่ประเทศมหาอำนาจอื่นเปลี่ยนวิธีในการปิดล้อมจีนมา มุ่งเน้นที่ระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ระบบนี้แทน ซึ่งไทยต้องเตรียมพร้อมรับในส่วนของความมั่นคงไว้ด้วย

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (๑) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบที่มีต่อไทย (๒) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย และ (๓) เพื่อเสนอแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนที่เหมาะสม โดยดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษเอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความสรุปผลการประชุมสัมมนา และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ไทย – จีน จากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากกิจกรรมการฟังบรรยายต่างๆ ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ และภาควิชาการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อค้นพบการวิจัย และ อภิปรายผล พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ดังนี้

สรุป

๑. ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบที่มีต่อไทย

BRI ถือเป็นกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพหุภาคีของจีน อันประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่ Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางบก) และ Maritime Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางทะเล) ที่รู้จักกันดีในชื่อ “21st Century Maritime Silk Road” หรือเส้นทางสายไหมด้านเศรษฐกิจทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งนี้ การเชื่อมโยงทางบกแบ่งออกเป็น ๓ แถบ ได้แก่ ๑) จากจีน ไปสู่เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป ๒) จากจีน เข้าเอเชียกลาง เอเชียตะวันออก เพื่อไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ๓) จากจีนเข้าสู่เอเชียอาคเนย์ เอเชียใต้ ออกสู่มหาสมุทรอินเดีย โดยเส้นทางที่ลงมาด้านใต้จะมีจุดเชื่อมต่อที่ไทย นอกจากนี้ ยังมีการฟื้นเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการพัฒนาต่อจากเส้นทางเดิมหลายร้อยปีก่อน โดยออกจากทางตะวันออกของจีนลงทางทะเลจีนใต้ สู่มหาสมุทรอินเดีย ไปยังยุโรป จึงทำให้มีประเทศที่อยู่บนเส้นทาง BRI จำนวน ๖๕ ประเทศ ประกอบด้วย อาเซียน ๑๐ ประเทศมองโกเลีย ๑ ประเทศ เอเชียตะวันออก ๑๘ ประเทศ เอเชียใต้ ๘ ประเทศ เอเชียกลาง ๕ ประเทศ ยุโรป ๗ ประเทศ ตะวันออกกลาง ๑๐ ประเทศ และอีก ๖ ประเทศในทวีปแอฟริกา ซึ่งเมื่อรวมกับประเทศจีนผู้ริเริ่ม เป็น ๖๖ ประเทศ

BRI คือเส้นทางที่ทำให้ภูมิภาคเอเชียสามารถเชื่อมต่อกับภูมิภาคอื่นๆ ของโลกได้ โดยเส้นทางสายไหมทางทะเลน่าจะส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประเทศในอาเซียน และจีนก็หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้ประโยชน์จากเส้นทางคมนาคมเส้นนี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างจีนและอาเซียนภายใต้ ๔ แนวคิดสำคัญ ได้แก่ แนวคิดที่หนึ่ง คือ การสนับสนุนระบบเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคซึ่งปัญหาของระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการคมนาคมถือเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือภายในอาเซียนเอง และระหว่างอาเซียนกับจีน ดังนั้นในฐานะที่จีนมีความพร้อมมากกว่าทั้งทางด้านการเงินและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียน จึงมีแนวคิดที่จะผลักดันการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวนี้ สำหรับแนวคิดที่สอง คือ การส่งเสริมและพัฒนาทุนระหว่างอาเซียนและจีน ทั้งนี้ อาเซียนต้องการเงินลงทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ต่ำกว่า ๖ แสนล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณกว่า ๒๐ ล้านล้านบาท ซึ่งจีนตระหนักดีถึงความต้องการในส่วนนี้จึงได้จัดตั้งธนาคาร AIIB ขึ้นสำหรับปล่อยเงินกู้ให้กับประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน ในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำไปลงทุนก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเนื่องจากจีนต้องการส่งเสริมให้เกิดการใช้สกุลเงินหยวนในอาเซียนและผลักดันให้หยวนเป็นอีกหนึ่งสกุลเงินหลักในเวทีการค้าโลก ในส่วนของแนวคิดที่สาม คือ การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจโดยเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีนนั้น จัดได้ว่าเป็นเขตการค้าเสรีที่มีมูลค่าสูงที่สุดในโลกและสำหรับแนวคิดที่สี่ คือ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนและจีนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของ BRI ด้วยการกระทำผ่านการศึกษาและการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทั้งนี้ จากแนวคิดต่างๆ ดังกล่าวของ BRI ทำให้ประเมินได้ว่าจีนให้ความสำคัญกับอาเซียนซึ่งมีไทยเป็นประเทศศูนย์กลาง ส่งผลให้ไทยน่าจะได้รับผลประโยชน์จากข้อริเริ่มดังกล่าวในหลายด้าน อาทิ ไทยเป็นประเทศศูนย์กลางอาเซียนที่มีความได้เปรียบในเรื่องของระบบเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่งระหว่างอาเซียนกับจีนรวมถึงภูมิภาคอื่นๆ และไทยไม่มีข้อพิพาทกับจีนตลอดจน การผลักดันให้สกุลเงินหยวนเป็นอีกหนึ่งเงินสกุลหลักในเวทีการค้าระหว่างประเทศผ่านข้อริเริ่ม BRI ก็อาจจะส่งผลบวกต่อไทยในแง่ของความหลากหลายในตลาดเงินระหว่างประเทศซึ่งถือเป็นการลดต้นทุนและกระจายความเสี่ยงในตลาดเงิน และสำหรับด้านสังคม วัฒนธรรมนั้น ไทยและจีนถือได้ว่ามีความเกี่ยวโยงด้านเชื้อสายและวัฒนธรรมที่มีความผูกพันอันดีต่อกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งน่าจะส่งผลบวกต่อไทยในด้านอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลเรื่อง BRI ที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าไทยควรแสวงหาประโยชน์จากความได้เปรียบทางกายภาพที่เป็นศูนย์กลางของประเทศในอาเซียนในการสร้างความร่วมมือกับจีนและประเทศในแถบและเส้นทางในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจ อันจะส่งผลประโยชน์แก่ประเทศไทยต่อไป

๒. ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

ในปัจจุบันประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มชั้นที่ ๓ หรือ “Third Tier” ซึ่งมีความสามารถที่จะผลิตยุทโธปกรณ์ได้เพียงบางส่วน โดยมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในสังกัดกระทรวงกลาโหม ๔๘ โรงงาน ได้แก่ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ๗ โรงงาน กองบัญชาการกองทัพไทย ๑ โรงงาน กองทัพบก ๒๑ โรงงาน กองทัพเรือ ๗ โรงงาน กองทัพอากาศ ๑๒ โรงงาน

และนอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในภาคเอกชนอีกประมาณ ๖๐ บริษัท ซึ่งส่วนมากเป็นบริษัทที่รับซ่อมแซมปรับปรุง หรือผลิตยุทโธปกรณ์ทางทหาร เช่น วัตถุระเบิด เชื้อปะทุ กระสุนปืน รอยนต์นั่งกันกระสุน ยานพาหนะช่วยรบ เสื้อเกราะป้องกันกระสุน แอมโมเนียมไนเตรต ไนโตรเซลลูโลส รวมถึงอุตสาหกรรมต่อและซ่อมเรือ ซึ่งบริษัทเหล่านี้ส่วนมากยังไม่มีขีดความสามารถสูงพอที่จะส่งออกสินค้าหรือแข่งขันในตลาดสากลได้ อย่างไรก็ตามปัจจัยที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งของการสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศคือไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ อันเปรียบเสมือนองค์ความรู้ที่จะใช้เป็นจุดกำเนิดของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยในปัจจุบันยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ทั้งที่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่เป็นโอกาสและมีศักยภาพที่จะสร้างและพัฒนาให้ตอบสนองตรงตามความต้องการด้านยุทโธปกรณ์ของกองทัพ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศ ดังจะเห็นได้จากประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านนี้อย่างจริงจัง ให้มีความแข็งแกร่ง สามารถลดการพึ่งพาจากภายนอกได้ จนสิงคโปร์ซึ่งจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาทางทหารจำนวนมากได้กลายเป็นประเทศระดับ Second Tier

อาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยยังมีขนาดเล็ก มีขีดความสามารถเฉพาะในการสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์บางประเภทสนับสนุนให้แก่กองทัพและการซ่อมบำรุง โดยที่ยังมีกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ แต่ปัจจุบันรัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญและโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบาย Thailand 4.0 เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงโดยกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่มีรายได้สูงด้วยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งต้องมีการพัฒนาวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาแล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยได้เพิ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ ๑๑ หรือ NEW S – CURVE 11 ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงด้านการทหาร ลดการนำเข้าอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมถึงสามารถซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ ทำให้ประหยัดงบประมาณและลดการพึ่งพาต่างประเทศ รวมทั้งในระยะยาวประเทศจะได้ประโยชน์จากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทั้งจากการส่งออกและการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเทคโนโลยีการป้องกันประเทศแทบทุกด้านมีลักษณะเป็นเทคโนโลยีสองทางคือผลิตสำหรับใช้ทั้งในทางการทหารและทางพลเรือนหรือการพาณิชย์ได้ด้วย

๓. ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เหมาะสม

BRI มีความสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และโครงการ EEC ซึ่ง BRI ในส่วนของเส้นทางบกจากจีนเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อออกสู่มหาสมุทรอินเดียนั้นจะมีไทยเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาค จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อริเริ่มดังกล่าวน่าจะสร้างโอกาสที่ดีด้าน

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศแก่ไทยในอนาคตในเรื่องต่างๆ อาทิ การทหารหรือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศกับจีนและการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้กับไทยมากขึ้น การที่ไทยจะใช้ประโยชน์จากข้อริเริ่ม BRI ในการขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่จัดหาจากจีนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งหากในอนาคตไทยสามารถผลิตและจำหน่ายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ก็อาจจะใช้เส้นทาง BRI ในการขนส่งสินค้าให้กับประเทศลูกค้าได้สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การขยายผลจากข้อริเริ่ม BRI อาจเป็นในรูปแบบของการลงทุน หรือร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศระหว่างไทยและจีน หรือไทยกับประเทศต่างๆ ในเส้นทาง เช่น ไทยกับอินเดีย และไทยกับอิสราเอล โดยทั้งสองประเทศนี้ล้วนมีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ก้าวหน้าอย่างน่าสนใจยิ่ง

นอกจากนี้ข้อริเริ่ม BRI ยังอาจสร้างโอกาสแก่ไทยโดยไทยอาจกลายเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของจีนซึ่งจะช่วยเพิ่มการจ้างงานในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้มากขึ้น รวมทั้งการที่หลายประเทศอาจจะกลัวตลกร้ายจึงล้วนอยากเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของข้อริเริ่ม BRI ที่หากไทยประชาสัมพันธ์ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในพื้นที่ EEC อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นการดึงดูดนักลงทุนจากทั่วโลก รวมถึงนักลงทุนประเทศนอกเส้นทาง BRI ให้มาร่วมลงทุนในประเทศไทยได้อย่างมาก ซึ่งไทยควรคัดเลือกประเทศที่มีศักยภาพสูงด้านการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ และพร้อมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ไทยด้วย อย่างไรก็ตามการแสวงประโยชน์จาก BRI อาจทำให้ไทยถูกมองว่ามีความโน้มเอียงไปทางจีน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่น และ BRI อาจทำให้ไทยถูกครอบงำโดยนักลงทุนจากจีนเพราะความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจีนทำให้ไทยอาจจะต้องรับแนวทางการพัฒนาแบบจีนเข้ามาอย่างเต็มตัว อีกทั้งการรุกคืบของข้อริเริ่มดังกล่าวก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเป็นการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนไปยังภูมิภาคต่างๆ แม้จีนจะแสดงท่าทีมุ่งเน้นในเชิงเศรษฐกิจเป็นสำคัญ หากแต่การลงทุนระบบโลจิสติกส์จนขยายใหญ่ก็อาจมีผลกระทบต่อมิติด้านความมั่นคงได้เช่นกัน โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยเองจะกลายเป็นเส้นทางผ่านของระบบโลจิสติกส์ที่อาจจะต้องเฝ้าระวังกรณีวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาเส้นทางเช่นกัน

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน รัฐบาลของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดนโยบายที่สามารถนำมาสอดคล้องกับ BRI ได้ คือการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Thailand Eastern Economic Corridor : EEC) รวมทั้งยังได้กำหนดนโยบาย Thailand 4.0 และได้เพิ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ ๑๑ หรือ NEW S – CURVE 11 ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงด้านการทหาร ลดการนำเข้าอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมถึงสามารถซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ ทำให้ประหยัดงบประมาณ และลดการพึ่งพาต่างประเทศ รวมทั้งในระยะยาวประเทศจะได้ประโยชน์จากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทั้งจากการส่งออกและการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่านโยบายที่ทั้งจีนและไทยกำหนดขึ้นทั้ง BRI ของจีน การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของจีนและการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Thailand Eastern Economic Corridor : EEC) รวมทั้งนโยบาย Thailand 4.0 ที่เพิ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ ๑๑ หรือ NEW S – CURVE 11 นั้น มีความสอดคล้องและสอดรับกัน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสและข้อกังวลใจแล้ว ทำให้ได้แนวทางการดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) สรุปได้ดังนี้

๑) รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมทั้งกำหนดมาตรการ มีการสนับสนุนในทุกด้านโดยเฉพาะด้านงบประมาณ ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งดำเนินการด้านการตลาด และบัญญัติกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตอาวุธในประเทศ ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เป็นของคนไทยและ/หรือ ร่วมทุนกับประเทศที่อยู่ในเส้นทาง BRI และให้กระทรวงกลาโหมเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทั้งความมั่นคงทางทหารและความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ก้าวหน้า เป็นอุตสาหกรรมสร้างรายได้แก่รัฐ และลดการพึ่งพา ทั้งนี้ ควรกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้รวมไปถึงการผลิต ซ่อม และสร้าง และควรพิจารณาจัดตั้งโรงงานซ่อมสร้าง ยุทโธปกรณ์ทางทหารในประเทศไทย โดยมีขีดความสามารถในการซ่อมบำรุง และดำเนินงานในลักษณะการถ่ายทอดเทคโนโลยี สำหรับแนวทางในการร่วมลงทุนในขั้นต้นควรจะเป็นการร่วมลงทุนในลักษณะได้รับสิทธิ์ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในกิจการประเภทอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อเป็นจุดเริ่มของการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศร่วมกันในอนาคตต่อไป

๒) รัฐบาลควรดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้สนใจเข้ามาลงทุน ได้แก่ สถาบันวิจัย ซึ่งควรมีบุคลากรไทยที่มีศักยภาพ เพื่อให้สามารถวิจัยสร้างต้นแบบได้ตามความต้องการของลูกค้า และสามารถเป็นเจ้าของเทคโนโลยีของตนเอง รวมทั้งทำหน้าที่ทดสอบทดลองอาวุธยุทโธปกรณ์ของตนให้ได้มาตรฐานสากลโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองทางคือใช้ได้สำหรับกองทัพ และพลเรือนหรือที่เรียกว่า Dual Use Technology และโรงงานผลิตควรเป็นโรงงานที่มีประสิทธิภาพสามารถผลิตงานตามต้นแบบของสถาบันวิจัยได้อย่างมีมาตรฐาน รวมทั้งสถาบันประสานงานควรดำเนินการในรูปคณะทำงาน ที่ประสานความต้องการระหว่างสถาบันวิจัย โรงงานผลิต และผู้ว่าจ้าง ตลอดจนทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักด้านการตลาดด้วย โดยแสวงหาประเทศลูกค้าด้วยการประเมินจากความต้องการอาวุธของประเทศต่างๆ ทั้งนี้ ควรบัญญัติกฎหมายที่จะส่งเสริม ควบคุม และสามารถตรวจสอบการทำงานของสถาบันประสานงานไว้อย่างชัดเจนด้วย

๓) รัฐบาลควรมีนโยบายชัดเจนในการรักษาดุลยภาพระหว่างมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐฯ ที่ไทยมีความสัมพันธ์ด้วยมายาวนาน และยังมีสถานะเป็น Non – NATO Major Ally ของสหรัฐฯ โดยชูประเด็นประชาสัมพันธ์ถึงการเข้าร่วมขบวนใน BRI เพื่อใช้เส้นทางในการลดต้นทุนการค้าและร่นระยะเวลาในการขนส่ง ซึ่งชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยจำนวนมากมีส่วนสำคัญในการเลือกพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศของจีน นอกจากนี้ควรระมัดระวังการถูกครอบงำจากจีนโดยการรับนักลงทุนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย อินเดีย เป็นต้น โดยควรดำเนินนโยบายแบบใช้อาเซียนให้เป็นประโยชน์ เพราะอาเซียนนั้นเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองให้กับไทยต่อประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ได้ ซึ่งน่าจะช่วยให้ไทยสามารถอยู่ในภาวะรักษาดุลอำนาจได้

๔) รัฐบาลควรตระหนักถึงประโยชน์ที่ไทยเป็นประเทศศูนย์กลางลงไปสู่อาเซียน และมหาสมุทรอินเดียใน BRI ในแง่ที่เป็นระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ซึ่งไทยสามารถแสวงความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากจีนและประเทศรายทางได้ ในขณะเดียวกันก็ควรคำนึงถึงมิติความมั่นคง โดยการมีนโยบายที่จริงจังในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อป้องกันความเสี่ยงทั้งในกรณีวิกฤตอันเกิดจากการก่อความไม่สงบ และกรณีที่มีมหาอำนาจอื่นแสดงท่าทีไม่พอใจและต้องการปิดล้อมจีน ซึ่งที่ผ่านมาจะดำเนินการปิดล้อมทางทะเล แต่หากระบบเครือข่าย BRI สำเร็จเสร็จสิ้นในอนาคตก็อาจจะมีความเป็นไปได้ที่ประเทศมหาอำนาจอื่นเปลี่ยนวิธีในการปิดล้อมจีน มามุ่งเน้นที่ระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ระบบนี้แทน ซึ่งไทยต้องเตรียมพร้อมรับในส่วนของความมั่นคงไว้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

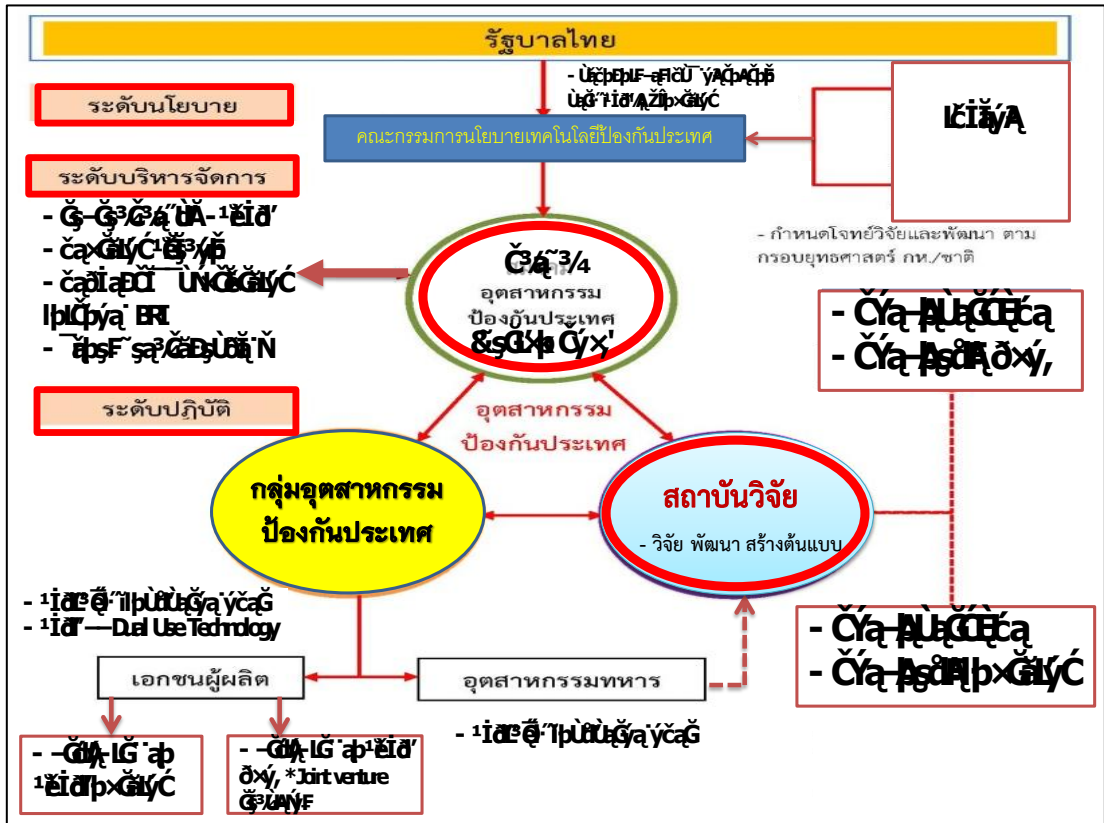
๑.๑ ข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ไทยควรมีการศึกษาและประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ของโครงการที่จะเข้ามาผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งผลดี ผลเสียของโครงการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อประกอบการตัดสินใจ และไทยควรมีการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของประเทศอื่นๆ ที่มีการนำโครงการต่างๆ ของข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนไปปฏิบัติทั้งผลกระทบในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมจิตวิทยา สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมทั้งควรศึกษาการดำเนินนโยบายของประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนว่ามีการเตรียมการอย่างไรเพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่รอบคอบรอบด้านของไทย

๑.๒ ข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ไทยควรมีการศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการป้องกันประเทศของประเทศต่างๆ ที่มีความก้าวหน้า เช่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย เป็นต้น เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทยต่อไป

๑.๓ ข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ รัฐบาลไทยควรมีแนวทางดำเนินนโยบายในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศกับประเทศต่างๆ อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ควรระมัดระวังประเด็นอ่อนไหวที่จีนถือเป็นผลประโยชน์หลักซึ่งไม่อาจต่อรองได้ เช่น เรื่องปัญหาอาณาเขตของจีนในทะเลจีนใต้ ไต้หวัน จีนเจียง และทิเบต เป็นต้น รวมทั้งกองทัพไทยควรเสริมสร้างความร่วมมือกับจีนอย่างต่อเนื่องโดยใช้ความร่วมมือที่มีอยู่ เช่น การที่เป็นประธานร่วมไทยและจีนในคณะทำงานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบ ADMM Plus ปี พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสัมพันธ์กับกองทัพจีนให้มีความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมทั้งควรพัฒนาความร่วมมือกันในด้านอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศและการต่อต้านการก่อการร้ายกับไทยให้มากขึ้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้จัดทำข้อเสนอแนะในส่วนสำคัญของการดำเนินนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง BRI ที่เป็นรูปธรรมโดยให้ชื่อว่า “โมเดลต้นแบบของความสำเร็จ” ซึ่งเป็นแบบจำลองในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI ในภาพรวมตามรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ ๕ - ๑ โมเดลต้นแบบของความสำเร็จ

“โมเดลต้นแบบของความสำเร็จ” นี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI มีองค์ประกอบ ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับการบริหารจัดการและประสานงาน และระดับปฏิบัติ ซึ่งแต่ละระดับประกอบด้วย หน่วยหรือคณะต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับนโยบาย มีรัฐบาลและคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีป้องกันประเทศซึ่งเป็นคณะกรรมการตาม ร่างพระราชบัญญัติเทคโนโลยีป้องกันประเทศ พ.ศ. ...เป็นผู้กำหนดนโยบาย มีหน้าที่ผลักดันให้เกิดอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ลดภาระ/อุปสรรคด้านภาษี สนับสนุนการสร้างกลไก และปรับแก้กฎระเบียบต่างๆ ด้านการวิจัยให้สามารถนำไปสู่ภาคการผลิต และจำหน่ายยุทธโธปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม ทั้งนี้ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเทคโนโลยีป้องกันประเทศ พ.ศ.ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการเมื่ออังคารที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๑ ตามที่กระทรวงกลาโหมเสนอ และอยู่ระหว่างเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

ระดับการบริหารจัดการและประสานงาน ผู้วิจัยเสนอให้จัดตั้ง สมาคมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ หรือ สทป. ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายจากหน่วยเหนือ และเป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างผู้เสนอความต้องการกับผู้วิจัยเพื่อสร้างต้นแบบอาวุธ ยุทธโศปกรณ์ใดๆ และประสานผู้ผลิต ตลอดไปจนถึง รวบรวมสมาชิกผู้ผลิต สรรหาประเทศผู้ร่วมลงทุน รวมทั้งตลาดสำหรับส่งออกผลผลิตส่วนเกิน และผลิตภัณฑ์แบบ Dual Use Technology หรือเทคโนโลยีสองทางที่ใช้ทั้งในเชิงความมั่นคงและในเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะตลาดในเส้นทาง BRI เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ของ BRI ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ควรบัญญัติกฎหมายที่จะส่งเสริม ควบคุม และสามารถตรวจสอบการทำงานของสมาคมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศนี้ไว้อย่างชัดเจนด้วย

ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย

๑) สถาบันวิจัย จะต้องพร้อมไปด้วยบุคลากรไทยที่มีศักยภาพ มีความพร้อมที่จะรับองค์ความรู้เพิ่มเติม โดยสถาบันวิจัยจะทำหน้าที่

๑.๑) ฝึกอบรม พัฒนาบุคลากร ให้พร้อมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และสร้างเครือข่ายเพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

๑.๒) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีตามโจทย์วิจัยที่ถูกกำหนดจาก สทป. นอกจากนี้ยังต้องมีหน้าที่รับความต้องการจากเหล่าทัพหรือภาคเอกชนมาวิจัยสร้างต้นแบบอาวุธ ยุทธโศปกรณ์ และดำเนินการทดสอบทดลองให้ได้มาตรฐานสากลโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองทางคือใช้ได้สำหรับกองทัพและพลเรือนหรือที่เรียกว่า Dual Use Technology

๑.๓) ส่งต้นแบบให้กลุ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ได้มาตรฐานเป็นผู้ผลิต

๒) กลุ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (ทั้งเอกชนและทหาร) โดยกลุ่มอุตสาหกรรมเอกชนจะผลิตเพื่อใช้ในกิจการทหารและพลเรือนเพื่อขายในเชิงพาณิชย์ ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมทหารจะผลิตเพื่อใช้ในกิจการทหารเท่านั้น โดยรัฐบาลและกองทัพควรสนับสนุนโรงงานผลิตทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ EEC รวมทั้งโรงงานของประเทศที่มีศักยภาพแต่ไม่ได้อยู่ในเส้นทาง BRI แต่อยากเข้าร่วมขบวน แต่ควรให้ความสำคัญเร่งด่วนแก่ภาคเอกชนผู้ผลิตของไทยก่อน

ในส่วนของการขับเคลื่อนนั้นจะต้องเริ่มจากเหล่าทัพ หรือผู้มีความต้องการผลิตภัณฑ์สำหรับนำไปใช้เชิงพาณิชย์ ส่งความต้องการให้คณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีป้องกันประเทศพิจารณาภายใต้อำนาจอนุมัติของรัฐบาลแล้วจึงส่งผลการอนุมัติให้ สทป. นำไปประสานสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบ และประสานกับโรงงานผู้ผลิตที่เป็นสมาชิกของสมาคมเพื่อนำต้นแบบไปผลิตสำหรับส่งมอบให้ผู้เสนอความต้องการ และส่งออกไปยังตลาดในเส้นทาง BRI ด้วยระบบโลจิสติกส์ของ BRI

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยเพิ่มเติม

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แต่การดำเนินการวิจัยในระยะเวลาดังกล่าวทำให้เกิดข้อจำกัดของงานวิจัย ซึ่งหากมีผู้สนใจต้องการทำวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ต่อไป สามารถดำเนินการเพิ่มเติมได้ดังนี้

๒.๑ นำองค์ประกอบต่างๆ ของแนวทางการดำเนินนโยบายที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ไปศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญในการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือด้านอื่นๆ ร่วมกับจีน

๒.๒ ปรับเปลี่ยนแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของ ความร่วมมือด้านที่จะทำการวิจัย

๒.๓ ปรับรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสนับสนุน หรือการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสนับสนุน

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความผูกพันระหว่างประชาชนไทยและจีน ที่ชาวจีนจำนวนหนึ่งอพยพหนีสงครามภายในประเทศที่เกิดขึ้นหลายครั้งเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย และถึงแม้ว่ากระแสการเมืองยุคสงครามเย็นจะทำให้ไทยและจีนขาดการติดต่อกันอย่างเป็นทางการช่วงหนึ่ง แต่ภายหลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ความสัมพันธ์ไทย-จีน ก็ยังคงราบรื่นบนพื้นฐานของความเสมอภาค เคารพกัน ไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน และอยู่ภายใต้หลักการของผลประโยชน์ร่วมกันเพื่ออารังไว้ซึ่งความมั่นคง สันติภาพ และเสถียรภาพของภูมิภาค และมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงสงครามกลางเมืองกัมพูชาที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความไว้วางใจกันทางด้านการทหารและความมั่นคงมากขึ้น สืบมาจนถึงปัจจุบันที่จีนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจสำคัญที่มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ต่อทั้งภูมิภาคและเวทีโลกรวมทั้งประเทศไทย ทั้งนี้ ท่าทีของจีนจะเป็นที่สนใจของประชาคมโลกและส่งผลกระทบต่อไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เสมอ โดยเฉพาะการที่จีนมีความก้าวหน้าทางทหารอยู่ลำดับที่ ๓ ของโลก และมีการจัดสรรงบประมาณทางด้านความมั่นคงอยู่ในลำดับ ๒ ของโลก (Global Firepower, ๒๕๖๐) รวมทั้งเมื่อผู้นำจีนคนปัจจุบันคือประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้ประกาศนโยบายเส้นทางสายไหมที่จะเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการขนส่งทั้งทางบกและทางทะเลของจีนกับภูมิภาคต่างๆ ของโลกรวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน

นโยบายเครือข่ายเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลที่มีการกล่าวถึงในหลายชื่อ เช่น ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative) หรือ หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง (One Belt, One Road) ซึ่งประธานาธิบดี สี จิ้นผิง มักใช้คำเรียกโดยรวมในภาษาจีนว่า “yi dai yi lu” และได้จัดการประชุมสุดยอด The Belt and Road Forum for International Cooperation ระหว่างวันที่ ๑๔ -๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ กรุงปักกิ่ง โดยมีผู้นำจากประเทศที่อยู่ในเส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเลเข้าร่วมจำนวนมาก โดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้กล่าวเปิดการประชุมฯ ด้วยการกล่าวถึงนโยบายหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ซึ่งมีรากฐานมาจากเส้นทางสายไหมในอดีตว่า “เมื่อ ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว บรรพบุรุษของเราเดินทางข้ามทุ่งหญ้าและทะเลทรายเพื่อเปิดเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ซึ่งเรียกว่าเส้นทางสายไหม บรรพบุรุษของเราเดินเรือในทะเลที่ปั่นป่วนเพื่อสร้างเส้นทางเดินเรือเชื่อมโยงตะวันออกกับตะวันตก ซึ่งเรียกว่าเส้นทางสายไหมทางทะเล” โดยนโยบายดังกล่าวถือเป็นการเชื่อมโยงการค้าคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ และเป็นการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลกที่จะมีส่วนช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าโลก

สำหรับงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)” หรือ “BRI” ซึ่งถือเป็นกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพหุภาคีของจีน อันประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ ๑ คือ Silk Road Economic Belt (การเชื่อมโยงทางบก) ซึ่งประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้ประกาศอย่างเป็นทางการครั้งแรกในขณะที่เดินทางไปเยือนประเทศคาซัคสถาน โดยที่ Silk Road Economic Belt เป็นการเชื่อมโยงประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเส้นทางสายไหมเดิม (อินเดีย เปอร์เซีย ทวีปยุโรป และคาบสมุทรอาหรับ) ผ่านเอเชียกลาง เอเชียตะวันตก เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออกกลาง และยุโรป ซึ่งข้อริเริ่มดังกล่าวเป็นการบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการขยายการค้าในระดับภูมิภาค และ ส่วนที่ ๒ คือ Maritime Silk Road (การเชื่อมโยงทางทะเล) ที่รู้จักกันดีในชื่อ “21st Century Maritime Silk Road” หรือเส้นทางสายไหมด้านเศรษฐกิจทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีการพูดถึงเป็นครั้งแรกในการกล่าวปาฐกถาของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ระหว่างการเยือนอินโดนีเซียอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ ซึ่งข้อริเริ่มดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านต่างๆ รวมถึงด้านการลงทุนระหว่างจีนกับประเทศในแถบภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย ได้แก่ ประเทศสมาชิกอาเซียนหรือภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โอเชียเนีย แอฟริกาเหนือ แอฟริกาใต้ รวมถึงมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งประเทศไทยนับเป็น ๑ ใน ๖๕ ประเทศของ BRI และยังเป็น ๑ ใน ๖ ระเบียบเศรษฐกิจย่อยภายใต้ข้อริเริ่มดังกล่าว ซึ่งก็คือ จีน-คาบสมุทรอินโดจีน ที่รวมถึงประเทศ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา อีกทั้งยังอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายของจีนด้วย

BRI กำลังเป็นที่จับตามองของประชาคมโลกในแง่ของความครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจที่มองว่าจีนต้องการกระจายการผลิตส่วนเกินในประเทศไปยังประเทศในเส้นทาง และเผยแพร่มาตรฐานการผลิตแบบจีนออกไปสู่ต่างประเทศ เป็นต้น ส่วนในมิติด้านความมั่นคงนั้น หลายฝ่ายมองว่าเป็นการช่วยให้มณฑลซินเจียงที่เป็นพื้นที่สำคัญยิ่งของจีนมีความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจสูงขึ้นอันจะส่งผลดีต่อชาวอุยกูร์และความสงบในพื้นที่ นอกจากนี้ยังถูกมองว่าเกี่ยวกับ ความมั่นคงด้านพลังงานที่จีนกำลังต่อท่อน้ำมันและก๊าซธรรมชาติผ่านรัสเซียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเส้นทางตาม BRI อย่างไรก็ดี แม้ว่า BRI จะถูกกล่าวถึงความยิ่งใหญ่ทางความคิด และมีถึง ๖๕ ประเทศอยู่ในเส้นทาง แต่กลับยังไม่มีกลไกในการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

สำหรับความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับจีนนั้น เกิดจากเหตุการณ์เวียดนาม รุกรานกัมพูชาในปี พ.ศ.๒๕๒๑ ที่ทำให้ไทยกับจีนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา กัมพูชา และมีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนทั้งในระดับราชวงศ์ ผู้นำรัฐบาล และผู้นำทางทหาร รวมทั้งมีการซื้อยุทธโศปกรณ์จากจีนมากขึ้น นอกจากนี้ไทยกับจีนได้มีความสัมพันธ์ด้านความมั่นคง ชัดเจนมากขึ้นหลังการลงนามในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือกัน ในศตวรรษที่ ๒๑ (Joint Statement of the Kingdom of Thailand and the People’s Republic of China on a Plan of Action for 21st Century) ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีน เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ณ กรุงเทพมหานคร (ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล, ๒๕๕๔ : ๓-๖) ทั้งนี้ จากการที่ประเทศจีนมุ่งเน้นพัฒนา ความมั่นคงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศทำให้จีนก้าวขึ้นมาเป็นประเทศที่มี ศักยภาพทางด้านทหารในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก นอกจากนี้ สืบเนื่องจากการประชุมสมัชชาใหญ่

พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ ๑๗ (The 17th National Congress of the Communist Party of China) เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๙ จีนได้ประกาศว่าจะมีการปฏิรูปการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ด้านการทหาร โดยให้ความสำคัญในการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยล่าสุดเมื่อ พ.ศ.๒๕๕๘ คณะกรรมาธิการการทหารส่วนกลางของประเทศจีน (Central Military Commission: CMC) ได้ออกประกาศ Guideline on Deepening ในด้านการปฏิรูปการป้องกันประเทศและการทหาร รวมถึงการปรับโครงสร้างกองทัพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในปี ค.ศ.๒๐๒๐ (Global Security, ๒๕๕๙)

ในขณะที่จีนมุ่งเน้นพัฒนาความมั่นคงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศนั้น ประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมในด้านการป้องกันประเทศเช่นกัน โดยได้มีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม และมีการดำเนินการอย่างสอดคล้องกันตั้งแต่ในระดับยุทธศาสตร์ประเทศ นโยบายกระทรวง และมีการหิบบกการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศขึ้นมาเป็นวาระสำคัญของรัฐบาล โดยได้ระบุในนโยบายรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ประจำปี ๒๕๖๐ เพื่อมุ่งไปสู่การผลิตใช้ในราชการและการพาณิชย์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมภายในปี พ.ศ.๒๕๖๐ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านความมั่นคง การลดภาระงบประมาณในการนำเข้าจากต่างประเทศ และเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาล ทั้งนี้ ปัจจุบันอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยยังมีขนาดเล็ก มีขีดความสามารถในการซ่อมบำรุงและสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์บางประเภทสนับสนุนให้แก่กองทัพ มีโรงงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในสังกัดกระทรวงกลาโหม จำนวน ๔๘ โรงงาน โดยอยู่ในสังกัดของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ๗ โรงงาน กองบัญชาการกองทัพไทย ๑ โรงงาน กองทัพบก ๒๑ โรงงาน กองทัพเรือ ๗ โรงงาน กองทัพอากาศ ๑๒ โรงงาน และ ในส่วนของภาคเอกชนอีกประมาณ ๖๐ บริษัทนั้น ซึ่งส่วนมากจะเป็นบริษัทที่รับซ่อมแซม ปรับปรุง หรือผลิตยุทโธปกรณ์ทางทหารบางประเภท เช่น วัตถุระเบิด เชื้อปะทุ กระสุนปืน รถยนต์นั่งกันกระสุน ยานพาหนะช่วยรบ เสื้อเกราะ-ป้องกันกระสุน แอมโมเนียมไนเตรต ไนโตรเซลลูโลส รวมถึงอุตสาหกรรมต่อและซ่อมเรือ (สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ, ๒๕๖๐)

ปัจจุบัน สถานการณ์ของประเทศไทยในด้านอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศนั้น คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้มีการเสนอให้เพิ่มการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ให้เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายตัวที่ ๑๑ หรือเอส-เคิร์ฟ ๑๑ (S-Curve 11) ตามแนวนโยบายของนายกรัฐมนตรี ซึ่งเบื้องต้นมีสาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นสนใจเข้ามาลงทุน เพื่อยกระดับศักยภาพการซ่อมแซม และอาจจะสามารถผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ได้เอง เพื่อทดแทนการนำเข้ายุทโธปกรณ์จากต่างประเทศ ดังนั้น เมื่อกรอบการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเอส-เคิร์ฟ ๑๑ ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการจัดทำแผนให้แล้วเสร็จ โดยแบ่งเป็นกระทรวงกลาโหมลงทุนด้านการผลิตยุทโธปกรณ์และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีลงทุนด้านเทคโนโลยีทางการทหารและพาณิชย์ ซึ่งจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ด้วย (สุรเมธี มณีสุโข, ๒๕๖๑) จึงถือเป็นโอกาสอันดีของไทยในการหาแนวทางดำเนินนโยบายในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจการดำเนินการ BRI ของจีน รวมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทย เนื่องจากที่ผ่านมา ไทยมีการสั่งซื้ออาวุธจำนวนหนึ่ง ทั้งเรือดำน้ำ และรถถังจากจีน รวมทั้งมีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างยุทโธปกรณ์ของจีนในไทย และจากการที่จีนได้ประกาศว่าจะมีการปฏิรูปการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ด้านการทหาร โดยให้ความสำคัญในการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นโอกาสอันดีต่อไทยในการจะแสวงประโยชน์ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ร่วมกัน โดยผ่าน BRI ทั้งนี้ BRI ของจีนนั้นสามารถตั้งข้อสังเกตในเรื่องความเป็นนโยบายที่ครอบคลุมทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ และเกี่ยวพันกับภูมิรัฐศาสตร์ที่มักจะพุ่งมาด้วยนโยบายอื่นๆ ของจีนอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งหากไทยนำข้อริเริ่มดังกล่าวมาแสวงประโยชน์ในด้านการหาแนวทางความร่วมมือเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศซึ่งไทยกำลังให้ความสำคัญ ก็อาจจะส่งผลให้ไทยสามารถขับเคลื่อนนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบต่อไทย
๒. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย
๓. เพื่อเสนอแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนที่เหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทย – จีน ในห้วงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นเฉพาะข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) หรือ BRI ที่สามารถนำมาแสวงประโยชน์ในการดำเนินนโยบายของไทยด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๒. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและจีนที่เกี่ยวข้องในมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

 - ๒.๑ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อาทิ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ เป็นต้น

๒.๒ กลุ่มผู้ปฏิบัติทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการสนองตอบนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อาทิ ส่วนราชการในกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ บริษัทเอกชน เป็นต้น

๒.๓ กลุ่มนักวิชาการไทยและจีน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้ และเชี่ยวชาญในด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีน ด้านนโยบาย BRI และด้านอาวุธ ยุทธโศปกรณ์ เพื่อความมั่นคงและเชิงพาณิชย์

ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย ๑ ต.ค.๖๐-๓๑ พ.ค.๖๑

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ สรุปผลการประชุมสัมมนา และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ด้านความสัมพันธ์ไทย-จีน และด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. การวิเคราะห์และการจัดทำข้อเสนอแนะงานวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบและเข้าใจในข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนและผลกระทบที่มีต่อไทย

๒. ทราบและเข้าใจในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

๓. ทราบแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

คำจำกัดความ

ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง หมายถึง The Belt and Road Initiative หรือ BRI นโยบายของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปของจีน ที่ประกาศนโยบายภาษาจีนเรียกว่า ๑ - ไต้ - ๑ - ลู่ หรือ One Belt, One Road ซึ่งพัฒนามาเรียกว่า ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)

ประกอบด้วยระเบียงทางบก ๖ เส้นทาง และเส้นทางทะเล ๑ เส้นทาง โดยเส้นทางระเบียงทางบกประกอบด้วย (๑) เส้นทางยูเรเชีย (Eurasia) จากตะวันตกของจีน ถึงตะวันตกของรัสเซีย (๒) เส้นทางจีน - มองโกเลีย - รัสเซียตะวันออก (๓) เส้นทางตะวันตกของจีน - เอเชียกลาง - ตุรกี (๔) เส้นทางจีน - แหลมอินโดจีน - สิงคโปร์ (๕) เส้นทางจีน - ปากีสถาน (๖) เส้นทางจีน - พม่า - บังกลาเทศ - อินเดีย ส่วนเส้นทางทะเล เริ่มจากเมืองชายฝั่งของจีนผ่านสิงคโปร์มาเลเซีย อินเดีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ หมายถึง เทคโนโลยีป้องกันประเทศ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงและการทหาร อาวุธ ยุทโธปกรณ์ เพื่อสร้างความมั่นคงทางการทหาร และเป็นศัkyสงครามเป็นหลักประกันในด้านความมั่นคงให้กับประเทศและยังสามารถสร้างรายได้จำนวนมหาศาลเข้าประเทศส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

สมพงศ์ ชูมาก. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยปัจจุบัน (ทศวรรษ ๑๙๙๐ และแนวโน้ม).

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

จุลชีพ ชินวรรณโณ. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

๒๕๓๐.

พิทยา มาคมินทร์ไชนนรา. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเบื้องต้น. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยทักษิณ,

๒๕๔๖.

สุกัญญา เอ็มอิมธรรม. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมสมัย (Contemporary International Relations). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๙.

เทคโนโลยีป้องกันประเทศ, สถาบัน. ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยสู่เส้นทาง

อาเซียน ๒๐๑๕. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน)

กระทรวงกลาโหม, ๒๕๕๘.

วารสารและหนังสือพิมพ์

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก. “ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

: ศึกษาเฉพาะกรณีความร่วมมือทางทหาร”, เสนาธิปไตย. ๕๙ (๑), มกราคม –

เมษายน ๒๕๕๓. หน้า ๕๓ – ๕๔.

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก. “การบูรณาการงานด้านความมั่นคงของจีนภายใต้ผู้นำรุ่นที่ ๕”,

เสนาธิปไตย. ๖๓ (๓), กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๗. หน้า ๒๑๐ – ๒๑๑.

ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก. “โครงสร้างทางการเมืองของจีนและบทบาทหน่วยงานด้านคลังสมอง

ต่อการกำหนดนโยบายความมั่นคง”, เสนาธิปไตย. ๖๔ (๑), มกราคม – เมษายน

๒๕๕๘. หน้า ๒๓๖.

ณัฐพงศ์ สุวรรณอินทร์. “จีนกับความพยายามในการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่ : เส้นทาง

สายใหม่และทิศทางนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย”, การเมือง การบริหาร

และกฎหมาย. ๙ (๑), มกราคม – เมษายน ๒๕๖๐. หน้า ๖๕ – ๑๐๖.

ประณต แสงเทียน, พลโท. “ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน : ความเกี่ยวข้อง

ต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”, รัฐสารวิรัช. ๕๗ (๓), กันยายน –

ธันวาคม ๒๕๕๘. หน้า ๔๙ – ๖๑.

วิชญ มั่งคั่ง, “แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ

๒๐ ปี”, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๘ (๑), มกราคม – เมษายน ๒๕๖๐.

หน้า ๗ – ๑๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วารสารและหนังสือพิมพ์ (ต่อ)

วิชญ์ มั่งคั่ง. “แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี”, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๘ (๑), มกราคม – เมษายน ๒๕๖๐. หน้า ๗ – ๑๗.

สุรชาติ บำรุงสุข. “Soft Power”, ความมั่นคงศึกษา. (๑๓๖ – ๑๓๗), กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.
หัสไชยญ์ มั่งคั่ง, นาวาโท. “ยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจกับความมั่นคงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ภาคพื้นฐานทฤษฎี”, นาวิกานุสาร. (๘๓), ๒๕๕๕. หน้า ๘๓ – ๘๔.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

อลิ ม้ามณี. “การใช้ Soft Power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : กรณีศึกษา การดำเนินการของทัพประเทศไทยในเนปาล”. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) หลักสูตรนักรับราชการทหาร รุ่นที่ ๔, สถาบันการต่างประเทศ เทเวศวงศ์วโรปการ, กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๖.

สัมภาษณ์

ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล, พันเอก, นายทหารประจำการช่วยราชการกระทรวงกลาโหม. สัมภาษณ์. ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

บพิศ ทศเทพพิทักษ์, นาวาโท, หัวหน้านายช่างโรงงานหล่อหลอมแผนกโรงงานเครื่องกล กรมอู่ทหารเรือธนบุรี. สัมภาษณ์. ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

ปรีชา ประดับมุข, พลอากาศเอก, ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ. สัมภาษณ์. ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐.

สมศักดิ์ รุ่งสิตา, พลเอก, ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม. สัมภาษณ์. ๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

สมัย ใจอินทร์, พลเรือตรี, เจ้ากรมพัฒนาการช่าง กรมอู่ทหารเรือ. สัมภาษณ์. ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

หิรัญ กุลหิรัญ, ประธานและผู้บริหาร. นางนพรัตน์ กุลหิรัญ, รองประธานและผู้จัดการ ฝ่ายต่างประเทศ และนายกานต์ กุลหิรัญ, ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ บริษัท ชัยเสรี เม็ททอล แอนด์ รีบเบอร์ จำกัด. สัมภาษณ์. ๖ มิถุนายน ๒๕๖๑.

อาทิตย์ ม่วงเล็ก, พันเอก, ผู้ช่วยทูตทหารฝ่ายไทยประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน. สัมภาษณ์. ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์ (ต่อ)

Qi Huaigao, Associate Professor, Assistant Dean, Institute of International Studies and Associate Director of Center for China's Relations with Neighboring Countries, Fudan University. สัมภาษณ์. ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐.

WU Xinbo, Professor, Executive Dean, Institute of International Studies and Director of Center for American Studies, Fudan University. สัมภาษณ์. ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ZHAN Qun, Dr, Senior Researher, Institute of International Studies and Associate Director of Center for China's Relations with Neighboring Countries, Fudan University. สัมภาษณ์. ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “ยุทธศาสตร์การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙”. ๒๕๖๐.

กิตติ ประเสริฐสุข. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, สถาบัน. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. “ยุทธศาสตร์ Soft Power ของไทย : บทเรียนจากจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้สู่การประยุกต์ใช้ของไทย”. สรุปผลการสัมมนา ณ ห้องกลมทิพย์ ๑ โรงแรม เดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ. ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ข่าวทหาร, กรม. “มหาดำเนินในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก บทบาท ผลกระทบ กับการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง”. ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)”. ๒๕๖๐.

จาง ซีเจิน. ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. “กรอบยุทธศาสตร์ใหม่ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูตประเทศเพื่อนบ้านโดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง กับความสัมพันธ์ไทย – จีน : มิติใหม่ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – จีน ๔๐ ปี”. เอกสารประกอบการประชุมนานาชาติ ณ วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๑๔ – ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘.

ป้องกันราชอาณาจักร, วิทยาลัย. “รายงานการดูงานของคณะนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ ณ โรงงาน NORINCO สาธารณรัฐประชาชนจีน”. ๑๑ – ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เอกสารไม่ตีพิมพ์ (ต่อ)

- หลิว ขางหมิง และเกาซิน. ซานตง, มหาวิทยาลัย. “ก้าวใหม่พัฒนาความสัมพันธ์จีน – ไทย และบทบาทของไทยในการเป็นแกนหลักของสัมพันธ์ภาพระหว่างจีน – เอเชีย”. เอกสารประกอบการประชุมนานาชาติ ณ วิทยาลัยนานาชาติปริตี้ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๑๔ – ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘.
- ศึกษายุทธศาสตร์, ศูนย์. “แนวทางการพัฒนากองทัพไทยเพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0”. เอกสารประกอบการประชุมเชิงวิชาการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ ณ โรงแรม ทาวน์ อิน ทาวน์ กรุงเทพฯ. ๙ เมษายน ๒๕๖๑.
- ศึกษายุทธศาสตร์, ศูนย์. “แนวทางในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนากิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เป็นรูปธรรมของอาเซียน”. การประชุมศูนย์อาเซียนศึกษา ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ ณ ห้องเรียนบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑.
- คณะทำงานพัฒนาศูนย์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ. “รายงานฉบับสมบูรณ์การดู การกิจการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางเรือ ณ สาธารณรัฐเกาหลี ระหว่าง วันที่ ๓ – ๗ เมษายน ๒๕๖๐”. ๒๕๖๐.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- การต่างประเทศ, กระทรวง. “จีนอนุมัติการจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีเพิ่มเติม 7 แห่ง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.eastasiawatch.in.th/th/articles/politics-and-economy/508/?sphrase_id=1377229, ๒๕๕๙.
- เขตเศรษฐกิจพิเศษจีน, หนังสือพิมพ์. “ความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สร้างประชาคมร่วมทุกข์ร่วมสุขแบบใหม่.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://paper.sznews.com/tqb/๒๐๐๗๐๑๑๖/ca๒๕๕๙๓๕๖.htm>, ๒๕๕๙.
- ชาญชัย คุ่มปัญญา. “สถานการณ์โลก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.chanchaivision.com, 2559>.
- ชยพล ศรีวิลาศ. “ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://portal.in.th/peace-strategy/pages/4695/>, 2555.
- ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก. “แนวทางการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative : BRI หรือ One Belt, One Road : OBOR) ของรัฐบาลจีนกับ ยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐ และ นโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.vijaichina.com/articles/๘๒๖, ๒๕๖๐>.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (ต่อ)

- ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก. “โครงการความร่วมมือหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR/BRI) ว่าด้วยการทบทวนแนวคิดของโครงการฯ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.vijaichina.com/articles/๖๙๒, ๒๕๖๐>.
- ทีนิวส์. “คนไทยเจ๋งไม่แพ้ชาติใดในโลก!! เคยรู้ไหม?? ประเทศไทยเคยสร้างเครื่องบินใช้เอง ผ่านการสู้รบกับฝรั่งเศส มาแล้ว (ตอนที่สอง)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.tnews.co.th/contents/320267, ๒๕๕๙>.
- ประชาสัมพันธ์, กรม. “อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยและอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5825&filename=index, ๒๕๕๙.
- ปรีดี บุญซื่อ. “เส้นทางสายไหมศตวรรษ ๒๑ (One Belt, One Road) จะเปลี่ยนโฉมหน้าเส้นทางการค้าโลกอย่างไร(ออนไลน์)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://thaipublica.org/๒๐๑๗/๐๕/pridi๔๘/, ๒๕๖๐>.
- พัฒนาธุรกิจการค้า, กรม. “วิเคราะห์ธุรกิจในพื้นที่การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก Eastern Economic Corridor (EEC) : ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.dbd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=469404959, ๒๕๖๐.
- “รุกคืบ : การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของจีนในอาเซียนและภูมิภาคอื่น เอกสารหมายเลข 3 – โครงการ (The One Belt One Road). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.inclusivedevelopment.net/wp-content/uploads/2017/03/3.-One-belt-One-road-initiative-TH.pdf, ๒๕๖๑>.
- วิษณุ วงศ์สินศิริกุล. “One Belt One Road กับโอกาสของไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=๑๔๖๓๖๓๖๕๒๒, ๒๕๕๙.
- ศิริโรตม์ ภาคสุวรรณ. “ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://portal.in.th/peace-strategy/pages/4695/, ๒๕๕๕>.
- สมปอง สงวนบรรพ์, อดีตเอกอัครราชทูต. “เงินเดินแผนเชื่อมอาเซียน ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://daily.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TURObWizSXpNVEUyTURRMU9RPT0=&Usectioned=TURNd05nPT0=&day=TWpBeE5pMHdOQzB4Tmc9PQ==, ๒๕๕๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (ต่อ)

- อนุชาติ บุนนาค, พลตรี, และคณะ. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://library.senate.go.th/document/Ext10807/10807540_0002.PDF, ๒๕๕๘.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. “ยุทธศาสตร์ไทยต่อหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือ OBOR ของจีน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://mgronline.com/daily/detail/9600000035323>, ๒๕๖๐.
- Chongyang Institute for Finance Studies. “The first authoritative report on Belt and Road three-year progress released”. (Online). Available : <http://www.slideshare.net/Klangpanya/obor-monitor-i-2559-70288847>, 2016.
- Nye, Joseph S. “The Future of Power, Belfer Center Programs or Projects, International Security”. (Online). Available : http://belfercenter.ksg.harvard.edu/publication/20690/joseph_s_nyes_the_future_of_power.html, 2017.
- Shantii Kalathil. “China’s Soft Power in the Information Age : Think Again”. (Online) https://isd.georgetown.edu/sites/isd/files/Kalathil_Chinas_Soft_Power.pdf,
- State Council of The People Republic of China. “Chronology of China’s Belt and Road Initiative”. (Online). Available : <http://www.slideshare.net/Klangpanya/obor-monitor-i-2559-70288847>, 2016.

ภาษาต่างประเทศ

Books

- Bull, Hedley. The Anarchical Society : A Study of Order in World Politics. London : Macmillan, 1978.
- Donnelly, Jack. Ed. Theories of International Relation. New York : Houndmills, Basing Stroke, Hamshire, 2005.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี ทนงศักดิ์ รongทิม
วัน เดือน ปีเกิด	๕ มี.ค.๒๕๐๖
การศึกษา	หลักสูตรเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๒ หลักสูตรนายร้อย จปร. รุ่นที่ ๓๓ หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารปืนใหญ่ หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารปืนใหญ่ หลักสูตรหลักประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๗๓ หลักสูตรเสนาธิการทหาร สหราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒ หลักสูตรเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๕๐ หลักสูตรนัทยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๖ ปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์ นายทหารยุทธการและการฝึก กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์ หัวหน้าแผนก โรงเรียนส่งกำลังบำรุงทหารบก หัวหน้ากอง โรงเรียนกรมส่งกำลังบำรุงทหารบก รองผู้อำนวยการกอง กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก ฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้อำนวยการกองวิจัยและวิทยานิพนธ์ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผู้อำนวยการกองแผนและโครงการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผู้อำนวยการกองการศึกษา กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ รองผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบัญชาการกองทัพไทย รองเจ้ากรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย
ตำแหน่งปัจจุบัน	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผู้วิจัย พลตรี ทนงศักดิ์ รong ทิม **หลักสูตร** การป้องกันราชอาณาจักร **รุ่นที่** 60

ตำแหน่ง รองเจ้ากรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้ประกาศนโยบายเครือข่ายเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลที่มีการกล่าวถึงในหลายชื่อ เช่น ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative) หรือหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt, One Road) โดยมีถึง 65 ประเทศอยู่ในเส้นทาง ซึ่งมักใช้คำเรียกโดยรวมในภาษาจีนว่า “yi dai yi lu” ซึ่งหมายถึง นโยบายเส้นทางสายไหมที่จะเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการขนส่งทั้งทางบกและทางทะเลของจีนกับภูมิภาคต่างๆ ของโลกรวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน โดยมีการประชุมสุดยอด The Belt and Road Forum for International Cooperation เมื่อวันที่ 14 – 15 พฤษภาคม 2560 ณ กรุงปักกิ่ง โดยมีผู้นำจากประเทศที่อยู่ในเส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเลเข้าร่วมจำนวนมาก สำหรับงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative หรือ BRI)” ซึ่งกำลังเป็นที่จับตามองของประชาคมโลกในแง่ของความครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจที่มองว่าจีนต้องการกระจายการผลิตส่วนเกินในประเทศไปยังประเทศในเส้นทาง และเผยแพร่มาตรฐานการผลิตแบบจีนออกไปสู่ต่างประเทศ ส่วนในมิติด้านความมั่นคง เป็นการช่วยให้มณฑลซินเจียงที่เป็นพื้นที่สำคัญยิ่งของจีนมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นอันจะส่งผลดีต่อชาวอุยกูร์และความสงบในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังถูกมองว่าเกี่ยวกับความมั่นคงด้านพลังงาน

ในขณะที่จีนมุ่งเน้นพัฒนาความมั่นคงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมภายใต้นโยบาย made in China 2025 ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมในด้านการป้องกันประเทศเช่นกัน โดยได้มีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม และมีการหยิบยกการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศขึ้นมาเป็นวาระสำคัญของรัฐบาล โดยได้ระบุในนโยบายรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ประจำปี 2560 เพื่อมุ่งไปสู่การผลิตใช้ในราชการและการพาณิชย์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้เสนอให้เพิ่มการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ให้เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายตัวที่ 11 หรือเอส-เคิร์ฟ 11 (S-Curve 11)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากที่ผ่านมาไทยมีการสั่งซื้ออาวุธจำนวนหนึ่งทั้งเรือดำน้ำ และรถถังจากจีน รวมทั้งมีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างยุทโธปกรณ์ของจีนในไทย และจากการที่จีนได้ประกาศว่าจะมีการปฏิรูปการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ รวมถึงการพัฒนา

อาวุธยุทธภัณฑ์ด้านการทหารโดยให้ความสำคัญในการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นโอกาสอันดีต่อไทยในการจะแสวงประโยชน์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบและเข้าใจในข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีน และผลกระทบต่อไทย
2. เพื่อทราบและเข้าใจในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนที่เหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหางานวิจัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน ในห้วงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นเฉพาะข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative)

ประชากร ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและจีนที่เกี่ยวข้องในมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้กำหนดนโยบาย (2) ผู้ปฏิบัติและเอกชน และ (3) นักวิชาการ

ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย 1 ตุลาคม 2560 – 31 พฤษภาคม 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยการศึกษาศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. เพื่อทราบและเข้าใจในข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีน และผลกระทบต่อไทย กล่าวคือ

1.1 BRI ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนนอกประเทศของจีน โดยเฉพาะในโครงการที่ขยายการเชื่อมโยงระดับภูมิภาคที่อาจสร้างตลาดใหม่ให้ภาคส่งออกของจีน ขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งพลังงานที่จีนต้องการ รวมทั้งการส่งออกเทคโนโลยีและกำลังการผลิตที่เหลือจากความต้องการภายในประเทศอีกด้วย

1.2 BRI แสดงให้เห็นว่าจีนให้ความสำคัญกับอาเซียนซึ่งมีไทยเป็นประเทศศูนย์กลางอาเซียนที่มีความได้เปรียบในเรื่องของระบบเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะการคมนาคมขนส่ง อีกทั้งการผลักดันให้สกุลเงินหยวนเป็นอีกหนึ่งเงินสกุลหลักในเวทีการค้าระหว่างประเทศผ่านข้อริเริ่ม BRI อาจส่งผลกระทบต่อไทยในการลดต้นทุนและกระจายความเสี่ยงในตลาดเงิน

1.3 BRI มีความสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และโครงการ EEC จึงเป็นโอกาสที่ดีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแก่ไทยในอนาคต อาทิ (1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้กับไทย (2) การขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่จัดหาจากจีนได้สะดวกมากขึ้น (3) การใช้เส้นทาง BRI เพื่อขนส่งสินค้าให้กับประเทศลูกค้าได้สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ควรขยายผลจากข้อริเริ่ม BRI ของการลงทุนหรือร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไปสู่ประเทศต่างๆ ในเส้นทาง เช่น ไทยกับอินเดีย และไทยกับอิสราเอล

2. เพื่อทราบและเข้าใจในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

2.1 รัฐบาลปัจจุบันให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอย่างมาก โดยได้บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และมีนโยบาย Thailand 4.0 รวมทั้งเพิ่มอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ 11 หรือ NEW S – CURVE 11 เพื่อพัฒนาต่อยอดในการสร้างความมั่นคงด้านการทหาร และลดการนำเข้าอาวุธยุทโธปกรณ์ การซ่อมบำรุง ซึ่งทำให้ประหยัดงบประมาณ และลดการพึ่งพาต่างประเทศ โดยในระยะยาวประเทศจะได้ประโยชน์จากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจากการส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทคโนโลยีสองทาง คือ ผลิตสำหรับใช้ทั้งในทางการทหารและทางพลเรือน

2.2 กระทรวงกลาโหมได้ผลักดันให้มี พ.ร.บ.เทคโนโลยีป้องกันประเทศ เพื่อให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และยกระดับให้สำนักงานเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (สทป.) เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนรองรับภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และเพื่อให้เกิดการผลิต จำหน่ายและส่งออกในเชิงพาณิชย์ได้ อันเป็นการลดการพึ่งพาการนำเข้า การสร้างรายได้ให้กับประเทศ และการพึ่งพาตนเองในอนาคต

3. เพื่อเสนอแนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (The Belt and Road Initiative) ของจีนที่เหมาะสม

3.1 BRI สร้างโอกาสแก่ไทยให้เป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของจีน ซึ่งจะช่วยเพิ่มการจ้างงานในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้มากขึ้น ซึ่งควรมีการประชาสัมพันธ์ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในพื้นที่ EEC อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไทยควรคัดเลือกประเทศที่มีศักยภาพสูงด้านการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์และพร้อมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ไทยด้วย

3.2 แนวทางดำเนินนโยบายของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศผ่าน BRI ได้แก่

3.2.1 รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนางานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อให้ภาคเอกชนมีความมั่นใจในการดำเนินงาน ส่งเสริมให้มีมาตรฐานสากลและส่งออกสู่ตลาดสากล และบัญญัติกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตอาวุธในประเทศ

3.2.2 รัฐบาลควรให้ความสำคัญสูงสุดต่อการวิจัยและพัฒนาให้ได้มาตรฐานเพื่อให้ตนเองเป็นเจ้าของเทคโนโลยี ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน และกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์ในระดับผู้ปฏิบัติที่ต้องพัฒนาด้านการศึกษาและทักษะเพื่อรองรับการขยายตัว

3.2.3 รัฐบาลดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ (1) สถาบันวิจัย ควรมีบุคลากรไทยที่มีศักยภาพ มีการพัฒนา Dual Use Technology (2) โรงงานผลิต ที่มีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน โดยภาครัฐควรสนับสนุนการสร้างกลไกและปรับแก้ไขข้อขัดข้องในกฎหมาย ระเบียบต่างๆ (3) สถาบันประสานงาน ควรดำเนินการในรูปคณะทำงานประสานความต้องการระหว่างสถาบันวิจัย โรงงานผลิต และผู้ว่าจ้างรวมถึงลูกค้าทั้งในและนอกประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักด้านการตลาด

3.3 ข้อกังวลใจที่ไทยควรตระหนักและกำหนดนโยบายมี ดังนี้

3.3.1 การแสวงประโยชน์จาก BRI อาจทำให้ไทยถูกมองว่ามีความโน้มเอียงไปทางจีน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่น จึงควรมีนโยบายชัดเจนในการรักษาดุลยภาพ และควรมีนโยบายถ่วงดุลอำนาจโดยการรับนักลงทุนญี่ปุ่นที่ต้องการเข้ามาแข่งกับจีนโดยการให้ความสนใจในเส้นทางสาย หรือ Southern Economic Corridor รวมทั้ง ควรแสวงหาความร่วมมือกับประเทศในและนอกเส้นทาง BRI เช่น อินเดีย อิสราเอล เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย

3.3.2 ในมิติเศรษฐกิจและวัฒนธรรม BRI อาจทำให้ไทยถูกรอบงำโดยนักลงทุนและแรงงานจากจีน รวมถึงต้องพึ่งพาเทคโนโลยีผูกขาดที่อาจมีการเพิ่มราคาสูงขึ้นในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รัฐบาลจึงควรกระจายการพึ่งพาทางเทคโนโลยีไปยังประเทศอื่นที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแล้ว แต่ใช้ BRI ให้เป็นประโยชน์ในเรื่องเส้นทางขนส่งได้ ซึ่งการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศโดยมีสิทธิประโยชน์เอื้อให้นักลงทุนต่างประเทศ อาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจในประเทศอ่อนแอ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนว่าจะมุ่งเน้นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เป็นของคนไทย และมีการปรับลดอุปสรรค เช่น ภาษีป้องกัน และภาษีนำเข้าชิ้นส่วนยุทธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมภาคเอกชนของไทยให้เติบโตได้อย่างแท้จริง

3.3.3 ไทยควรศึกษาการดำเนินนโยบายของประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนว่ามีการเตรียมการอย่างไร เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่รอบคอบรอบด้านของไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาผลดี ผลเสียและประเมินความเสี่ยง (risk assessment) ของโครงการ BRI มีการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของประเทศอื่นๆ และศึกษาการดำเนินนโยบายของประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่รอบด้าน

2. ควรมีการศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการป้องกันประเทศของประเทศต่างๆ ที่มีความก้าวหน้า เช่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และมาเลเซีย เพื่อหาแนวทางที่เป็น “โมเดลต้นแบบของความสำเร็จ”

3. ควรมีระมัดระวังประเด็นอ่อนไหวที่จีนถือเป็นผลประโยชน์หลัก และกองทัพไทยควรเสริมสร้างความร่วมมือกับจีนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ความร่วมมือที่มีอยู่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสัมพันธ์กับกองทัพจีนให้มีความสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. นำองค์ประกอบต่างๆ ของแนวทางการดำเนินนโยบายที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ไปศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญในการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือด้านอื่นๆ ร่วมกับจีน
2. ปรับเปลี่ยนแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของความร่วมมือด้านที่จะทำการวิจัย
3. ปรับรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสนับสนุน หรือการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสนับสนุน